

Grace
Triumphant

TI PANAGBALLIGI TI PARABUR TI DIOS IDIAY FILIPINAS

Estoria ti biag nga insurat ni Cyril H. Brooks

Maikatlo a Paset · Kapitulo 19-27

© 1985 Walterick Publishers · Apo, Itedmo Kadakami Daytoy a Bantay

KAPITULO 19

Dagiti Kasasaad ti Relihion ken Politika Kalpasan ti Gubat

"Ta maysa a dakkel ken nabileg a ruangan ti nalukatan para kaniak, ket adu dagiti kabusor." (1 Cor. 16:9)

Sakbay nga isuratko ti maipapan iti trabaho ti Apo idiay Filipinas kalpasan ti Maikadua a Sangalubongan a Gubat, nasayaat nalabit a kitaen manen ti politika ken relihion a nagtaudan dagitoy nga isla. Adda pakainaiganna dagitoy a kasasaad iti panagdur-as ti trabaho.

Idi simmangpetkami idi 1922, ti Filipinas ket sakup ti United States. Adda bukod a legislatura ti pagilian ket dagiti dua a kalatakan a Filipino a pangulo ket da Manuel Quezon ken Sergio Osmena. Nupay kasta, ti naudi nga autoridad ket adda iti ima ti Amerikano a governor-general. Ti panggep dagiti Amerikano ket inut-inut nga iyawat ti panangituray kadagiti Filipino. Idi simmangpetkami, ni General Leonard Wood ti governor-general. Gapu ta maysa isuna a soldado, nainget isuna iti panangtungpal kadagiti linteg ken naturay. Saan isuna a nangayaten dagiti politiko a nakaaramid iti kayatda idi panawen ti immun-una a governor-general. Dayta immun-una ket nalaka ti panagugalina ken, sigun kadagiti damag, nakibingay iti sanikua a sinamsam ti adu. Siempre, nariknaan dagiti Filipino a nabuntog unay ti proseso ti panagbalin a nawaya ket agbirbiruk dagiti Amerikano iti bukodda a pagsayaatan. Nupay awan duadua nga adda kinapudno iti daytoy, ti panangituray dagiti Amerikano ket nangiyeg iti adu a pagimbagan nga awan idi panangituray dagiti Espaniol. Maysa kadagiti kalatakan kadagitoy a pagimbagan ket ti edukasion iti public school. Naipakita daytoy babaen ti isasangpet ti adu nga Amerikano a mannursuro a naawagan iti "the Thomasites" gapu ta simmangpetda iti S.S. Thomas saan a nabayag kalpasan ti panagdisso dagiti Amerikano a soldado idi 1898.

Idi 1935, naiyuna ti Commonwealth Government a ni Manuel Quezon ti Presidente. Gapu ta maysa daytoy a napateg a pasamak iti pakasaritaan, inkuyogko dagiti annakko a lallaki iti downtown tapno buyaenda dagiti seremonia ti inagurasion. Ti Presidential Palace, Malacanang, a dati nga opisial a pagnaedan ti governor-general ken sakbay dayta ti Espaniol a gobernador, ket

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

naiyawat iti Presidente ti Filipinas. Ti United States ket nairepresentaran idin babaen ti maysa a High Commissioner. Ti Commonwealth ket maysa a gobierno a nagbaetan (transitional) iti sangapulo a tawen. Bayat dayta a panawen, inut-inut a maiyannatup dagiti taripa tapno inton agbalin ti Filipinas a naan-anay a nawaya a republika, saanen nga agpannuray iti panaginnasat iti United States.

Nakalkaldaang ta naisingitan dagitoy a plano ti gubat iti Pacific ken ti iseserrek dagiti Hapon a nangraut. Dagiti pangulo ti gobierno ti Filipinas ket naibakuit iti United States; ni Presidente Quezon ket pimmusay sadiay idi agangay kalpasan ti nabayag a panagsakitna iti tuberculosis. Ni Sergio Osmena ti simmukat kenkuana, a tinulongan dagiti lallaki a kas ken ni Carlos P. Romulo. Dadduma kadagiti Filipino a pangulo a nabati ket nakikadua iti guerrilla tapno agtultuloyda a sumuppiat kadagiti Hapon. Namati ti dadduma a makapagserbida iti pagilian ken kailianda babaen ti kinaagtutulong kadagiti Hapon iti maysa a rukod. Dadduma pay ket nalawag a manggundaway a nangrikna a makapagdur-asda iti bukodda a panggep babaen ti panakitinnulong kadagiti Hapon. Narigat no dadduma a maammuan ti nagdumaan dagitoy dua a naudi a grupo. Ni Jose P. Laurel, maysa a kalatakan a politiko, ket dinutokan dagiti Hapon kas Presidente idi kasla linapdan dagiti Hapon ti plano dagiti Amerikano a mangted iti naan-anay a wayawaya. Nasugatan ni Laurel iti panangpadas a mangpapatay kenkuana iti maysa a golf course iti asideg ti balaymi.

Da Presidente Osmena ken Carlos Romulo ket dimmisso a kadua ni Gen. MacArthur iti umuna a panagdisso idiay Leyte idi otonio ti 1944. Naparmek met laeng dagiti Hapon idi 1945. Iti simmaruno a tawen, idi Hulio 4, 1946, naiyuna ti Republic of the Philippines. Kadagiti simmaruno a tawen, nabaliwan ti petsa ti Independence Day iti Hunio 12 tapno maitunos iti immun-una a panaggandat iti wayawaya idi 1896 iti panawen ti panangituray dagiti Espaniol. Nakarigrigat unay dayta a tiempo para iti pannakayanak ti baro a republika. Ti kaaduan a paset ti pagilian ket nadadael gapu kadagiti nakaro a gubat a maibusor kadagiti Hapon. Ti maikanem a paset ti populasion ket natay gapu kadagiti nakabutbuteng a pasamak ti gubat. Inikkat dagiti Hapon ti adu kadagiti sanikua ti pagilian. Kas iti Phoenix a bumangon manipud iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dapona, nagdur-as unay ti pagilian ngem buyogen ti dakkel a panagregget ken gastos.

Nupay kasta, adu pay laeng dagiti parikut a nabati. Nagwaras ti graft ken corruption. Dadduma kadagiti pangulo ti politika ti nakagun-od iti dakkel a bileg kadagiti bukodda a teritorio babaen dagiti bodyguard ken pribado nga armada. Idiay Central Luzon, uray sakbay ti Maikadua a Sangalubongan a Gubat, adda riribuk kadagiti mannalon, a ti kaaduan ket mairurrurumen a katalonan dagiti appo ti daga a saan nga agnanaed iti lugar. Nakigubatda kas guerrilla kadagiti Hapon kas dagiti Hukbalahap wenno Huk, a pinaababa ti Tagalog a “Armada a makilablaban kadagiti Hapon.” Ti grupo ket sinerrekan dagiti Komunista ket agingga ita, agtultuloyda a sumuppiat iti gobierno, ngem ad-adda a naam-ammo itan kas New People’s Army. Idiay abagatan, kayat met dagiti Moslem a Moro ti bukodda a gobierno, ket daytoy a panangsuppiat dagiti Moro ket agpaatras pay iti panawen dagiti Espaniol. Kadagiti nabiit a tawen, binukelda ti Mindanao National Liberation Front, nupay adu kadagiti Moro ti saan nga umanamong iti daytoy nga organisasion.

Idi dekada 1950, natibker ti panagtakder ni Presidente Ramon Magsaysay a maibusor kadagiti Huk. Para kadagiti nagsuko iti gobierno, nangidiaya iti daga ken alikamen ti panagtalon iti birhen a daga idiay Mindanao. Para kadagiti nangilaksid iti daytoy a diaya, adda saan nga agsardeng a gubat. Naayat unay dagiti tattao kenkuana ket sidudungngo nga inawaganda iti “The Guy.” Nakalkaldaang ta pimmusay isuna iti nakaam-amak a pannakaidisgrasia ti eroplano iti asideg ti Cebu ket narikna unay ti pannakapukawna.

Manipud 1968 agingga 1972, ad-adda a nagbalin a natured dagiti Komunista kadagiti panangrautda. Adu ti riribuk dagiti estudiante ken adu dagiti demonstrasion. Nagbalin dagitoy a kontra-Amerikano bayat nga aguummong dagiti estudiante iti ruar ti U.S. Embassy. Nagbalin a kadawyan dagiti krimen a kas iti panagtakaw kadagiti banko ken panangpuor. Pinanunotmi no ania ti pagbanagan. Bayat ti furlough-mi idi 1969 (agingga 1970), dinamag ni Ken no rumbeng nga agsublikami. Bayat ti panagkararagmi maipapan iti daytoy, napan ti panunotko iti Revelation 3:8, “Adtoy, nangikabilak iti sanguanam iti nakalukat a ruangan, ket awan ti makaserra iti dayta.” Adda met dagiti LeValley iti furlough idi ket timmawag ni Jim tapno damagenna no ania dagiti planomi. Inbagak daytoy a bersikulo kas

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

panangiturong ti Apo kadakami ket immanamong isuna a kasta met ti panangiturong a narikna ti pamiliada.

Nangangay dagiti kakabsat iti rambak para kadakami iti maikalimapulo nga anibersario ti kasarmi idi Septiembre 1972. Maipanggep iti dayta, inurnos ni Hahn Browne ti Far East Broadcasting Company nga awatendakami ni Presidente Ferdinand Marcos idiay Malacanang. Inikkannakami iti 15 a minuto iti maysa a makapainteres unay a panagsarita a nakipaset da Ken, Elaine ken Rose. Iti dayta a tiempo, adu dagiti sayanggusep a damag maipapan iti umad-adani a martial law. Idi pimmanawkami iti opisina ti Presidente, dinamag ni Hahn no adda desisionen, ket naibaga kenkuana nga ad-adalen pay ti banag.

Iti simmaruno a lawas, nakaro ti ladingit ti grupo ti misionmi gapu iti ipapatay ni Teddy St. Clair, ti maikadua nga anak a lalaki da Steve ken Dot, a houseparents idiay Faith Academy. Rimmuar ni Teddy ket nalabit a natnag iti bassit ken ababaw a pagtaraknan ti ikan. Naangay ti pumpon kalpasan ti dua nga aldaw iti San Juan Gospel Chapel. Iti Sabado iti dayta a weekend, bimmangonkami ket nasarakanmi nga awan ti istasion ti radio nga adda iti ere ken saan a naiyeg ti diario iti bigat. Ti damag ket naideklara ti martial law —naiserra amin nga istasion ti radio ken TV kasta met amin a pagiwarnak. Amin nga airport ket naiserra met iti napalabas a rabii. Timmawag ni Ken iti U.S. Embassy tapno damagenna no adda bilinda para kadagiti U.S. national. Naibaga kadakami nga itultuloymi ti kadawyan nga aramidmi ken saankami a maburiboran bayat ti panaguraymi iti sumaruno a damag.

Saankami a nakakita kadagiti banag a kas iti tangke nga aglabaslabas kadagiti kalsada wenno adu a pagilasinan dagiti soldado. Inut-inut a napalubosan dagiti istasion ti radio a mangrugi manen babaen kadagiti sumagmamano a regulasion. Ti Far East Broadcasting Company ket maysa kadagiti immuna a naikkan iti daytoy a pammalubos. Kasta met, nangrugi manen dagiti pagiwarnak a nangipablaak nupay nalawag nga adda censorship. Ti dagus a nagbanagan ket ti pannakasardeng ti nalawag a panangsuppiat. Awan ti panangkedked iti wayawayami iti relihion wenno aniaman a lapped iti naespirituan a ministeriomi. (Iti aniaman a kasasaad, saan a pagannurotanmi ti makipaset kadagiti banag ti politika.) Awan duadua a maysa daytoy a kita ti diktadura a kanayon a sinuppiat ti oposision.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Naikkat ti martial law sakbay laeng ti panagsarungkar ti Papa idi rugrugi ti 1981.

Iti amin dagitoy nagduduma a kita ti gobierno, adda wayawaya iti relihion. Sakbay ti Maikadua a Sangalubongan a Gubat, ti Roman Catholic Church ti kabilegan a puersa ti relihion. Isuda ti kaaduan ket impasindayagda a ti Filipinas ti kakaisuna a Kristiano a nasion iti Oriente. Siempre, adda pagsayaatanda nga awan kadagiti Protestante a minoria idi ken minoria pay laeng iti bilang. Nupay kasta, adu dagiti panagbaliw kadagitoy a tawen kalpasan ti gubat. Ad-adda a nakalukat dagiti tattao iti Ebanghelio, ket dagitoy ket aldaw ti dakkel a gundaway iti trabaho ti Apo. Nalabit nasayaat a pampanunoten ti dadduma kadagiti banag a nangpabalin iti daytoy.

Umuna, adda ti banag ti panagadu ti populasion. Immadu ti populasion iti mamin-innem bayat ti panawen dagiti Protestante a mision, manipud agarup walo a milion idi rugrugi ti siglo agingga iti nasurok a 48 a milion idi 1982. Nasurok a namindua ti populasion manipud idi Maikadua a Sangalubongan a Gubat. Ad-adu laeng ngarud dagiti tattao a masapul a madanon. Kanayon a kasla nabati ti panagregget dagiti misionero iti likudan ti panagadu ti populasion. Natural laeng a kadagiti immuna nga aldaw, ti trabaho ti misionero ket naaramid kadagiti lugar a nalaka a madanon. Saan a nabayag, naipatarus ti Biblia kadagiti dadakkel a pagsasao a naisuraten iti Roman script babaen dagiti immuna a Romano a prayle. Kadagidiay immuna nga aldaw, saan a nanayon dagiti misionero a makaserrek kadagiti lugar dagiti tribu a saan a nalaka a madanon. Nabuntog met ti panangsanay kadagiti nasional a misionero. Manipud idi Maikadua a Sangalubongan a Gubat, ad-adu ti panangdanon kadagiti lugar dagiti tribu babaen dagiti grupo a kas iti Summer Institute of Linguistics, New Tribes Mission, ken Overseas Missionary Fellowship.

Ti maikadua a banag iti panagdur-as dagiti mision ket nagbanag ti gubat a mismo. Bayat ti panagaruyot dagiti puersa ti panangwayawaya iti daytoy a pagilian, adda kadakuada dagiti Kristiano a soldado ken nadiosan a chaplain. Iti umuna a gundaway kadagiti panangparmekda iti isla ken isla, simmangpetda iti maysa a daga a sadiay adu ti makasao iti Ingles. Isu a nakasarakanda iti panagkadua kadagiti Filipino a Kristiano. Kas iti napasamak idiay San Juan, kasta met iti adu a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

lugar; nadadael wenno narpuog dagiti kapilia ket naiwaras dagiti mamati. Tinulongan dagiti Kristiano a G.I. ti panangbangon manen iti adu kadagiti babassit nga evangelical a kongregasion. Nadlaw ti adu a komunidad a daytoy a boluntario a tulong ket ad-adda a kadawyan kadagiti Protestante ngem kadagiti Roman Catholic. Dagitoy a praktikal a panangipakita iti Kristiano a pammati ket nangnayon iti dayaw kadagiti grupo a minoria a dati a malaisen ken awan serserbina.

Ngem nagtrabaho met daytoy iti sabali a wagas. Bayat ti panagtrabaho dagiti G.I. ken chaplain a kadua dagiti Filipino a Kristiano, mismo a mapadpadasanda ti trabaho dagiti misionero. Nakitada ti kasapulan, naaddaanda iti sirmata, ken naparegtada kadagiti mabalin a mapasamak iti masakbayan. Ti kalatakan a pagarigan iti daytoy ket ti Far Eastern Gospel Crusade, a ti naganna itan ket SEND International. Nayanak daytoy iti maysa a servicemen's center idiay Manila idi Septiembre 1945, ket nakadanon met iti dadduma a pagilian. Adda tiempo idi maudi a paset ti dekada 1950 a kasla ti kaaduan kadagiti baro a lallaki a misionero ket dati a chaplain wenno dati a soldado nga adda ditoy bayat ti gubat.

Maysa a banag iti panagdur-as dagiti mision ket ti panagbaliw ti Roman Catholic Church kadagiti nabiit a tawen. Manipud iti panawen ti Second Vatican Council ken dagiti aldaw ni Pope John, saanen a maawagan dagiti Protestante iti erehe no di ket matmatada kas "naisina a kakabsat." Idi Marso 1937, dagiti Testamento ken literatura ti Ebanghelio ket sipapanayag a napuoran iti maysa a plasa idiay Zamboanga. Kadagiti nabiit a tawen, nakipaset dagiti padi iti panangisagana kadagiti baro a patarus ti Biblia iti nadumaduma a pagsasao ti Filipinas. Mapaparegta dagiti tattao a bumasa iti Biblia, nupay idi un-unana ket naiparit daytoy kadagiti laiko. Iti umuna a panagsarungkar ni Billy Graham idiay Manila sumagmamano a tawen ti napalabas, impawil ti arsobispo kadagiti Roman Catholic ti tumabuno. Iti nabiit a Crusade, naipadamag a ti 60% kadagiti nagsaludsod ket nangibaga a Katolikoda. Ita, masansan a makita ti bersikulo ti Biblia kadagiti obituario dagiti nalawag a Roman Catholic.

Kadagiti immuna nga aldaw ti Bible School of the Air, impawil dagiti padi ken madre kadagiti estudianteda ti umawat kadagiti kursomi. Kadagiti naud-udi a tawen, nakaawatkami

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kadagiti kiddaw manipud kadagiti padi ken dadduma pay para kadagiti Emmaus course a tumulong kadakuada iti panangisuro maipapan iti Biblia. Adu dagiti grupo ti Bible study para kadagiti Katoliko. Dakkel ti impluensia ti charismatic movement kadagiti klero ken laikoda. Adda dagiti saludsod a timmaud maipapan iti autoridad ti Papa. Adda dagiti rengngat a nagparang iti monolito! Ti agdama a kinanakalukat iti Ebanghelio ket saan a mapanunot sumagmamano a tawen ti napalabas.

Ti maikapat a banag iti panagdur-as ti trabaho ti misionero manipud idi Maikadua a Sangalubongan a Gubat ket ti panagadu ti bilang dagiti nagduduma a mision kadagitoy a tawen. Maysa a gapuna ket ti pannakaiserra ti ruangan para iti trabaho ti misionero idiay China ken iti dati nga Indochina. Idi napilitan a pumanaw dagiti misionero kadagitoy a daga, nagbirukda iti sabali a pagserbian. Pribilehiomi ti nangsangaili iti balaymi iti umuna a survey team ti China Inland Mission idi, nga Overseas Missionary Fellowship itan. Ti panagyan da Raymond Frame ken Stephen Knight kadakami ket nakaparegta a padas para kadakami, ket naragsakkami a nangibingay iti impormasion nga adda kadakami ken a tumulong iti daytoy baro a panangdanon. Iti isu met laeng a tiempo, nagragsakkami iti panagkadua ken ni Dick Pittman a nagyan kadakami iti apagbiit bayat ti kasta met laeng a mision para iti Summer Institute of Linguistics. (Kadagiti naud-udi a tawen, ni Dr. Richard Pittman ket napadayawan iti nangato a Magsaysay Award kas pannakabagi ti SIL.) Adda pay dagiti dadduma a grupo nga immay ditoy gapu iti nakalukat a ruangan. Adtoy ti maysa a pagserbian nga addaan wayawaya iti relihion ken saan unay a narigat ti panangala iti visa.

Siempre, daytoy met laeng a wayawaya ket nangted met iti nakalukat a ruangan para kadagiti dadduma a kulto a, para kadakami, saan unay a naragsakan. Adda dagiti Seventh-Day Adventist ditoy sakbay ti gubat. Nupay kasta, kadagiti nabiit a tawen, nakaaktibo unay dagiti Mormon ken Jehovah's Witnesses. Adda met dagiti kulto a naggapu ditoy a mismo. Ti "Iglesia ni Kristo" (Church of Christ) a binangon ni Felix Manalo idi panawen ti Umuna a Sangalubongan a Gubat ket napartak ti panagdakkelna. Babaen ti naisangsangayan a kita ti arkitektura dagiti simbaanda, panggepda ti makidinnaya iti Catholic Church. Gapu ta surotan dagiti kameng dagiti pangulona, nakagun-odda iti impluensia iti politika babaen ti panangibagada kadagiti tattaoda no siasino ti botosanda. Kasta met, dagiti faith healer a nainaig kadagiti espiritista ket nakaguyod iti dakkel nga atension. Adda dagiti tattao nga immay

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

manipud iti sabali a pagilian ta namnamaenda a maagasanda.

Ti maikalima a banag ket dagiti moderno a wagas ti panangikasaba iti ebanghelio babaen ti radio ken telebision. Nupay inusarmi dagiti komersial nga istasion ti radio sakbay ti gubat, idi 1948 a nangrugi ti Kristiano nga istasion ti Far East Broadcasting Company. Ti epekto daytoy a panagregget iti radio ket dimmanon iti intero nga Isla bayat a naipasdek dagiti lokal nga istasion iti nadumaduma a lugar malaksid iti kangrunaan nga istasion iti amianan laeng ti Manila. Ti ad-adda a panangusar iti radio ket napalaka babaen ti pannakaimbento dagiti tape recorder ken transistor. Ti Back to the Bible Broadcasters ket addaan nalawa a ministerio idiay Filipinas babaen dagiti programada iti radio ken kasta met dagiti literatura. Dadduma ti nangusar kadagiti programa iti telebision a nagbunga, nupay ti gastos ti nangpakapig.

Kamaudiananna, adda ti banag ti ad-adu a pannakipaset dagiti nasional a mamati iti panangiwaras iti Ebanghelio ken iti panangbangon kadagiti gimong. Daytoy, siempre, ti panggep ti kaaduan a trabaho ti misionero—ti indigenous a gimong. Isu a kadagiti lokal a gimong ken kadagiti Bible School ken seminario, dagiti nasional ti mangaw-awit iti dagsen. Adda ditoy dagiti ganggannaet a misionero tapno tumulong ken agserbi kas kadua, nga ibatida ti panangimaton kadagiti nasional. Napan pay daytoy iti maysa nga addang, ta dagiti Filipino manipud kadagiti nadumaduma a Kristiano a grupo ket napan iti dadduma a pagilian kas misionero. Maysa nga agassawa manipud iti San Juan Gospel Chapel ti agserserbi idiay Thailand a kadua ti OMF ket nakaaramidda iti dakkel a trabaho sadiay. Nakaragragsak unay a makita ti gimong idiay Filipinas a saan laeng nga umaw-awat kadagiti misionero no di ket mangibaon met kadakuada, kadagiti bukodda a kailian ken kadagiti sabali a pagilian.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 20

Panangbangon Manen idiay San Juan

"Ket inikkanna ti dadduma kas apostol; ti dadduma kas profeta; ti dadduma kas ebanghelista; ken ti dadduma kas pastor ken mannursuro; tapno maan-anay dagiti nasantoan, para iti trabaho ti ministerio, para iti pannakapabileg ti bagi ni Cristo." (Eph. 4:11-12)

Bayat ti uppat a tawen nga awankami idiay Filipinas, adda dagiti naaramid a panangbangon manen iti trabaho babaen ti tulong dagiti soldado a nagsarungkar. Dadduma kadagiti mamati a naiwaras ti nagsubli iti San Juan ken kadagiti pagtaenganda. Nangrugi manen dagiti serbisio iti nadadael a kapilia ket naaramiden dagiti immuna a panagtarimaan. Bassit a kuarta ti inted ti gobierno para iti dadael ti gubat, a nakatulong iti panangtarimaan iti dadduma. Saan a nabayag kalpasan ti panagsublimi, adu a lallaki ti naguummong iti maysa a rabii tapno mangikabil iti semento a datar iti kapilia. Kadagiti immuna a sumagmamano a bulan, adu unay ti masapul nga aramiden. Masapul a sarungkaran dagiti dati a kameng ti gimong ken dagiti interesado a gagayyem ken kasta met masapul nga urnosen dagiti serbisio ken iyurnos ti Sunday school. Nagyamankami ta adda kadakami idi da Dr. ken Mrs. Thomas Parks. Immayda ditoy para iti maysa a negosio a kadua ti maysa a Chinese a negosiante ngem kasta met a panggepda ti tumulong iti trabaho ti Apo. Iti pagladingitanmi a dua, saan a naituloy daytoy a panggep (nupay saan a biddutda), ket nagsublida iti United States. Nupay kasta, ti kaaddada ken ti panagkaduami ket dakkel ti kaipapananna kadakami iti dayta a tiempo.

Gapu ta inlakomi ti balay a nagnaedanmi idi un-unana, masapul a mangbirukkami iti sabali a pagtaengan. Sidadungngo nga impalubos da Mr. ken Mrs. Dayton nga agyankami kadakuada bayat ti panagbirukmi iti balay. Nabaybayag daytoy ngem ti ninamnamami, umuna gapu iti kinarigat ti panangbiruk iti maitutop a lugar. Kalpasanna, idi natalgedkami iti pagayatan ti Apo iti pinilimi, adda dagiti legal a parikut maipapan iti sanikua. Adu a rekord ti nadadael bayat ti gubat, ket saan a kanayon a nalaka ti panangurnos kadagitoy. Kalpasan a nalpas ti tulag ken sakbay ti iseserrekmi, masapul ti baro a wiring ti elektrisidad ken panangsukat iti metro. Idi Sabado iti malem a naaramid daytoy, nakaro ti tudo, a nangpa-short iti metro, ket nangrugi ti uram. Iti kinaimbag ti Apo, nabaelanmi a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

putden dagiti alambre babaen ti tulong ti maysa a soldado a nagsarungkar kadakami. Iti napigsa a tudo, delikado daytoy nga aramid, ket nakitak iti panunotko a mapuoran ti balaymi sakbay pay a nagnaedankami. Ti dagus a tignay ti gayyemmi ti nangpatingga iti uram iti metro ken iti asideg a wiring.

Maipapan iti kapilia a mismo idiay san Juan, mabalin nga inayonko ditoy ti dadduma a naud-udi a pasamak. Iti panaglabas dagiti tawen, ti agtultuloy a panagadu dagiti kameng a tumabtabuno ket nangpakasapul iti adu a panangpadakkel ken panangpasayaat iti pasdek. Ita, kayatmi koma nga adda ad-adu a daga a pakapadakkelan. Iti apagbiit, pinanunotmi a mabalinmi a gatangen ti lote, wenno paset daytoy, iti abay ti kapilia. Saan a nagballigi dayta a tulag ket iti aniaman a kasasaad, nangina koma unay. Ti kaudian a panangtarimaan ket idi 1976, ngem idi 1982, maar-aramid dagiti plano saan laeng a tapno mapadakkel ti kapilia no di ket tapno mainayon pay ti bilang dagiti kuarto ti Sunday school. Saan a nanayon dagiti kuarto para kadagiti amin a klase nga addaan iti promedio nga agarup 250 a tumabtabuno. Napno ti kapilia iti serbisio ti kasaba iti tunggal agsapa ti aldaw ti Apo nga addaan iti agarup 250 agingga iti 300 a tumabtabuno. Nupay dandani amin a kameng ket makasao ken makaawat iti Ingles, ti kaaduan kadagiti serbisio ket iti Tagalog.

Iti likud ti kapilia ket adda dua a kadsaaran a pasdek. Iti ngato a kadsaaran ket adda dagiti apartment para iti caretaker ken para iti maysa a nasional nga agserserbi agraman dagiti pamiliada. Iti baba a kadsaaran ket adda opisina nga agserbi met kas conference room ken apartment para kadagiti agserserbi nga aglabaslabas, ken biblioteka ken pagbasaan. Dadduma kadagiti nasional nga agserserbi manipud kadagiti probinsia ket masapul nga umay iti Manila no dadduma, isu nga adda lugar a mabalinda a pagyanan iti rabii. Nasayaat ti pannakaurnos ti biblioteka ken nausar met a nasayaat.

Ti dakdakkel a trabaho iti sanguanami idi 1949 ket ti naespirituan a panangbangon manen iti trabaho ti Apo. Iti maysa kadagiti panagdaliasatko bayat ti furlough, nakaluganak iti tren idiay Canada nga agturong idiay Ottawa. Maysa a padi a Roman Catholic ti nagtugaw iti abayko. Idi nangrugi ti panagsaritami, nadlawna ti libro a basbasaek, “Divine Principles of Missions,” nga insurat ni W.E. Vine. Imbagak kenkuana a ti kangrunaan a mensahena ket dagiti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

prinsipio ken padron ti Baro a Tulag para iti trabaho ti misionero ket umanay unay iti daytoy moderno a panawen. Kalpasanna, impakitak met nga idiay pagilian dagiti Komunista, adu dagiti babassit a lokal a gimong nga aguummong kadagiti balbalay. Nagtultuloyda nga agandar gapu ta narigatan dagiti autoridad a mangtaming kadakuada ta awan ti sentral nga organisasion wenno pangulo. Kasla interesado isuna, ngem diak ammo no adda pudno a naipaayko kenkuana.

Nupay kasta, bayat dagiti tawen, adu dagiti gundaway a makita dagiti nagduduma a wagas ken prinsipio ti trabaho ti misionero. Awan duadua iti panunotko nga iti Sao ti Dios adda kadatayo ti umanay a giya maipapan iti serbisiotayo iti Apo. Ti rekord ti panangdanon dagiti misionero ti immuna nga iglesia iti libro ti Dagiti Aramid ket mangted kadatayo iti nalawag a panangiturong maipapan iti trabaho ti misionero. Ti napnuan inspirasion a rekord ni Lucas iti Dagiti Aramid ket saan laeng a rekord ti pakasaritaan; maysa daytoy a padron a rumbeng nga analisaren ken suroten.

Kadagiti nabiit a tawen, adu ti naisao ken naisurat maipapan iti church planting ken church growth. Nasayaat daytoy. Nupay kasta, dadduma kadagitoy a sinurat ket mangted iti impresion a dagiti mangisursuro iti church growth ket riknaenda a kaduduma pay laeng a nadiskobreda ti baro a banag. Ngem adda ngarud dayta iti Baro a Tulag manipud pay idi! Daytoy ti prinsipio a ti panangikasaba iti Ebanghelio ken ti pannakaisalakan dagiti kararua ket masapul nga agbanag iti panangummong kadagiti naisalakan iti panagkadua iti lokal a gimong. Kimmapsut ti epekto ti adu a moderno a panangikasaba gapu iti saan a naan-anay a panangsurot (follow-up). Saan nga umanay nga ibaga kadagiti baro a mamati a mapanda iti simbaan a kayatda; saanda pay nga ammo ti umanay a kinapudno tapno makapilida iti umiso. Masapul a maiturongda iti lokal a gimong a pakasarakanda iti kinapudno ti Sao ti Dios, ti panagkadua dagiti tattao ti Dios ken dagiti gundaway iti panagserbi iti Dios.

Nakalkaldaang ta adu dagiti simbaan ita a saan a mailawlawag ti Sao ti Dios ken adu a kameng ti awan gundawayna nga agserbi, malaksid iti panagatendar kadagiti serbisio. Gapu iti daytoy, adu a napasnek a Kristiano ti mapukawan iti interes iti lokal a simbaanda. Agturongda kadagiti para-church nga organisasion tapno makasarakda iti panagkadua kadagiti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Kristiano a kapada ti panunotda ken tapno agbirukda iti pagserbianda iti Apo. Awan duadua nga adu kadagitoy a para-church nga organisasion ti nakasaysayaat ti trabahoda iti panagserbi kadagiti naisangsangayan a grupo ken para kadagiti naisangsangayan a panggep. Nupay kasta, adda kinakapsut a nakaiyanakan ti adu kadakuada gapu ta saanda a tumulong iti pannakapabileg dagiti lokal a gimong. Insurat ti nangisurat iti Surat kadagiti Hebreo, "Saantayo a baybay-an ti panagtitipontayo, a kas iti kadawyan ti dadduma; no di ket agpipinnaregtatayo, ken ad-adda pay, bayat ti pannakakitayo nga umad-adani ti aldaw" (Heb. 10:25). Awan duadua a dagiti miting ti lokal a gimong ti adda iti panunot ti nangisurat. Mabalin nga adda serbi ti panagtitipon dagiti negosiante, estudiante, dagiti adda iti medikal a propesion, ken dadduma pay; ngem saan koma a maisakripisio dagiti regular a serbisio ti gimong.

Ti isursuro ti Kasuratan ket rumbeng nga indigenous ken autonomous dagiti lokal a gimong. Bayat nga agtalinaed nga agturay iti bagida iti sidong ti panangiturong ti Apo, nawaya ti tunggal gimong a makikadua kadagiti dadduma a gimong a kapada ti panunotda. Tapno agbalin nga indigenous, ti tunggal lokal a gimong ket masapulna ti naespirituan a panangidaulo babaen dagiti panglakayen ken diakono. Iti panagsubli ti umuna a panagdaliasatda kas misionero, da Pablo ken Bernabe "dinutokanda ida kadagiti panglakayen iti tunggal gimong, ket nagkararagda a buyogen ti panagayunar, [kalpasanna] intalekda ida iti Apo, a namatianda" (Acts 14:23). Iti baro a trabaho a kas iti dayta, masapul a dagiti pioneer a misionero ti mangitudo kadagiti lallaki nga ibilangda a maikari nga agbalin a panglakayen. Idi agangay iti Pastoral Epistles, insurat ni Pablo dagiti kualipikasion a masapul para kadagiti panglakayen. Saanmi a maliklikan ti agsiddaaw no adda kadagiti lallaki a dinutokan da Pablo ken Bernabe dagitoy amin a kualipikasion, ta dadduma kadakuada ket baro pay laeng iti pammati.

Isu nga iti aniaman a baro a trabaho ita, masapul nga itudo ti misionero ti dadduma a lallaki nga agbalin a panglakayen. Kadagiti immuna nga aldaw ti gimong idiay San Juan, inawismi ti dadduma kadagiti kakabsat a lallaki a makibingay iti responsabilidad ti panangaywan iti gimong. Ammomi a saanda a naan-anay dagiti kualipikasion para kadagiti panglakayen ken, siempre, adda dagiti pannakaupay. Nupay kasta, namnamaenmi a mapadakkel ti naespirituan a panangidaulo babaen ti praktikal a panangisuro ken, a kas met laeng, on-the-job

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

training. Siempre, iti pannakaammo iti Sao ken iti naespirituan a padas, ad-adda ti misionero ngem dagitoy baro a panglakayen. Kayatda ti sumurot kenkuana ken ipalubosda nga isu ti agdesision. Nupay kasta, pinadasmi a paregtaen ida nga ibagada ti panunotda maipapan iti umiso nga aramiden kadagiti nadumaduma a kasasaad a timmaud. Kasta met, napateg a masursuromi no kasano ti impluensia ti kultura a panagkitada iti panagpampanunotda.

Napateg a dagiti desision kadagiti banag ti gimong ket maibatay iti isursuro ti Sao ti Dios. Nagbalin met daytoy a karit ta masapul nga ilasinmi ti isursuro ti Kasuratan ken ti kadawyan laeng a tradision dagiti "brethren". Saan a maitutop ti kuna, "Kastoy ti panangaramidmi iti pagiliami." No awan ti nalawag a panangiturong manipud iti Kasuratan, masapul a sapulentayo ti panangiturong ti Espiritu Santo iti lawag ti agdama a kasasaad.

Kas pagarigan, agus-usarkami iti piano iti amin a serbisio idiay San Juan malaksid iti Pangrabii ti Apo. Saan unay a nalaing iti musika dagiti Filipino a kakabsat idiay San Juan, isu a narigatanda unay a mangrugi kadagiti himno no awan ti misionero. Ti kadawyan ket nababa unay ti panangrugida ken nabuntog unay ti panagkantada, ket no dadduma dandani saanen a mabigbig ti tono. "Apay a saantayo nga usaren ti piano iti Pangrabii ti Apo?" dinamagda. Masapul nga awatek a saan a banag daytoy ti isursuro ti Kasuratan no di ket ti tradision dagiti "brethren." Kinapudnona, nalagipko idi a kadagiti aldaw ti kinaubingko idiay Lingfield, adda bassit a pump organ a nausar. Ti panangusar iti piano ket pinasayaatna ti panagkanta ket diak pagduaduaan nga ad-adda a makaay-ayo iti Apo ti panagtutunos ti panagdaydayawmi.

Isu nga iti panaglabas dagiti tawen kalpasan ti Maikadua a Sangalubongan a Gubat, adu iti panagdur-as ti gimong ti nagpannuray iti naespirituan a panangidaulo nga impatakder ti Dios. Nagtalinaed daytoy a naespirituan a panangidaulo uray adda dagiti napukaw. Maysa a nakalkaldaang a pannakapukaw ket ti ipapatay ni Sergio Mercado. Kas opisial ti gobierno iti Bureau of Health para iti panangkontrol iti malaria, adu ti panagdaliasatna. Bayat nga adayo iti pagtaengan kadagita a panagdaliasat, ipalabasna dagiti rabiina iti panagadal iti Kasuratan. Inikkan ti Apo isuna iti nasayaat a pannakaawat iti Sao. Kalpasan ti maysa a kasta a panagdaliasat idiay Isabela ken Nueva Vizcaya iti amianan a Luzon, idi adda isuna iti bus nga agsubli idiay Manila iti nasapa unay nga oras ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

agsapa, daytoy a bus ket inaprasan dagiti dissidente ket maysa ni Sergio kadagiti napapatay. Dadduma a panglakayen ti pimmanaw tapno agnaed idiay United States ken Canada. Iti tunggal daras, pinanunotmi no kasano ti kabaelanmi nga awan ti tulong ken balakad dagiti kasta a panglakayen. Ngem ti Apo, iti kinaimbagna, nangpatakder iti dadduma.

Kadagiti immuna nga aldaw, saan a maliklikan a dagiti misionero ti mangaramid iti kaaduan a panangikasaba ken panangisuro. Uray pay adda nagdumaan ti pagsasao, ad-adda a maikari ti misionero. Masansan a timmaud ti saludsod iti panunotmi—rumbeng kadi nga agtultuloy nga agidaulo ti misionero, wenno rumbeng nga ipaawitna kadagiti nasional a kakabsat ti responsabilidad, uray no kasla saanda unay a makabael? Nalawag ti sungbat no kayatmi nga agbalin nga indigenous ti trabaho. Agsursuroda babaen dagiti padasda, uray pay babaen dagiti biddut. No dadduma kasla nakabutbuntog ti proseso, ngem iti kamaudiananna nabaknang unay ti gunggonana. Ita, adda dagiti naparaburan iti sagut ken nadiosan a panglakayen nga addaan ayat ken pakaseknan iti naespirituan a pagimbagan ken panagdur-as ti gimong. Ita, iti kiddawda, makitiponkami kadakuada kadagiti miting-da kas mammagbaga ken agragsakkami iti pribilehio ti panagkadua kadakuada.

Nalabit makatulong nga ibagak ti wagas a pinarsuada maipapan iti panangpili kadagiti baro a panglakayen. Masansan a masapul a sukatan dagiti pimmanaw wenno saanen a makabael nga agserbi kas panglakayen. No ti maysa kadagiti panglakayen ket mangisingasing iti nagan ti maysa a kabsat a lalaki a mabalin nga agbalin a panglakayen, utoben dagiti panglakayen dayta a singasing. Iti maysa a bulan wenno ad-adu pay, ikararagda ti panangiturong ken pagsasaritaanda dagiti kualipikasion wenno saan a pannakaikari ti kabsat a naisingasing. No ti amin a panglakayen ket umanamong ken nakasaganan a mangawis iti kabsat nga agbalin a panglakayen, ket maipakaammo ti naganna iti gimong kas mabalin a panglakayen. No adda siasinoman iti gimong a mangrikna nga adda umiso a rasonna a maibusor iti panagbalinna a panglakayen, adda maysa a bulanda a mangibaga iti panangsuppiatda iti maysa kadagiti panglakayen. No awan ti maawat a panangsuppiat inton panungpalan ti bulan, patalgeden dagiti panglakayen daytoy a desision iti sumaruno a miting-da. No maipakaammo a daytoy a kabsat ket mabigbig kas panglakayen, no dadduma ipatay dagiti panglakayen dagiti imada kenkuana bayat nga agkararag ti maysa kadakuada para kenkuana.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Kadagiti immuna nga aldaw idi bassit pay ti gimong, nabaelan dagiti panglakayen nga aywanan dagiti naespirituan ken material a kasapulan. Nupay kasta, bayat ti panagadu ti bilang, narikna ti kasapulan iti diakono. Dagitoy a lallaki ket mabalinda a lag-anan dagiti panglakayen iti adu a banag a material iti gimong. Ti sao a "deacon" ket naala iti Griego a kaipapananna ket "adipen" (servant), isu nga iti maysa a kaipapanan, amin nga agserbi ket "diakono." Iti 1 Timoteo 3, kalpasan ti panangilawlawag kadagiti kualipikasion dagiti panglakayen (obispo wenno manangaywan), inted ni apostol Pablo dagiti kualipikasion para kadagiti diakono. Ipakita daytoy nga adda dagiti naisangsangayan a mabigbig kas adipen. Ti maysa a pagarigan daytoy ket ti panangpili kadagidiay a lallaki a mangiwaras kadagiti pondo a tulong iti Dagiti Aramid 6. Nupay saanda a naawagan iti "diakono" sadiay, ti pormana a berbo a mangiladawan iti serbisioda ket nainaig iti sao a nagtaudan ti "deacon." Idiay San Juan, agserbi dagiti diakono iti adu a praktikal a wagas tapno "amin a banag [ket] maaramid a nasayaat ken nasimpa" (1 Cor. 14:40).

Gapu ta napartak ti panagadu ti populasion ti Filipinas kadagiti nabiit a tawen, nagbanag daytoy iti kaaduan nga agtutubo. Ti dakkel a kaaduan ket adda iti baba ti 30 a tawen. Siempre, makita daytoy iti pannakabukel ti lokal a gimong. Dagiti senior citizen ket nalawag a minoria. Ti Sunday school nga addaan agarup 250 a tumabtabuno ket addaan kadagiti klase para iti amin nga edad. Adu dagiti aktibidad para kadagiti agtutubo. Dagiti high schooler ken teenager ket awaganda ti bagida iti "Young Builders." Malaksid iti panagtitipon iti tunggal malem ti Aldaw ti Apo, tumulongda kadagiti extension class dagiti ubbing iti nadumaduma a distrito ken kasta met iti panangiwaras iti literatura. Dagiti ad-adda a nataengan nga agtutubo, ti grupo ti college ken career, ket awaganda ti bagida iti "Young Adult Fellowship" ken agtitipon met iti tunggal Aldaw ti Apo. Dagiti baro nga agassawa ket agtitipon iti maminsan iti maysa a bulan, kadawyan iti maysa a balay. Ti grupo dagiti babbai a Lydian Fellowship ket agtitipon iti mamindua iti maysa a bulan, ken mapanda met kas grupo a mangsarungkar kadagiti masakit ken dagiti saan a makaruar iti balay. Agtitipon met dagiti agtutubo tapno agsagana kadagiti choral number, ket malaksid iti regular a koro, adda met koro dagiti ubbing.

Idi 1959, da Ken Engle ken Ken Brooks, babaen ti tulong ti dadduma nga U.S. soldado, ket nangrugi iti Boy's Brigade. Pudno a bendision daytoy iti biag ti adu bayat ti panagdakkel dagiti ubbing a lallaki iti naespirituan ken pisikal a kinamataengan. Dadduma kadagiti panglakayen ken diakono ket

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dati a timmulong iti Brigade. Agtultuloy pay daytoy a trabaho iti sidong ti panangidaulo dagiti Filipino nga agtutubo a lallaki. Kadagiti immuna a nangabak iti award a "Herald of Christ" iti ruar ti continental U.S. ket dua manipud San Juan. Adda met kapada a trabaho kadagiti babbalasang babaen ti "Pioneer Girls."

> *Insurat ni Ken Engle iti bukodna a kopia ti libro (9 Nobiembre 1985) a nangrugi ti Brigade "idi rugrugi ti dekada 1950 (saan nga idi 1959)." Ti estoriana, ken ti estoria ni Rudy, ket naisalaysay iti Mangiwaragawag ken Cristo: Ti Estoria ni Rudy Ponce de Leon ken iti "Step by Step" iti Maikapito a Tomo.*

Malaksid iti Sunday school, adda dagiti klase dagiti ubbing a maangay kadagiti balay iti nadumaduma a paset ti San Juan. Iti tunggal panawen ti kalgaw, maangay ti dua a lawas a Vacation Bible School tapno madanon dagiti ubbing a saan a tumabtabuno iti Sunday school. Maysa kadagiti dadakkel a gundaway a panagserbi kadagitoy nga aldaw ket dagiti Bible study kadagiti balay. Masansan a nalaklaka nga ummongen dagiti tattao a saan a pormal iti maysa a balay ngem ti panangpaay kadakuada nga umay iti kapilia. No adda nalawag nga interes iti maysa a distrito, ti panangipabuya iti pelikula iti ruar ket mangted iti ad-adda a nalawa a panangsaksi ken baro a kontak.

Adu a panagpampanunot ken kararag ti naited iti panggep a panagsina tapno mangbangon iti baro a gimong (hive-off), ngem saan pay a natungpal daytoy. Gapu daytoy iti nadumaduma a banag: adu kadagiti mamati ti agnaed iti asideg ken dimmakkelda iti aglawlaw ti agdama a kapilia, ket dagiti agnaed iti adayo ket nagwawaras iti nadumaduma a direksion. Isu nga uray no adda dagiti Bible study kadagiti babbalay kadagidiay a distrito, awan pay ti kabaelan a mangbangon iti lokal a gimong.

Adda dagiti tattao nga agsiddaaw no apay nga awan ti gimong iti siudad ti Manila. Ti siudad ti Manila ket naisalumina ngem paset ti Metro Manila, a buklen ti lima a siudad ken sangapulo ket tallo a munisipio, ket maysa kadagitoy ti San Juan. Dagiti dua a babassit a gimong idiay Manila sakbay ti gubat ket nagwawaras idi World War II. Saan a nagballigi dagiti panagregget a mangpabiag manen iti maysa kadakuada. Maysa pay a problema iti panangbangon iti trabaho idiay Manila ket ti nangina unay a daga ken abang. Para iti bassit ken agrigrigat a gimong, saan daytoy a kabaelan no awan ti adu a tulong manipud iti ruar. No mabalin laeng, kayatmi a makita dagiti baro a simbaan nga agtakder iti bukodda a saka kadagiti programada iti panagbangon.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Natural laeng a ti San Juan ket kasla nagannak a gimong a pagtaliawan dagiti dadduma kas pagwadan. Masansan a dagiti panglakayen idiay San Juan ti asitgan dagiti tattao tapno agpatulong ken agpabalakad kadagiti problema a tumaud kadagiti sabali a gimong, ken masansan a maawisda nga agministerio kadagidiay a lugar. Isu a pinadasda ti tumulong ngem saanda a lapdan ti bukod a wayawaya (autonomy) ti tunggal simbaan. Nakatulong unay ti panangangay kadagiti kumperensia dagiti panglakayen ken dagiti lallaki para iti panagkakadua ken panangisuro. Para kadagiti dadduma, kasla nasayaat no adda sentral nga asosasion tapno masalimetmetan ti panagpapada ken ti agpada a panggep. Bayat a pabilgenmi ti panagkakadua dagiti lokal a simbaan, kontraenmi met ti aniaman a panangpadas a mangbangon iti autoridad a mabalin a manglapped iti wayawaya dagidiay a lokal a simbaan. Saan a nalaka a kanayon a masalimetmetan dayta a balanse. Bayat a kayat ti dadduma ti panangbangon iti uray ania a kita ti asosasion, dagiti met dadduma ket agturong iti kabaliktadna a sobra—ti panagputputong. Kadagitoy amin a kasasaad, masapul nga agtalinaedtayo iti panangisuro ti Baro a Tulag ken iti panangidalan ti Espiritu Santo.

Sumagmamano a tawen ti napalabas, pampanunotek ti Colossians 3:16, nangnangruna dagiti balikas a “panangisuro ken panangballaag iti maysa ken maysa babaen kadagiti salmo ken himno ken naespirituan a kanta.” Masansan a mariknami ti kasapulan a maawatan no ania ti kaipapanan ti panagdayaw, nangnangruna iti Pangrabii ti Apo. Inrugik a maamiris ti pateg dagiti himno iti panangisuro, nangnangruna iti daytoy a banag ti panagdayaw. Dagiti Tagalog a himnario nga us-usarenmi idi, nga impablaak dagiti grupo nga inter-denominational, ket kurang kadagiti himno ti panagdayaw. Maysa kadagiti naisangsangayan a langa ti “brethren” a tignay ket ti kinabaknang dagiti himnona iti panagdayaw. Maysa a praktikal a wagas ti panangisuro maipapan iti panagdayaw ket ti panangaddaan kadagiti himno ti panagdayaw. Ni Kabsat Geronimo Mercado ket nangipatarus iti dadduma ken nangputar pay kadagiti himno. Buyogen ti tulong dagiti dadduma, inummongmi ti bassit a bilang dagiti kasta a himno a na-mimeograph, nga awan ti musikana, iti bassit a booklet. Daytoy ket namin-adun a narebisar ken napadakkel. Ita, agraman dagiti himno a sapasap ti linaonna, adda himnario nga addaan 200 a himno. Daytoy ti us-usaren iti adu kadagiti gimong.

Idi damo a dimtengkami iti Filipinas, inikkandakami kadagiti himnario ket ninamnamada nga agkantakami met a kadua. Gapu ta ti Tagalog ket maysa a phonetic

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a pagsasao nga uppat laeng ti bokalna ken maymaysa ti uni ti tunggal maysa, nalaka laeng a maipagtipon ti timekmi kadagiti dadduma, uray no saankami nga agkankanta a maawatanmi! Ngem daytoy ti nangrugian ti dakes a kinaugali—ti panagkanta a saan a naan-anay a maawatan ti kankantaen. Idi agangay, natakuatanmi nga adda dagiti kankantaenmi a saanmi nga anamongan iti teolohia. Ti kalatakan kadagitoy ket idiay patarus ti “I know not how God’s saving grace.” Ti kaipapanan ti maysa a bersikulona ket, “Diak ammo no naisalakanak.”

Idi dandanin mangipablaak ti maysa a grupo dagiti Baptist nga addaan imprenta iti baro a Tagalog a himnario, maysaak kadagiti nadamagan no mabalin nga ikkak ti tiempo a mangrebisar iti dadduma a himno. Adu ti pakaitibkulan dagiti saan nga agan-annad iti panangipatarus kadagiti himno. Iti maysa a himno, nausar ti sao a “bagong” (baro). Nakalkaldaang ta ti maikadua a silaba ket natiempo iti nota a naiyatiddog, isu a no maikanta ket rummuar a “bagoong” — ket daytoy gayam ti nagan ti maysa a kita ti nagamay a dilis (anchovy paste)!

Ita idiay San Juan, agarup 150 ti adda iti panagkakadua ti gimong, nga addaan walo a panglakayen ken innem a diakono. Dagiti panagdayaw iti Aldaw ti Apo ket mangrugi iti Pangrabii ti Apo iti alas otso, sarunuen ti Sunday school iti alas nuebe ken ti panagkasaba iti 10:15. Iti daytoy a panagkasaba, awan ti bakante a tugaw—uray ti umuna a linia ket napno! Dagiti naladaw a sumangpet ket mabalin nga agtakderda iti likud! Daytoy ti gapuna a madanagan dagiti kakabsat maipapan iti panagsina tapno mangbangon iti baro a gimong, gapu ta saanen a mabalin a padakkelen pay ti agdama a pasdek. Iti malem, agaw-awiran dagiti agtutubo ken dagiti babbai ti gimongda. Awan ti regular a panagdayaw iti rabii, ngem sagpaminsan adda dagiti naisangsangayan nga aktibidad kas iti naisangsangayan a panagebanghelio, panangipabuya iti pelikula, wenno musikal a pabuya.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 21

Panagdakkel ti Simbaan

"Ket kasta a dagiti simbaan ket napabileg iti pammati, ket immadu ti bilangda iti inaldaw." (Acts 16:5)

Anian a kaadu ti panagregget dagiti misionero a nailemmeng iti daytoy ababa a sasao. Anian a kaadu ti panagkasaba ken panangisuro da Pablo, Silas, ken Timoteo ti nairaman iti daytoy nakaskasdaaw a panagdakkel ti simbaan. Nakaskasdaaw unay—ta manmano a dimmakkel dagiti simbaan iti inaldaw. Awan duadua a ti kaaduan iti panagdakkel iti daytoy a bersikulo ket dagiti tunggal mamati a nainayon kadagiti simbaan. Nupay kasta, ti kasta a panagdakkel ket mangiturong met iti panagadu ti bilang dagiti simbaan. Iti kadakkel man wenno iti bilang dagiti simbaan, ti panagdakkel ti simbaan ket agpannuray iti pannakapabilegda "iti pammati." Iti bagi man wenno iti espiritu, no awan ti pigsa, awan met ti panagdakkel. Awan duadua a ti kinaawan wenno kinabuntog ti panagdakkel ti simbaan ket gapu iti kinakapsut iti pammati.

Idiay Filipinas, nabuntog ti panagdakkel ti simbaan kadagiti tawen sakbay ti World War II. Umuna, ti kaaduan kadagiti umili ket saan nga interesado wenno kontra iti "relihion" a baro ken naiduma. Apay koma a panawanda ti Roman Catholic Church a nakadakkelanda? Dagiti Protestante ket kaaduanna a napanglaw a tattao ti maawisda, ken kaaduan kadagiti kapiliada ket saan a makapasiddaaw. Iti mismo a kasasaadmi, kurang dagiti agtrabaho. Gapu iti negosiona nga imprenta, ni Kabsat Wightman ket kaaduanna a nakaigawid laeng iti gimong idiay Walled City, a kalpasanna immakar iti Legarda Street idiay Sampaloc. Para kadakami met, ti baro a trabaho idiay San Juan ket nangala iti adu a tiempomi. Kadagidiay a tawen, awan dagiti full-time nga agtrabaho a Filipino, no di ket dagiti part-time laeng a tumultulong kadakami iti trabaho. Iti nasaksakbay a kapitulo, nadakamatkon ti panagbannog ni Kabsat Geronimo Mercado iti distrito ti Paco idiay Manila ken kasta met idiay Tanay ken kadagiti ili iti aglawlawna iti probinsia ti Rizal. Bayat ti panangsakup dagiti Hapon, binaybay-anna ti trabahona iti Bureau of Health ket kaaduanna nga idiay Tanay laengen ti nangipamaysaanna iti pigsana. Iti daytoy, nakikadua kenkuana ni Kabsat Candido Aguilar, idiay Santol Sanitarium. Dagitoy dua a tao ti Dios ket addaan sirmata a mangbangon kadagiti gimong iti adu nga ili ti Rizal. Ni Kabsat Geronimo ket nagawid tapno makipagnaed iti Apo kadagiti tawen ti gubat, ngem

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dagiti kameng ti pamiliana ket adda pay laeng kadakami idiay San Juan.

Nagsagaba ni Kabsat Aguilar iti ima ti Kempetai, wenno ti Military Police dagiti Hapon, gapu iti pannakikontakna kadagiti gerilia. Nupay nakapsut ti bagina, situtured a nagtultuloy nga agserbi iti Apo ket nangbangon iti trabaho idiay Binangonan. Saan a nagbayag kalpasan ti panagsublimi idi 1949, nagmanehokami a napan sadiay. Nalaka a nasarakan ti kapilia ta adda iti kangrunaan a kalsada iti abay ti bomba (hand pump) a pagsakduan dagiti umili iti kaaduan a danumda. Manipud sadiay, naiturongkami iti balay a pagnanaedan ni Kabsat Aguilar, ket inabrazanakami a sipapalukat ti takiagna. Isu ket tao nga addaan nalaing a kabaelan ken naidedikar iti Apo ken iti Saona. Agnanaed kadagiti dadduma a mamati gapu ta ti bukodna a pamilia idiay Manila ket awan interesda wenno pannakipagriknada iti panagtakderna para ken Cristo. Nabaelanna nga isuro ti Sao a makagunggona, uray no manmano nga agisagana iti espesipiko a mensahe. Adda kabaelanna a mangsupiat kadagiti biddut dagiti kulto kadagiti panagsusuppiat. Nariribukanda iti kabaelanna a mangibutaktak kadagiti biddutda manipud iti Kasuratan. Iti maysa a gundaway, dadduma manipud iti “Iglesia Ni Cristo,” maysa a kulto nga inrugi ni Felix Manalo, ti naipadamag a kinunada, “Awan ti maaramidantayo ditoy malaksid no maikkat dayta a lakay.” Nangngeg ni Kabsat Aguilar ket inwaragawagna ti pangta tapno ammo dagiti tattao no asino ti pabasolen no mapapatay. Nupay kasta, nagtultuloy nga agserbi iti Apo agingga iti pannakaayabna nga agawid idi 1954. Ti kabsatna a lalaki, ni Severiano, ket napudno nga agtultuloy iti panagkakadua idiay San Juan.

Ti lugar iti abay ti bubon ket naariwawa unay isu nga immakarda iti bassit a kalsada iti igid a nakaipatakderan ti kapilia iti daga nga inabangan. Kalpasan ti gubat, nakaalada kadagiti kayo a pagkahon a binaybay-an dagiti Hapon tapno pagaramidda iti bangko. Dagidiay a bangko ket nalatak iti kinasakit ti panagtugaw—nakaliwliwa ti tumakder ket agkasaba! Ti sumaruno a panagakar ket iti maysa a daga a ginatang ti gimong, ket nagtultuloy ti bassit a panagdakkel. Idi 1980, gapu iti dadduma a problema iti nagbaetan dagiti tattao, adda dagiti pimmanaw ket nangrugi iti sabali a gimong iti sabali a paset ti ili. Dagiti nabati a mangidadaulo ket agtutubo a lallaki, ket inyakarda ti kapilia iti nasaysayaat a lugar. Isu nga adda panagdakkel kadagiti dua a lugar. Idi 1983, adda baro a gimong a nabangon idiay

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Bilibiran, maysa a barrio iti asideg ti Binangonan.

Adda dagiti babassit a gimong a nabangon idiay Tanay ken Pililla, sumagmamano a milia iti daya ti Binangonan, babaen ti ministerio ni Kabsat Geronimo Mercado. Ti pannakaayabna nga agawid bayat ti gubat ket dakkel a dissuor iti daytoy a trabaho. Adda dagiti panawen a sagpaminsan nga agtitipon ti sumagmamano a mamati idiay Pililla, ngem bassit ti panagdakkel sadiay. Idiay Tanay, nangidonar ti pamilia Mercado iti maysa a daga ket nangbangonda iti kapilia. Kaaduan kadagiti agtitipon sadiay ket nataenganen a lallaki. Nupay adda ammoda iti Sao, kasla bassit ti epektona iti bukodda a biag. Kasla nanam-ay laeng ti riknada iti kasasaad uray no saan a magun-od para ken Cristo dagiti bukodda a pamilia. Pinabasolda ti kinaawan ti sungbat iti kinarigat ti panagsaksi iti dayta nga ili. Kasla adda met kinapudno daytoy a pambar gapu ta bassit met ti nagballigian dagiti sabali a grupo sadiay. Awan dagiti agtutubo ken awan ti Sunday school. Nakaupay unay ti panangpadas a tumulong kadagidiay a lallaki. Iti maysa a gundaway, nagsardeng ni Jim LeValley iti tengnga ti mensahena, ta ninamnamana a makariing ti agassawa a matmaturog!

Masapul nga adda naiduma unay nga aramiden. Da Dennis ken Elaine Carter (manipud New Zealand) ket situtulok a tumulong sadiay, ket naaramid ti baro a panangrugi. Gapu ta nalawag nga awan ti namnama a makikadua dagiti sumagmamano a lallakay, impakaammo ti pamilia Mercado nga alaenda manen ti daga malaksid no mausar ti kapilia iti nasaysayaat a wagas. Nakasarak dagiti lallaki iti sabali a pagtitipunanda, ket manipud idin, napabiag manen ti trabaho iti kapilia, kaaduanna kadagiti agtutubo.

Iti napalabas a tawtawen, adda dagiti panagregget a mangpabiag manen iti trabaho idiay Pililla. Naangay dagiti gimong kadagiti babbalay ken iti ruar. Iti nadumaduma a panawen, adda sumagmamano a mamati a nagtitipon iti maysa a balay kas bassit a gimong. Gapu ta awan dagiti lallaki nga addaan pannakaammo ken kabaelan a mangidaulo ken mangipakita iti namnama nga agbalin a panglakayen, nagkissay dagiti panagregget. Iti maysa a panawen, kasla adda gundaway a mangrugi iti trabaho idiay Jalajain, maysa a barrio iti labes ti Pililla. Naangay dagiti gimong para kadagiti ubbing ken dagiti Bible study kadagiti babbalay iti maysa a panawen ngem saan a nagtultuloy. Paset daytoy ket gapu iti kinakurang dagiti agtrabaho.

Idi rugrugi ti 1960's, maysa kadagiti panglakayen manipud San Juan agraman ti pamiliana

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti immakar idiay Taytay, maysa nga ili iti nagbaetan ti San Juan ken Binangonan. Inrugina dagiti gimong iti balayna ken maysa pay a bassit a Sunday school. Ni Jim LeValley ken dadduma pay ket timmulong a nangiwaras kadagiti literatura ti Ebanghelio iti intero nga ili. Adda dagiti simbaan iti Baro a Tulag a nangrugi kadagiti babbalay. Awan ti mabasatayo maipapan iti panangbangon kadagiti kapilia iti nasapa a pakasaritaan ti simbaan iti libro ti Dagiti Aramid. Nupay kasta, nupay ti balay ket nasayaat a pangrugian ti Bible study iti balay, saan a kanayon a kasayaatan para iti panangpatibker iti gimong. Isu nga idiay Taytay, nangabangda iti apartment a dua ti kadsaaranna a nausar para iti Sunday school iti baba ken para kadagiti gimong iti ngato. Idi agangay, nabaelan ti gimong ti gumatang iti lote ket nangipatakder iti kapilia a nagtultuloyan ti trabaho.

Idi adda ditoy ti umuna a team ti Literature Crusade idi agarup 1965, nakikontakda iti maysa a pamilia nga agnaed iti slum area idiay Tondo, Manila. Adda dagiti naisalakan, ket adda dagiti gimong a naangay iti balayda. Idi agangay, immakarda idiay Cainta, maysa nga ili a kaarruba ti Taytay. Nakikaduada kadagiti mamati idiay Taytay iti maysa a panawen ngem idi agangay kayatda nga iti balayda ti pagangayan dagiti gimong. Ni Kabsat David Harvey ti timmulong iti daytoy a trabaho, ket nabaelan ti grupo sadiay ti gumatang iti lote ken mangbangon iti kapilia. Nagsagaba ti naespirituan a panagdakkel ti trabaho sadiay gapu iti kinakurang dagiti lallaki nga addaan naespirituan a kabaelan a mangidaulo ken mangpakan iti arban. Nupay kasta, adda latta dagiti naisalakan ket adu ti agtitipon sadiay.

Iti bangir a paset ti Taytay manipud Cainta, adda ili a maawagan iti Angono. Naangay met kadagiti babbalay dagiti Bible study ken dagiti gimong iti ruar iti daytoy nga ili, ket adda sumagmamano a nangipudno iti pammatida ken Cristo. Nupay kasta, awan ti natalimudan a trabaho a nagtalinaed. Idiay ngato kadagiti turod iti labes dagitoy nga ili ket ti Antipolo. Daytoy ket nainget unay a komunidad dagiti Roman Catholic, kaaduanna gapu ta adda iti simbaan ti nalatak a ladawan ni Virgin Mary. Kunada nga inyeg daytoy manipud Espania a limmasat idiay Mexico kadagiti aldaw ti galleon trade ket “nakaskasdaaw a nasalakniban.” Isu a daytoy a ladawan ket dayawen unay, ket iti bulan ti Mayo, rinibu a peregrino ti umay agdagsen idiay Antipolo. Adda dagiti panangpadas a mangrugi iti trabaho sadiay ngem awan pay ti nagballigian agingga ita.

Saan a nagbayag kalpasan ti panagsublimi iti Filipinas idi 1949, ni Mrs. Tiongco,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga ina ni Mrs. Dayton, ket simmarungkar idiay San Juan. Inawisnakami a mapan idiay Floridablanca, ti ilina idiay Pampanga, tapno ikasabami ti Ebanghelio sadiay. Iti dayta a tiempo, saan daytoy a mabalin ta adu unay ti masapul nga aramiden idiay San Juan. Ni Mrs. Dayton ket ikarkararagna nga adda koma sabali a trabaho ti asawana tapno ad-adu ti tiempo ti pamilia nga agkakadua. Ti trabahona idi ket idiay Canlubang ket ti balayda ket idiay San Juan. Isu nga agawid laeng iti dadduma a weekend. Idi agangay, idi Enero 1952, naidiaya kenkuana ti maysa a puesto iti Del Carmen Sugar Estate iti asideg ti Floridablanca. Nairaman iti daytoy a puesto ti pagtaengan, isu nga immakarda sadiay. Nakaupay ken ni Mrs. Dayton ti pannakaadayona iti panagkakadua idiay San Juan, ngem daytoy ti nagbalin a ruangan iti trabaho iti dayta a lugar. Ni Mrs. Dayton ket naregta nga agserbi iti Apo ken agsaksi kadagiti adu a kabagianna idiay Floridablanca. Inrugina dagiti klase iti balay ni inana, ni Mrs. Tiongco, ken iti balay ti sabali pay a kabagian, ni Mrs. Isip. Nagpaaramid ni Mr. Dayton iti karpintero kadagiti bangko para kadagitoy a klase dagiti ubbing a kaaduanna nga maangay iti ruar. Dimmakkel dagiti klase ket masansan a dumar-ay met dagiti nataengan a babbai ken sagpaminsan dagiti lallaki.

Idi Abril 1954, nabaelanda ti nangangay iti VBS idiay Floridablanca ken idiay Del Carmen babaen ti tulong ti dadduma manipud Manila. Kalpasanna, idi Agosto, inawis ni Mrs. Dayton ni Ken Brooks a mapan sadiay para iti sumagmamano a gimong a naangay kadagiti babbalay iti weekend. Sinarunuan dagitoy dagiti binulan a panagsarungkar idi Septiembre ken Oktubre. Idi Nobiembre, kalpasan ti adu a kararag, narikna a masapul ti ad-adda a panagregget. Ni Jack LaBuff, a masapul a pimmanaw iti trabaho idiay Laos iti maysa a panawen, ket nakipaset iti daytoy a panagregget. Naangay dagiti gimong iti tunggal weekend, saan laeng nga idiay Floridablanca no di ket kasta met kadagiti barrio iti aglawlawna.

Idiay San Jose, naisalakan ni Ruben Nanquil ken ti asawana, ket nangrugi dagiti gimong iti balayda. Idi agangay, adda bassit a kapilia a naipatakder iti abay ti balayda tapno nasaysayaat a makaserrek dagiti dumar-ay. Nupay kasta, ti San Jose ket paset ti dakkel a sugar estate, ket idi agangay, pinaidaesan dagiti akinkukua iti estate. Isu nga idi agangay a tawen, masapul a narba ti kapilia ket nakikadua dagiti sumagmamano a mamati kadagidiay adda idiay Floridablanca. Sumagmamano a milia iti labes ti San Jose, adda karayan iti sakaanan ti maysa a sakad dagiti bantay. Adda dagiti nabautisaran iti daytoy a karayan ket naangay dagiti gimong

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kadagiti barrio a kas iti Pandergirig ken Pabanlag. Ti panagwaras ti Ebanghelio iti naudi a lugar ket nagtultuloy, uray no saan a kanayon, iti sumagmamano a tawen.

Kalpasan ti panagsublimi manipud iti furlough idi 1954, timmulong met kami iti daytoy a trabaho. Dua a kakabsat, da Eugenio ken Daniel Tique, ti nangted met iti napateg a tulong gapu ta Kapampangan ida a makabael nga agkasaba iti pagsasao dagiti tattao. Ti kaaduan kadagiti tattao ket makaawat iti Tagalog nga us-usarenmi, ngem adda sumagmamano a lallakay ken babbaket a saan. Nupay adda dagiti agpapada iti dua a pagsasao, nalawag a naiduma ida. Maysa a naisangsangayan iti Pampango ket awan ti aspirate na (ti “h” nga uni), idinto ta ti Tagalog ket adda. Nakakatkatawa ti panangdengngeg iti maysa a Kapampangan nga agkaskasaba iti Tagalog, nga ikkatenna ti “h” no sadino ti ayanna ket ikabilna met no sadino ti saan a pakaikabilanna, kas iti maysa nga English cockney.

Ti panagwaras ti Ebanghelio manipud Floridablanca iti sabali a direksion ket nairaman dagiti gimong kadagiti sabali a barrio. Maysa ket ti lugar a maawagan iti Valdez, a sumagmamano a tawen kalpasanna, adda dakkel a balay a nausar para kadagiti kamping dagiti agtutubo. Iti maysa a panawen, adda bassit nga interes idiay Mayquiapo ken Seran, nga adda maysa wenno dua a pamilia iti tunggal lugar a nangipakita iti interes. Nupay kasta, iti nagbaetan dagitoy ket ti barrio ti Dau, a sadiay adda nasayaat nga interes ken sumagmamano a nakomberte. No nasayaat ti panawen, naangay dagiti gimong iti sirok dagiti dadakkel a kayo ti mangga, nga adda dagiti klase dagiti ubbing iti asideg. Adda dagiti babbalasang manipud San Juan a kumuyog tapno tumulong a mangisuro kadagitoy a klase. Saan a karkarna ti panangangay iti innem wenno pito a gimong iti nadumaduma a lugar manipud iti malem ti Sabado agingga iti malem ti Domingo.

Inkeddeng dagiti sumagmamano a mamati idiay Dau ti mangbangon iti bassit a kapilia a kawayan ti diding ken pan-aw ti atepna. Iti lawas kalpasan a naipatakder, adda nangpuor iti daytoy iti rabii. Siempre, iti sumagmamano a kanito, nagpukaw daytoy, ngem saan a dagiti kabusor ti Ebanghelio ti addaan iti naudi a sao. Inkeddeng dagiti mamati ti mangbangon manen babaen kadagiti material a saan a nalaka a mapuoran—hollow block a diding ken galvanized iron nga atep. Agtultuloy pay laeng ti trabaho sadiay ket dandanunen ti grupo dagiti asideg a lugar.

Idiay ngato kadagiti turod iti labes ti Floridablanca, adda dagiti babassit a purok dagiti Negrito, nga awagan dagiti Tagalog iti “Baluga.” Ibilang ida ti dadduma a kas dagiti immuna nga umili, ket ababa ti kaatiddogda, a kasla

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kadagiti pygmy, nga ababa ken nakulot ti buokda. Ni Ken Brooks ken dadduma pay ket namin-adu a simmang-at kadagiti turod tapno madanonda dagitoy a tattao, ket sagpaminsan nagpalabasda pay iti rabii kadagiti babassit a kalapawda. Dagiti Kapampangan a saan a naisalakan ket saan a naragsak kadagiti kasta a panagregget ta mabalin a lapdan dagitoy dagiti wagasda iti panangirurumen ken panangalilaw kadagitoy a napanglaw a tattao. Aniaman ti mapasamak, saan a nabalin a sarunuen daytoy a trabaho gapu iti kinakurang dagiti agtrabaho. Masapul ti maysa a makaited iti amin a tiempona ken agadal iti pagsasaoda.

Idi 1958, nakikadua kadakami da Mr. ken Mrs. Milton Haack iti trabaho ti Apo ditoy Filipinas. Ni Milton ket adda ditoy idi World War II kas soldado ngem saan pay a mamati idi. Simrek dagiti Haack iti dayta a trabaho idiay Pampanga ket iti sumagmamano a tawen, nagnaedda idiay San Fernando, ti kabesera dayta a probinsia. Bayat ti umuna a furlough-da, adda awis a tumulong a mangangay iti panagdayaw idiay Basa Air Force Base (ti Philippine Air Force) a sumagmamano a milia ti kaadayona manipud Floridablanca. Nangrugi sadiay dagiti panagdayaw iti bigat ti Domingo babaen ti tulong ni Howard Eppler nga adda ditoy idi iti Back to the Bible Broadcast. Daytoy a trabaho ket inawat ni Kabsat Haack kalpasan ti panagsublina manipud iti furlough. Maangay pay laeng dagiti gimong sadiay.

Nangbangon ti grupo idiay Floridablanca iti bassit a kapilia iti abay ti balay ti maysa kadagiti mamati sadiay. Idi agangay, nabaelanda ti gumatang iti lote iti maysa a subdivision ket nangipatakderdan iti ad-adda a dakkel a kapilia. Ni Kabsat Stimson Alviar ket agnaed iti dayta a lugar ket inusar ti Apo iti panagwaras ti Ebanghelio.

Ni Kabsat ken Kabsat a babai a Haack ket nangluktan met iti trabaho iti sumagmamano a sabali a lugar idiay Pampanga nga ad-adda nga asideg iti San Fernando. Isu nga adda agarup walo a babassit a gimong iti uneg ken aglawlaw dagiti ili ti Guagua, Sexmoan, ken Bacolor.

Iti bangir ti probinsia ti Pampanga, iti daya a paset, nangaramid ti Apo iti dakkel a trabaho. Idi agarup 1958, adda dagiti makapainteres a surat a dimteng iti opisina ti Bible School of the Air (ad-adu pay maipapan iti daytoy a trabaho iti sumaruno a kapitulo). Naggapuda iti maysa a balasang nga agnaed idiay Bahay-pare (a kaipapananna ket “Balay ti Padi”), iti nababa ken nalubnak a lugar a maaw-awagan iti Candaba Swamps. Nupay adda idiay Pampanga, asideg daytoy iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

beddeng ti Bulacan ket madanon babaen ti Baliwag, maysa nga ili ti komersio idiay Bulacan.

Maysa a malem ti Sabado idi 1959, nagmanehokami a simmang-at sadiay tapno sumarungkar ket nasabatmi ni Miss Teresita Castro. Idi simrekkami iti barrio, nadlawmi ti Roman Catholic Church. Imbaga ni Tessie kadakami a dimmakkel isuna a Roman Catholic ken napasnek unay iti dayta a relihion. Kalpasan a nalpasna ti high school, adda dakes nga impeksion iti maysa a lipaktana, ket bayat ti panagsaritami, naka-cast ti maysa a sakana ken agus-usar iti saklang. Nasaem unay ti riknana idi napasamak daytoy gapu ta kuna dagiti doktor nga agbalin isuna a pilay iti agnanayon. Isu nga ania pay ti namnamana iti kolehio, iti panangasawa? Apay koma a mapasamak daytoy kenkuana idinto ta napasnek unay iti relihionna?

Ti maysa a misionero nga aglaklakbay iti bus a mapan idiay Batangas ket nagsaksi iti katugawna, maysa nga agtutubo a Filipino. Inikkanna iti literatura ket inlistana iti Emmaus correspondence course manipud iti Bible School of the Air. Ti agtutubo gayam ket kasinsin ni Tessie. Inkeddeng ni Tessie ti mapan idiay Batangas tapno agpatulong iti faith healer ken sarungkaranna dagiti kabagianna sadiay. Bayat ti panangsarungkarna kenkuana, nakitana dagiti umuna a dua a leksion ti "What the Bible Teaches." Kinuna ti kasinsinna a kasla awan laeng, "No kayatmo dayta, alaem! Diak interesado." Dayta a kurso ti nagbalin a wagas ti pannakakombertena ken ti naan-anay a baro a panangkitana iti biag.

Bayat ti panangtaliawko iti tawa idi agsasaritakami, naamirisko nga adayo unay daytoy a lugar. Ammok met a daytoy ket lugar a naaktibo unay dagiti nagsupiat a Huk. Tinaliawko ni Tessie ket dinamagak, "Nadlawko ti simbaan idi simrekkami. Ibagam man, adda kadi umay ditoy ket ikasabana dagiti kinapudno a nasursurom babaen iti daytoy a kurso?" Simmungbat, "Awan! Awan pay ti nangikasaba kadagitoy a kinapudno ditoy." Dinakamatna a dagiti kulto a Jehovah's Witnesses ken Iglesia ni Cristo ket nakaumayen sadiay. Imbagak kenkuana a kayatmi nga ikasaba ti Ebanghelio sadiay. Nupay kasta, nalaka kadakami ti agkasaba sadiay sa agawidkami manen; ngem no adda supiat wenno pannakaidadanes, isu ti mangsango iti dayta. Isu a dinawatmi kenkuana nga ikararagna daytoy ket ipakaammona kadakami no mariknana a husto ti tiempo. Nagayam ti pamiliana

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ket dagiti nasabatmi ket nasangaili, kas kaugalian dagiti Filipino; ngem saanmi a ninamnama a pudno nga interesadoda.

Nagadal ni Tessie iti ababa a kurso iti Child Evangelism Fellowship idiay Manila tapno makabael a mangisuro kadagiti ubbing iti balayda. Kalpasanna, nagadal idiay Far Eastern Bible School and Seminary, uray no adda pilayna. Iti kinaimbag ti Apo, naagasan bayat ti adda idiay Bible School. Kalpasan ti umuna a tawen, idi 1963, imbagana kadakami a nagtalek ken Cristo ni inana ken ti kabsatna a babai, ket situtulok met ni amana. (Idi agangay, naammuanmi a pinalubosanna ti panangangay iti gimong gapu ta pagarupna a mapaneknekanna a biddutkami.) Mapankami kadi ket mangangaykami iti panagdayaw iti balayda? Gapu ta saan a natalged ti panagdaliasat kadagidiay a kalsada iti rabii gapu kadagiti nagsupiat, inurnosmi ti panagpalabasmi iti rabii iti pamilia Castro.

Anian a nalagip dayta umuna a gimong! Idi simmangpetkami iti agarup alas tres iti malem, naidasarankami iti nalamiis nga inumen a juice ti pinya. Bayat ti panaginanami ken panangraraemmi iti inumenmi, rimmuar ni Tessie tapno awisenna dagiti tattao nga umay. Impakaammonan kadagiti tattao nga umaykami. Saan a nagbayag, 25 agingga iti 30 a tattao ti naguummong. Buyogen ti naulimek a kararag, inrugik babaen ti panangipakaammo kadakami ket imbagak no apay nga adda kami iti Filipinas. Natural nga iturong daytoy iti panangilawlawag iti naimbag a damag ti pannakaisalakan. Iti las-ud ti maysa nga oras, nasimpa a dimngeg ti amin iti daytoy daan a mensahe a naan-anay a baro kadakuada. Kalpasanna, dinamagak no adda kayatda a saludsoden ket inrugida ti nagsarita a siwayawaya. Idi aglemlemmeng ti lawag ti aldaw, nasindian dagiti lampara ngem agsasarita latta. Dandanin alas siete gapu ta nagpaut ti gimong iti nasurok a tallo nga oras. Mabisinakon ket pampanunotek no kaano ti pannangan iti rabii! Nupay kasta, anian a ragsak ti panangiparang iti Ebanghelio iti umuna a gundaway.

Adda maysa a sasao a diak malipatan iti apagdarikmat. Kinuna ti maysa a lalaki, “Ammom kadi no apay nga interesadokami a mangngeg ti ibagbagam?” Simmungbatak, “Saan, diak ammo, ngem kayatko unay ti makaammo.” “Ay, “ kinunana, “nadlawmi ti panagbalbaliw ti biag ni Tessie ket kayatmi nga ammuen no ania ti kaipapanan dayta.”

Saan a nagbayag kalpasan dayta, nagsakitak unay ket masapul nga agsubliak idiay U.S. tapno agpapigsa. Nupay kasta, da Leonard, Kenneth, ken dadduma pay ti nangituloy iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

trabaho idiay Bahay-pare; ket saan a nagbayag, ni Felipe Castro, ni ama ni Tessie, ket nangipakita iti nalawag a pammaneknek a mamati met isuna. Idi Hunio 1965, ti sumagmamano a mamati sadiay ket immuna a nanglagip iti Apo iti panangpisi iti tinapay. Kalpasan ti sumagmamano a tawen, nangidonar ni Kabsat Castro iti daga iti abay ti balayna ket naipatakder ti kapilia. Kadagiti nasapa nga aldaw, awan pay ti kisamena, ket saan a karkarna ti makakita iti bao nga agtaray kadagiti kayo ti atep bayat ti panagkasabami. Saan a nagbayag, adda dagiti nakontak iti kaarruba a barrio, ti Dulong-ilog (Ungto ti Karayan), ket nangrugi dagiti panagdayaw sadiay. Ti kalsada ket nauneg ti tapokna wenno pitakna, depende iti panawen ti tawen. Naangay dagiti panagdayaw iti maysa a balay iti sumagmamano a panawen ket kalpasanna nakaawatda iti tulong tapno mangbangon iti kapilia sadiay. Iti kabaliktad a direksion manipud Bahay-pare, adda lugar a maawagan iti Pansumalok a sadiay adda manen ti sabali a panagsina tapno mangbangon iti baro a gimong. Iti dalan manipud Baliwag agingga Bahay-pare, masansan nga isakaymi ti maysa a lalaki iti lugar a maawagan iti Tangos ket ipanmi kadagiti gimong idiay Bahay-pare. Ita, adda met bassit a kapilia ken bunggoy dagiti mamati sadiay. Ti sabali pay a panagwaras ti Ebanghelio ket iti ad-adayo bassit iti lugar a maawagan iti San Roque a sadiay adda manen ti nabangon a gimong. Nupay kasta, uray pay kadagitoy a panagsina, agtultuloy a rumang-ay ti trabaho idiay Bahay-pare.

Ti umuna a bautismo dagiti mamati manipud sadiay ket naangay iti karayan iti asideg ti ili ti Baliwag. Nalitnaw ti danum ti karayan nga agay-ayus iti rabaw dagiti graba, ngem kasla ababaw. Maysa kadagiti kakabsat manipud San Juan ti nangbautisar, ket daytoy ti umuna a gundaway nga inaramidna daytoy. Ti sabali pay a kabsat a kimmuyog kadakami ket mabuteng a saan a “maitanem” dagiti tattao iti bautismo. Isu nga agpukpukkaw manipud iti igid ti karayan, “Ilemmesyo ida, ilemmesyo ida!” Maysa kadagiti nabautisaran ket maysa a baket a saan a sigurado ti tawenna. Ti kinasaan a sigurado ti tawenna ket saan a gapu iti bain ti babai; nayanak isuna iti dayta a lugar iti away idi saan pay a maibilang a napateg ti panangidulin kadagiti rekord ti pannakayanak. Ti kasayaatan a pagilasinan a naalami ket balasangen idi immuna a dimteng dagiti Americano idi 1898. Para iti tawenna, nakaskasdaaw ti kinalawag ti matana ngem bassit a nakapsut ti lapayagna. Kadagiti panagdayaw, kanayon a kayatna a biroken dagiti reperensia. Dagiti Filipino a mangaskasaba ket mananamnama nga ibagada ti reperensia no mangadawda iti Kasuratan. Kalpasan a naammuanna ti reperensia manipud iti katugawna, isu

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ket birokenna ken basaenna. Siempre, kaipapanan dayta ti panangbasa a napigsa. Saanna pulos a mapakpakaammuan ti aniaman a kunkuna ti agsasarita ken ti aniaman a pakariribukan dagiti adda iti aglawlawna.

Maysa kadagiti kakabsat idiay Bahay-pare ket napudno unay a dumaray kadagiti panagdayaw uray no kaipapananna ti panagpagna iti uppat wenno lima a kilometro iti ballasiw dagiti talon, iti mapan ken iti agawid. Nalabit a maysa a gapu ti kinapudno ni Tomas Carpio ket ti naisangsangayan a pannakakombertena. Kas iti kaaduan, dimmakkel isuna a Roman Catholic. Iti maysa a gundaway, nagsakit ket na-coma. Gapu ta awan ti umanay a tulong ti doktor, pagarup ti pamiliana ken dagiti kaarrubana a natayen. Isu a mismo ket kasla mamati a natay. Nalabit a kas iti kinuna ni Apostol Pablo, "No iti bagi wenno iti ruar ti bagi, diak ammo—ti Dios ti makaammo." Aniaman, bayat dayta a kasasaad, adda tagtagainep wenno sirmata ni Tomas a nakitana ti bagina nga agtaktakder iti sango ti ruangan ti langit. Nagkigtot unay, ta ti tao iti ruangan ket saan a nangpastrek kenkuana; gapu kadagiti kapanunotanna kas Roman Catholic, pagarupna nga isu ni Saint Peter. Nagreklamo a napudno isuna a Roman Catholic bayat nga adda iti daga ket babaen dayta, nagpakaasi a mapastrek. Idi saan latta a pinalubosan ni Pedro (wenno asino man dayta), dinamag ni Tomas no ania ti maaramidanna tapno makastrek. Naibaga kenkuana nga agsubli iti daga ket agbirok iti tao nga addaan Biblia, tapno ibagana kenkuana no ania ti masapul. Iti daytoy a kanito, ti pamilia ken dagiti gagayyem nga agar-aramid iti lungon ken dandanin isaganana para iti pannakaitabon ket nagkigtot iti kasta unay. (No awan ti pagembalsamaran, masapul a maitanem iti las-ud ti 24 nga oras.) Ti pagarupda a natayen a ni Tomas ket timmugaw ket nagsarita. Bayat ti panangisalaysayna iti napasamak, kinunana a masapul a makabirok iti tao nga addaan Biblia iti kasapaan a mabalin. Adda nakalagip nga addaan Biblia ni Felipe Castro idiay Bahay-pare. Isu a dagus a kabaelanna, napan ni Tomas a nangsarungkar ken ni Felipe, a naragsakan a nangipakita manipud iti Biblia no kasano a masigurado a makastrek iti langit. Anian a pudno dagiti balikas ni William Cowper, "God moves in a mysterious way, His wonders to perform" (Naiduma ken nakaskasdaaw ti wagas ti Dios iti panangaramidna kadagiti milagrona).

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 22

Ad–adu pay a Panagdakkel ti Simbaan

"Kalpasanna ... dagiti simbaan ...ket napatibker; ket bayat ti panagnaedda iti buteng iti Apo, ken iti liwliwa ti Espiritu Santo, immadu ida." (Acts 9:31)

Adtoy ti tallo a kangrunaan a banag iti panagdakkel ti simbaan. Umuna, masapul a mapabileg dagiti simbaan. Iti pakauna ti napalabas a kapitulo, nakitatayo a napabilegda iti pammati. Para iti panagdakkel ti simbaan, masapul ti nasayaat ken natibker a panangisuro manipud iti Sao ti Dios. Ti pannakapatibker dagiti mamati ti mangiturong iti pannakapabileg ti simbaan. Maikadua, masapul ti pammaregta ti Espiritu Santo. Isu ti mangted iti pannakabalin kadagiti saksi. Maikatlo, masapul nga agbiag dagiti mamati iti buteng iti Apo. Ti panagdakkel dagiti tunggal mamati ken ti panagtulnogda iti pagayatan ti Apo ket agbunga iti panagdakkel ti simbaan.

Sumagmamano a tawen kalpasan a rinugianmi ti Bible School of the Air, nangngegmi dagiti damag nga iti maysa a lugar idiay Tarlac, adda dagiti tattao nga agtitipon para iti Bible Study, a kasla gapu iti pannakaalada iti Emmaus course. Narigat ti makaala iti aniaman a nalawag a pakaammo, ket naminsan nagsuratkami a nangidiaya iti tulong iti maysa a kasla mabalin a pakakontakan. Kalpasanna, maysa kadagiti agtrabaho ket tumultulong iti Every Home Crusade iti panggepda a mangikabil iti literatura ti Ebanghelio iti tunggal balay. Bayat ti panangsarungkarna kadagiti babbalay iti dakkel a sugar estate iti asideg ti San Miguel, Tarlac, nakasarungkar iti maysa a balay sadiay. Nasdaaw unay ta nakitana ti agarup pito a "Certificates of Completion" manipud iti Bible School of the Air iti diding. Daytoy ti nangiturong iti pannakatakuat nga adu iti dayta a lugar ti nangala kadagiti kursomi ket agtitipon met para iti Bible study. Daytoy a pakakontakan ket sinarunuan dagiti sabali pay a panagsarungkar a nangrugi idi Septiembre 1964.

Maysa a malem ti Sabado, nagmanehoak a simmang-at iti barrio ti Mapalacsiao iti dayta a sugar estate. Ti kimmuyog kaniak a nangipakita iti dalan ket dayta nga agtrabaho, ni Eleazar Alfonso. Saan a nagbayag kalpasan ti isasangpetmi idi rugrugi ti rabii, inrugimi ti gimong. Nagsisinnublatkami ken ni Eleazar iti panagkasaba ken kalpasanna iti panangsungbat kadagiti saludsod. Agarup alas diez, impakaammo dagiti tattao sadiay nga adda insaganada a merienda. Isu a bayat ti panangankanmi iti kankanen a bagas, cocoa, ken dadduma pay a naimas, nagtultuloy ti panagsasarita agingga iti tengnga ti rabii. Awan duadua ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nasged nga interesda ken tarigagayda a makasursuro pay iti Kasuratan. Iti tengnga ti rabii, napilitankami a pimmanaw para iti tallo nga oras a panagmaneho nga agawid. Sumagmamano laeng nga oras ti maturogmi sakbay nga agsibukami manen kadagiti aktibidad iti aldaw ti Apo. Bayat ti panagpanawmi, kinuna ni Eleazar, “Saanka met laeng a makaturog no nagtalinaedka---saandaka koma a paturogen iti intero a rabii gapu kadagiti saludsodda!”

Nagtultuloy dagiti regular a panagdayaw iti Domingo babaen ti tulong dagiti panagsarungkar dagiti nadumaduma a misionero ken Filipino nga agtrabaho. Kadagidiay nga aldaw, nakaad-adu ti aktibidad dagiti nagsupiat a Huk iti intero dayta a paset ti tengnga ti Luzon. Iti maysa a Domingo, saan a maawatan ni Stimson Alviar no apay a kasla saan a nadungngo ti panangabrasa dagiti tattao kas iti kadawyan. Nupay kasta, nangrugi ti panagdayaw iti sirok ti balay kas iti kadawyan. Bayat ti panagsarita ni Stimson, nakaang-angad. Iti nagbaetan dagiti kawayan a datar ti balay iti ngato, nakitana ti maysa a lalaki nga aggargaraw, ket adu ti armasna! Awan ti dakes a nagbanagan dayta a napasamak, ket uray kasano, nangngeg dayta a Huk ti ebanghelio iti dayta nga aldaw.

Idi agangay, ti grupo sadiay ket napalubosan a mangipatakder iti kapilia ket nagtultuloy a dimmakkel ti trabaho. Ita, adda maikadua a gimong a nagsina manipud iti dayta umuna. Manipud sadiay, adda dagiti panagdaliasat a mapan idiay Nueva Ecija, ti kaabay a probinsia, nga adda dagiti pakakontakan kadagiti ili ti Aliaga ken Talavera.

Sakbay laeng ti panagsublimi iti Filipinas idi 1949, naammuanmi ti maysa nga agtutubo nga agad-adal idiay Moody Bible Institute nga interesado iti trabaho idiay Filipinas. Bayat ti World War II, nagtaytayab isuna iti ngato ti Filipinas iti maysa a B-24 “LIBERATOR” (maysa a flying fortress), ket kayatna ti agsubli sadiay para iti ad-adda a natalna a misión. Kalpasan ti panagsusuratmi, nakikadua kadakami ni Kenneth Engle idiay Manila idi 1951. Nagtrabaho isuna iti WMBI iti radio bayat ti adda idiay Moody, isu a dakkel ti tulongna idi rinugianmi manen ti ministerio iti radio iti dayta a tiempo. Idi agangay, simmurot kenkuana ti nobiana, ni Mary Lou Leonard, ket nagkasarda idiay San Juan. Iti sumagmamano a tawen, timmulongda iti gimong idiay Binangonan. Kalpasanna, idi 1967, immakarda idiay Baguio gapu iti salun-at. Ti Baguio ket ti napintas a lugar a pagin-inanaan iti bantay nga agarup 5,000

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a kadapan ti kangatona manipud iti baybay, a ti klima ket nalamlamiis ngem kadagiti nababa a lugar.

> *Daytoy ti awis a nangiyeg ken ni Ken Engle iti Filipinas. Ti bukod a salaysay ni Ken ket adda iti "The Prayer Meeting at Moody", "An Open Door" ken "Maganda" iti Maikadua a Tomo, ken iti Maikawalo a Tomo. Insurat ni Ken iti kopiana a ti B-24 Liberator ket "saan a flying fortress."*

Idiay Baguio, inrugida ti nakikontak kadagiti kaarrubada tapno makabangonda iti trabaho sadiay. Iti nagbaetan dagiti kaarrubada a nakigayyeman ni Mary Lou ket ti maysa a babai a Pakistani a naiyasawa iti maysa a Filipino a propesor. Nasabatna daytoy bayat ti panagad-adalna iti scholarship idiay Lahore. Naggapu isuna iti nagtitipon a puli nga Eurasian, nga adda bassit a pannakaammona iti Kristiano. Ni Mary Lou ket nangawis iti daytoy a babai, ni Evelyn Balanag, nga agadal iti kurso a "What the Bible Teaches." Inyawidna dagiti umuna a dua a leksion ket saan a nagbayag, nagsubli manen. Gapu ta nalpasnan dagidiay dua a leksion, kayatna dagiti nabati, ket sakbay a nalpas ti aldaw, nalpasna amin. Iti simmaruno nga aldaw, nagsakit unay isuna iti nakaro a panagpadara ket nadaras a naipan iti ospital. Iti nakaro a kinakapsutna gapu iti pannakapukaw ti darana, pagarupna a matmatayen. Idi linuktanna dagiti matana, nakitana ti asawana nga agtugtugaw iti abay ti katre a nalawag a madanagan. Kalpasanna, adda nakaam-amak a kapanunotan a simrek iti panunotna---"No natayak koma, napanak koma idiay impierno." Idi nalagipna ti inadalna kadagiti leksion, inawatna ni Cristo kas Mangisalakan kenkuana, uray no nakapsut pay unay tapno ipakaammona iti asinoman ti napasamak.

Apaman a nabaelanna, imbagana iti asawana, ket bayat ti iyiimbagna, inrugina ti nagsaksi kadagiti dadduma maipapan iti baro a nasarakanna a Mangisalakan. Inrugina ti nangsaulo iti Kasuratan ket pinaregtana ti asawana a makikadua kenkuana iti daytoy. Nupay kasta, bassit a nasuron isuna ta ti asawana, a saan pay a mamati, ket nadardaras a makasaulo ngem isuna, a mamati. Napukaw ti interesna kadagiti paperback a nobela, a nangala idi iti adu unay a tiempona, ngem ad-adda a narigat ti panangisardeng iti panagsigarilio. Naminsan, kinunana iti asawana, "Kabaelak ti mangpanaw kenka, ngem saan dagitoy a sigarilio." Ngem dimteng ti tiempo, kas sungbat iti kararag, nga insardengna met ti panagsigarilio. Nagtalek met ken Cristo ti asawana agraman ti dadduma kadagiti gagayyemda. Adu kadagitoy ti Filipino a soldado a nainaig iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Philippine Military Academy.

Maysa nga aldaw, adda dagiti misionero a Mormon a simmarungkar iti dua kadagiti gagayyem ni Evelyn ket pinadasda nga allukoyen ida kadagiti pammatida. Saan pay nga umdas ti ammo ni Evelyn iti Sao tapno supiatenna ida, ngem narikna nga adda saan a husto; isu a pinakisaritana ida ken ni Mary Lou a nakabael a nangipakita kadakuada iti kinapudno. Uppat kadagitoy a tattao ti binautisaran ni Ken Engle idi rugrugi ti 1970, ket dayta ti nangrugian ti gimong sadiay. Bayat ti furlough dagiti Engle manipud 1970 agingga 1972, nagnaedkami idiay Baguio ket narikna a ti ministeriomi ket nangnangruna a mangpabileg kadagitoy a mamati iti pammatida ken Cristo.

Iti maysa a panawen, nagtitipon dagiti mamati iti maysa a balay. Kalpasanna, napalubosanda nga usaren ti maysa a Quonset hut, a nausar a kas guardhouse iti pagserkan ti military reservation a maawagan iti Navy Base. Kasla saan nga agtunos ti Navy Base iti ngato dagiti bantay, ngem naala ti naganna idi inusar ti US Navy kalpasan laeng ti World War II. Daytoy a guardhouse ti nagbalin a pagtitipunan iti sumagmamano a tawen. Kanayon a kunaen dagiti tattao, “Guardhouse daytoy iti las-ud ti lawas, ngem iti Domingo, balay ti Dios.” Ti Base ket addaan pagnaedan para kadagiti personnel ti Philippine Army nga agserserbi iti Philippine Military Academy. Idi naideklara ti martial law idi Septiembre 1972, saanmin a mausar daytoy a pasilidad ket nagsublikami nga agtitipon iti maysa a balay, wenno iti kinapudnona, iti carport ti maysa a balay.

Nagsubli dagiti Engle idi 1973 ket nagtalinaedda agingga 1975, ket bayat dayta a tiempo, napalubosanda nga agtitipon iti pasdek ti maysa nga eskuelaan dagiti Roman Catholic, a naiserraren, ket ilaklako ti sanikua. Gapu ta ammoda a saan nga agnanayon daytoy, nagbirok ti gimong iti daga a pagipatakderan. Nabaelanda ti gumatang iti lote ken mangipatakder iti kapilia nga asideg unay iti guardhouse a nagtitipunanda idi. Iti dayta a tiempo, awan pay ti sabali nga evangelical a kapilia iti dayta a paset ti Baguio. Kadagiti naud-udi a tawen, dua a team dagiti agtrabaho manipud iti Gospel Literature Outreach (GLO) manipud Australia ken New Zealand ti timmulong iti panangpatibker iti trabaho idiay Baguio. Dagiti sagpaminsan a panagsarungkar dagiti nadumaduma nga agtrabaho ket nakatulong kadagiti mamati sadiay a mangituloy iti trabaho kadagiti panawen nga awan ti misionero nga agnanaed sadiay.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ti estoria ti Baguio, ken ti estoria ni Evelyn, ket naan-anay a naisalaysay iti "Mary Lou, Mary Lou": Ti Estoria da Evelyn ken Fred Balanag.

Adu ti pannakikontakmi iti Philippine Military Academy, ti West Point ti Filipinas. Iti dayta a tiempo, ti Registrar, ni Lt. Col. D. Galia, ket nasayaat a Kristiano a lalaki. Iti tiempo nga awan ti Protestante a Chaplain-da, naawiskami nga agkasaba iti panagdayawda iti kapilia. Masapul a dumar-ay dagiti kadete iti panagdayaw iti Roman Catholic Church wenno iti Protestant Chapel iti uneg ti base. Iti tiempo a nagnaedkami idiay Baguio, adu ti riribuk dagiti estudiante kadagiti dadakkel a siudad. Nupay adda iti disiplina ti militar, bassit a naapektaran met dagiti kadete iti daytoy. Iti maysa a tiempo, adu ti nagsupiat iti pannakapilit a dumar-ay kadagiti panagdayaw. Inurnos ti Commandant a dagiti saan a kayat a dumar-ay iti simbaan ket masapul a dumngeg iti dayta nga oras iti lektiur maipapan iti nasayaat a kababalin! Ti rebbeng a mangurnos kadagitoy a lektiur ket naited iti gayyemmi, ni Lt. Col. Galia. Inawisnak a mangted iti dadduma kadagidiay a lektiur. Narigat daytoy a pakaitudingan ta mangaskasabaak, saan a lecturer. Tapno lumag-an ti aglawlaw, pinadasko a saan a pormal ken adda gundaway dagiti kadete a makipaset. Ngem iti isu met laeng a tiempo, diak mabalin a palabsen dayta a gundaway nga iparang ti kinapudno ti Ebanghelio. Awan duadua a no siak ti lecturer, ad-adu ti nangngegda a kinapudno ti pammati ngem iti mangngegda koma kadagiti panagdayaw iti simbaan! Dagitoy nga agtutubo a lallaki ket dadduma kadagiti kasirikan iti pagilian; masapul a kasta tapno makalasatda kadagiti narigat a kasapulan. Nadayaw ken naemma ida ken nalawag met nga agsao. Kinuna ti maysa kadakuada a pagarupna nga imperialistaak; nabaelak nga ipakita kenkuana a saanak a maibagay iti kaipapanan dayta a sao para kenkuana.

Manipud 1970, nabaelan ni Ken Engle nga urnosen a maikkan iti Biblia ti tunggal nakaturpos iti Philippine Military Academy. Nabaelanmi nga ituloy daytoy agingga 1979 ket kaaduanna a nabaelanmi a mairaman daytoy a panangted iti paset ti relihion kadagiti programa ti graduation. Dagiti nagan dagiti nakaturpos ket naimaldit iti balitok kadagiti kalub dagiti Biblia ket adda surat a naikabil iti uneg. Nupay kaaduanna nga impeksa dagiti nakaturpos ti panagyamanda iti dayta a tiempo, awan pulos ti sabali pay a damag a dimteng kadakami manipud iti asinoman kadakuada. Nupay kasta, nangted daytoy kadakami iti sumagmamano a gundaway a makisabat

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kadagiti dadduma a nangato nga opisial ti militar. Nupay kasta, idi 1980, saan a nabalin nga agdaliasatak idiay Baguio tapno aramidek dagiti masapul a panangurnos. Kasta met, narikna a ti kinaawan ti sungbat ket mangipakita a mabalin a mausar ti kuarta iti nasaysayaat a wagas kadagiti sabali a paset ti trabaho ti Apo. Isu a nagsardeng daytoy nga ar-aramiden. Nangngegmi nga adda sabali a Kristiano nga organisasion nga agid-idonar ita kadagiti Biblia.

> *Dagiti bukod a surat ni Ken maipapan kadagiti Biblia dagiti kadete ket adda iti "Bibles for the Cadets", iti Iti Ragsakna.*

Iti maysa a panawen, da Dave ken Ruth Harvey, agraman dagiti Filipino nga agtrabaho a da Rey ken Norma Cervantes, ket nagnaed idiay Baliwag, maysa a dakkel a sentro ti komersio iti probinsia ti Bulacan. Adu ti panagebanghelio a naaramid iti dayta a lugar ken adda student center iti ili. Nagtultuloy dagiti Cervantes nga agtrabaho sadiay kalpasan a pimmanaw dagiti Harvey para iti furlough. Ita, adda bunggoy dagiti mamati nga agtitipon sadiay ket nakagatangdan iti lote, ngem saanda pay a nabaelan ti mangipatakder iti kapilia gapu iti kinakurang ti pondo.

Maysa a gayyem ni Rey Cervantes ti nagbalin nga interesado a makikadua kadagiti dadduma nga agtrabaho idiay Bulacan. Agserserbi isuna iti Apo iti maysa a paset ti Malolos, ti kabesera ti Bulacan, ket idi agangay inkeddengna ti makikadua kadakami. Ti trabaho iti dayta a lugar, ti Sumapa, ket dimmakkel iti bilang dagiti kameng ken iti panagwaras ti Ebanghelio. Naaktibo ti gimong sadiay nga adda adu nga agtutubo. Maysa a malem ti Domingo idi rimmuarda a nabunggoy tapno agsaksi ken mangiwaras iti literatura ti Ebanghelio, ti maysa a bunggoy ket nariribukan. Idi dimtengda iti maysa a pagsasabtan dagiti kalsada, saanda a malagip no masapul nga agliko iti kannawan wenno iti kannigid. Iti kinapudnona, nagliko ida iti kabaliktad ti naibaga kadakuada, ngem awan duadua nga idalan ti Apo dayta. Nasabatda ti maysa a lakay nga interesadon ken naisagana ti pusona a mangawat iti Ebanghelio. Malaksid kadagiti immuna a mangidadaulo, da Oscar ken Gloria de Leon, adda pay dagiti sabali nga inyabuloy daytoy a gimong iti full-time a panagserbi iti Apo.

Maysa a pamilia idiay San Juan ti nakaam-ammo iti Apo babaen ti panagsaksi ti umuna a team ti Gospel Literature Outreach. Idi agangay, immakar daytoy a pamilia kadagiti probinsia ti Bicol, ket pagarupmi a mabalin nga adda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

gundaway a mangrugi iti trabaho sadiay. Nupay kasta, saan a nagbayag, nagsublida iti maysa a barrio, ti Tuctucan, iti ili ti Guiguinto, Bulacan, sumagmamano a milia iti amianan ti Manila. Babaen ti tulong ti dadduma manipud San Juan ken manipud iti asideg a Sumapa, adda dagiti kararua a naisalakan ken nangrugi ti trabaho iti dayta a lugar. Iti sumagmamano a panawen, nagtitipunda iti balay ti maysa kadagiti mamati, ngem idi immadu ti bilangda, narikna ti kasapulan a gumatang iti bassit a lote ken mangipatakder iti kapilia.

Da Peter ken Sue Booth ket agtrabaho manipud kadagiti gimong idiay New Zealand. Iti umuna a termino ditoy, nakikaduada iti Open Air Campaigners, ngem idi nagsublida manipud iti furlough idi 1979, naituding ida nga ad-adda a makikadua iti trabaho dagiti gimong ditoy. Nangabangda iti balay iti compound ti Far East Broadcasting Company, iti amianan ti Manila, iti ili ti Valenzuela. Naidalanda a mangrugi iti trabaho iti asideg sadiay babaen ti panangiwaras iti literatura ken panangangay iti sumagmamano a Bible study kadagiti babbalay. Dagitoy ti nangiturong iti pannakabangon ti gimong iti lugar a maawagan iti Malinta. Daytoy a bunggoy dagiti mamati ket naaktibo iti panangdanon kadagiti asideg a distrito.

Idi 1972, ti kangrunaan a Filipino nga agtrabaho, ni Stimson Alviar, ket kimmuyog ken ni Sgt. Resultan ti Basa Air Force tapno sarungkaranda dagiti lugar idiay Pangasinam nga adda dagiti kabagian ni Sgt. Resultan. Ti Pangasinan ket probinsia nga adu ti umili nga agarup 150 a milia iti amianan ti Manila. Adda bukod a pagsasao dagiti tattao sadiay, ti Pangasinan, a nainaig iti Ilocano, maysa a lugar iti amianan laeng ti Pangasinan. Kadagiti nasapa nga aldaw ti Bible School of the Air, ad-adu dagiti dumawat iti tunggal lawas iti libre a kurso manipud Pangasinan ngem iti aniaman a sabali a probinsia iti pagilian. Sinarungkaran ti dua a lallaki ti Urbiztondo ken Basista iti dayta a probinsia. Nupay adda dagiti pakakontakan iti immuna, idiay Basista ti nagdakkelan ti trabaho, nangnangruna iti barrio a maawagan iti Balaybuaya (balay ti buaya). Gapu ta adda nakalukat a ruangan para iti Ebanghelio, sinarungkaran ni Ken Brooks ken dadduma pay dayta a lugar. Kalpasanna, dua a babbalasang ti napan nagsaksi kadagiti babbai ken ubbing. Idi agangay, sinarunuan ida da John ken Gloria Paglinawan ken kadagiti naud-udi a tawen da Rod ken Aida Miano. Iti saan nga ammo a gapu, dagitoy amin nga agtrabaho ket adda problemada iti salun-at ket saanda a nabaelan ti nagbayag. Nupay kasta, nagtultuloy ti trabaho ket

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

adu unay ti naisalakan ken nabautisaran. Iti nagbaetanda ket ti maysa a maestro a kalpasanna nagleave iti panangisurona tapno itedna ti dua a tawen iti trabaho ti Apo sadiay.

Sumagmamano a milia manipud sadiay, ti umuna a team ti GLO ket nakikontak iti sumagmamano iti ili ti Asingan. Nabuntog ti rang-ay sadiay iti sumagmamano a panawen. Nupay kasta, idi 1982, da Leonard ken Mary Savill manipud New Zealand ket nagnaed idiay Urdaneta, maysa a dakkel nga ili ti komersio iti kangrunaan a highway nga agpaamianan. Da Len ken Mary ket adda ditoy kadua ti maikadua a team ti GLO ket kalpasanna, nagnaedda iti kaaduan a tiempoda idiay Baguio. Idi nagsublida manipud iti umuna a furlough-da, narikna a naidalanda a tumulong iti trabaho idiay Pangasinan. Kaaduanna gapu iti panagreggetda, adda dagiti bunggoy dagiti mamati idiay Toboy ken San Vicente, dua a barrio iti Asingan.

Maysa nga inhiniero ti flood control nga agtrabaho idiay Malauli, Pampanga ti nakangngeg iti Ebanghelio sadiay ket naisalakan. Madanagan met isuna maipapan iti pamilia ken kabagianna idiay Mapandan, sabali pay nga ili idiay Pangasinan. Isu a babaen ti tulong dagiti agtrabaho a da Alex Lopez ken Ben Manansala, nangrugi met ti trabaho iti dayta nga ili. Adda dagiti naisalakan ket nangrugi met sadiay ti bassit a gimong.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Iti amianan nga igid ti Manila Bay, a pagserkan ti Pampanga River iti Bay, adda ti ili ti Masantol. Dadduma kadagiti barrio iti aglawlaw ti Masantol ket madanon laeng babaen ti “bangka” (canoe). Iti maysa kadagitoy a barrio, a maawagan iti Malauli, adda pamilia a naaktibo unay iti lokal a politika ken addaan impluensia iti komunidad. Maysa iti daytoy a pamilia, ni Elpidio Manansala, ket addaan met balay idiay Pasig, ti kabesera ti probinsia ti Rizal. Nagbalin nga interesado kadagiti naespirituan a banag babaen ti panagbasana iti Biblia bayat a Roman Catholic pay laeng. Bayat ti panagbasana iti tract a “God’s Way of Salvation,” insurat ni Theodore Epp, nagtalek ken Cristo para iti pannakaisalakan. Ti tract ket impablaak ti Back to the Bible Broadcasters. Maysa nga aldaw, nadlaw ni Elpidio ken ti kaduana ti opisina ti Back to the Bible bayat ti panagpapanda idiay Manila manipud Pasig. Interesadoda iti bautismo, ket idi nangngeg ti counselor idiay Back to the Bible ti estoriada, insingasingna a makisaritada kadagiti panglakayen iti gimong idiay San Juan. Ti counselor ket maysa a panglakayen manipud iti gimong idiay Binangonan.

Dagiti panglakayen idiay San Juan ket napaneknekan iti pannakaisalakan dagiti sangaili ngem insingasingda a nasaysayaat a pammaneknek no mabautisaranda iti bukodda a komunidad idiay Malauli. Agingga iti dayta a kanito, panpanunoten ni Elpidio ti agtalinaed iti Catholic Church tapno maimpluensiaanna dagiti dadduma a kakaduana iti simbaan. Naurnos a dua kadagiti panglakayen manipud San Juan ken maysa a misionero ti agpalabas iti Sabado ken Domingo idiay Malauli. Idi simmangpetda iti malem, naurnos ti panagdayaw iti rabii. Ti maysa ket mangikasaba iti Ebanghelio, ti sabali ket agsarita maipapan iti biag ti Kristiano, ket ti maysa pay ket agsarita maipapan iti simbaan ken bautismo. Nagpaut ti gimong agingga kalpasan ti tengnga ti rabii gapu iti kasta unay a kinasged ti interesda. Nagtitipunda manen iti intero a bigat ti Domingo ket nalpas babaen ti bautismo.

Daytoy ket idi Septiembre 1975, ket nagtultuloy a dimmakkel ti trabaho. Ti bautismo ket nangiyeg iti sumagmamano a supiat isu nga ammoda a saanen nga awaten ida dagiti Roman Catholic. Ti ama ni Elpidio ket napangtaan a mapapatay gapu ta saanen a suportaran ti dati a saadna iti politika. Iti maysa a gundaway, kinarit dagiti kabusor ti Ebanghelio dagiti Kristiano iti debate. Ayat dagiti Filipino ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pakaragsakan ti debate ket dadduma a grupo ti relihion ti makiraman iti kasta unay a sagpaminsan agbanag iti kinaranggas. Dagiti mamati idiay Malauli ket nagpatulong kadagiti dadduma nga agtrabaho ken panglakayen iti panangawat iti daytoy a karit. Nupay kasta, kinuna dagiti agtrabaho a saanda nga agdebate ngem awatenda a siraragsak ti gundaway nga ilawlawag manipud iti Kasuratan no ania ti patpatienmi. Isu a daytoy ket nagbalin a nakaskasdaaw a gundaway a mangiwaragawag iti Ebanghelio ken mangipakita iti kinaalumamay ni Cristo iti sango ti supiat.

Nakaskasdaaw ti panagdakkel ti trabaho gapu ta ad-adu pay ti nabautisaran. Isu a sumagmamano laeng a tawen ket agingga iti 150 ti agtitipon tapno lagipenda ti Apo. Nangipatakderda iti kapilia iti abay ti balay dagiti Manansala. Dinanonda met ti sabali a barrio iti asideg, ti lugar a maawagan iti Nigue nga adda ita ti gimong, ken kasta met ti panagsaksida babaen kadagiti Bible study kadagiti babbalay kadagiti asideg nga ili iti probinsia ti Bulacan, kas iti Hagonoy ken Paombong. Ti kabsat ni Elpidio, ni Ceferino, agraman ti asawana, ket naaktibo iti gimong idiay San Juan, a sadiay ket panglakayen isuna. Adda met dagiti klase dagiti ubbing ken Bible study iti balayda.

Daytoy a panagdakkel ti simbaan ket dimmanon iti tallo a sabali a paset ti Filipinas. Umuna, adda dagiti gimong a naangay iti balay ni Elpidio idiay Pasig ket ita adda gimong nga agtitipon sadiay. Paset daytoy ket gapu ta dadduma manipud Malauli ti napan idiay Pasig tapno agtrabaho kadagiti pabrika sadiay. Idi 1982, ti bunggoy nga agtitipon sadiay ket dakkelen unay tapno agtitipon iti maysa a balay, ket panggepda ti mangipatakder iti kapilia.

Maysa a pamilia manipud Malauli ti immakar idiay Dadiangas (a naawagan iti Gen. Santos) iti probinsia ti Cotabato iti isla ti Mindanao iti abagatan a paset ti Filipinas. Dakkel ti pamilia Ducot, ngem sumagmamano laeng ti mamati. Idi 1980, dua kadagiti Filipino nga agtrabaho, da Stimson Alviar ken Nestor Dedel, ti simmungbat iti awag a tulong ket napanda sadiay tapno ikasabada ti Ebanghelio. Idi damo, bassit nga agduadua dagiti tattao iti dua a mangaskasaba, ngem kalpasan a nangngegda ida, linuktanda ti pusoda iti mensahe. Kas bunga, adu ti nabautisaran ket nangrugi dagiti gimong iti balay dagiti Ducot. Idi 1981, ni Nestor ken ti asawana a ni Ligaya, maysa a maestra, ket inidalan ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Apo nga umakar sadiay ket nakitada ti bendision ti Apo iti panagbannogda isu a dimmakkel ti trabaho. Iti isu met laeng a tawen, maysa kadagiti panglakayen manipud San Juan ken ti dadduma iti pamiliana ti immakar iti maysa a rantso iti asideg sadiay ket dakkel ti tulongda iti dayta baro a trabaho. Nagtultuloy a lumawlawa ti trabaho sadiay ket idi 1983, dua pay a gimong ti nangrugi idiay Polomolok ken Marbel. Adda met dagiti plano a mangangay iti kamping iti dayta a lugar.

Sagpaminsan mangaramidtayo kadagiti plano maipapan iti panagdakkel ti simbaan, ket nasirib daytoy. Dadduma kadagiti agtrabaho, a naparegta iti napasamak kadagiti dadduma kadagitoy a lugar, ket addaan sirmata a mangbangon iti sinnaruno a lokal a simbaan iti intero a probinsia ti Bulacan. Nangrugi daytoy iti napasnek a panagregget ket adda dagiti nakatulong a pakakontakan. Nupay kasta, adda met dagiti pannakaupay ken rigat. Ti trabaho idiay Malauli ken dagiti nagtaud iti daytoy ket saan a gapu iti naplano a panagregget. Nakaragragsak a makita no kasano a simrek ti Espiritu Santo ket nagtrabaho iti biag dagiti lallaki ken babbai. Isu nga uray adda lugar ti panagplano, masapul nga iti ngatuen ti amin ket ti panagpannuray iti panangidalan ken panagtrabaho ti Espiritu Santo. No awan Isuna, awan ti pudno a panagdakkel ti simbaan.

Dua nga aktibidad ti nakatulong a mangtaraken ken mangpatibker iti daytoy a panagdakkel ti simbaan. Maysa kadagitoy ket dagiti kumperensia a naangay iti napalabas a tawtawen. Kadagiti nasapa a tawen, naangay dagiti kumperensia nga insangaili dagiti nadumaduma a gimong. Iti maysa kadagiti kumperensia, dua a lallakay a kakabsat ti nasdaaw idi nagkitada. Ti maysa ket manipud Canlubang ket ti sabali ket manipud Dau; nagkaeskuelada idi adu a tawen ti napalabas. Saan nga ammo ti tunggal maysa a nagbalin a mamati ti sabali agingga idi nagkitada iti dayta nga aldaw. Dagitoy a kumperensia ket napateg a gundaway ti panagkakadua ken kasta met ti makagunggona a ministerio ti Sao. Nupay kasta, nadlaw nga ti gimong a nangisangaili ket nangbusbos iti adu unay a tiempo iti panangisagana ken panangidasar iti taraon isu a bassit laeng ti gunggona a naalada iti ministerio ken panagkasaba.

Manipud idi naala ti pagkampingan, daytoy ti kaay-ayo a lugar dagiti kumperensia gapu ta adda met pagnaedan para iti panagpalabas iti rabii. Dagiti kumperensia para kadagiti panglakayen ken dagiti lallaki iti sapasap ket

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nakatulong unay. Mapili ti maysa a topiko iti tunggal gundaway a kaaduanna maipapan iti maysa a paset ti biag ti simbaan. Iti nagbaetan dagiti mensahe, adda dagiti tiempo para iti nawaya a panagsasarita, nga adda wayawaya dagiti saludsod ken sungbat maipapan iti topiko. Iti daytoy a wagas, nabalin a matamingan ti biag ti simbaan iti praktikal a wagas. Ti maysa a kumperensia maipapan iti Pangrabii ti Apo ket nangtaming iti praktikal a wagas ti panangsalimetmet iti daytoy, ken kasta met ti panangisuro ti Kasuratan no apay a salimetmetantayo daytoy. Nalpas ti kumperensia babaen ti pudno a panangsalimetmet tapno dagiti naggapu kadagiti babassit a bunggoy ket maaddaan iti nasaysayaat a pannakaawat.

Naangay met dagiti kumperensia dagiti babbai iti kamping. Dagitoy ket mangted iti dadduma a babbai iti gundaway a makisabat kadagiti babbai manipud iti sabali a gimong ken agpalabas iti maysa a rabii nga adayo iti balay ken kadagiti saan nga agsardeng a rebbengda sadiay. Adda met praktikal a ministerio nga ited dagiti babbai maipapan kadagiti rebbeng iti panagasawa ken iti pamilia manipud iti panangkita ti Kasuratan. Kasta met, adda dagiti gundaway a panunotenda dagiti akem dagiti babbai iti simbaan, iti panagserbida iti Apo, ken kasta met ti panangsuportar kadagiti assawada, nangnangruna no panglakayen dagitoy.

Ti sabali a banag a mangpabileg kadagiti simbaan ket ti panangipablaak iti pagiwarnak a rummuar iti tunggal dua a bulan a maawagan iti KAMANGGAGAWA (Kadua iti Trabaho). Ti umuna a ruarna ket naipablaak idi Hunio 1968. Nailista iti umuna a kalubna ti siam a simbaan iti tallo a probinsia, idiay Luzon (saan a nairaman dagidiay idiay Palawan). Kalpasan ti sangapulo ket uppat a tawen, dagiti katupag a bilang ket agarup 35 a simbaan iti siam a probinsia. Adda nasurok a tallo a tawen a panagbatog sakbay a naipablaak ti maikadua a ruarna. Daytoy a ruar ket nangilawlawag kadagiti dadduma a panggep ti proyekto: mangted iti damag maipapan iti trabaho ti Apo kadagiti nadumaduma a lugar tapno taraknen ti panagkakadua dagiti mamati kadagiti nadumaduma a simbaan; tapno agbalin a pagusar iti panangisuro, saan laeng a mangisuro iti Sao no di ket mangted met kadagiti material para kadagiti dadduma iti panangisuroda; tapno paregtaen dagiti sagut kadagiti tattao ti Apo, iti panagsurat ken iti panagministerio iti Sao. Iti dayta maikadua a ruar, inrugik ti sinnaruno a mensahe maipapan iti disiplina ti simbaan. Ti umuna a ruar ti volume 2 ket sipapalaus a naidaton kaniak ken iti asawak iti gundaway ti maikalimapulo nga anibersario ti kasarmi, Septiembre 20, 1922, ken ti isasangpetmi iti Filipinas idi Disiembre 20 iti dayta a tawen.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Iti sumagmamano a tawen, ni Miss Elvira (Bebs) Clavecilla ti editor ti KAMANGGAGAWA uray no adda nakaro a problemana iti salun-at. Masapul a maopera ti pusona (open-heart surgery) ket napanunot ti panagtayabna idiay United States para iti daytoy. Nupay kasta, naikeddeng a mabalin a maaramid daytoy nga operasion idiay Manila iti University of Santo Tomas Hospital. Nakaskasdaaw ti panangipaay ti Apo kadagiti dadakkel a kasapulan para iti daytoy nangina nga operasion, ket simrek isuna iti ospital iti ngudo ti Enero 1974. Kasla nagballigi ti operasion, ngem nakaaddaan iti pannakaputar ti bara, ket gapu iti nakapsut a kasasaadna, daytoy ti nakaigapuan ti ipapatayna. Nagawid tapno makipagnaed iti Apo idi Pebrero 2, 1974. Nupay nakapsut ti bagina, naidedikar unay isuna iti Apo.

Malaksid iti panangisuro iti Biblia ken ministerio iti daytoy a pagiwarnak, adda dagiti report maipapan iti trabaho ti Apo kadagiti nadumaduma a paset ti Filipinas. Tumulong daytoy a mangtaraken iti panagkakadua ken mangparegta iti kararag kadagiti tattao ti Apo. Dagiti adda kadagiti babassit a gimong ket saanda unay a marikna ti kinaawan kaduada no maammuanda ti maipapan kadagiti dadduma, ket dagiti mabalin a saan unay a makakita iti bunga ti panagbannogda ket mapabilegda no maammuanda nga agtrabtrabaho ti Dios kadagiti sabali a lugar.

Nupay sagpaminsan maawis dagiti ganggannaet a misionero a mangted kadagiti artikulo, dagiti Filipino a kakabsat a lallaki ken babbai ti mangar-aramid iti panag-edit. Sagpaminsan, dagiti napateg nga artikulo manipud kadagiti magasin a kas iti INTEREST ket maipatarus iti Tagalog (nga addaan pammalubos). Dagiti lokal a kakabsat a lallaki ken babbai ket mapaparegta a mangpasayaat iti kabaelanda nga agsurat kadagiti artikulo wenno daniw.

Iti sumagmamano a tawen, ti KAMANGGAGAWA ket na-mimeograph iti opisina ti Bible School of the Air. Kadagiti naud-udi a tawen, nai-type daytoy iti IBM a makina ket kasta ti pannakaisaganana para iti pannakaimaldit. Adu ti nangibaga iti bendision a naawatda manipud iti daytoy a magasin.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 23

The Bible School of the Air

"Ti unida ket dimmanon iti intero a daga, ken dagiti balikasda agingga kadagiti ungto ti lubong." (Rom. 10:18)

Ni Apostol Pablo ket nangadaw manipud iti Psalm 19:4 kadagiti balikas ni David maipapan no kasano nga ti parsua ti Dios, a makita kadagiti langit, ket mangiwaragawag iti dayag ti Dios. Babaen ti parsua, agsao ti Dios iti amin a tattao. Usaren ti apostol dagitoy a balikas tapno iladawanna ti panagwaras ti Ebanghelio ni Cristo iti intero a lubong. Isu a mismo ket addaan dakkel a paset iti panangiwaras iti Ebanghelio. "Isu a manipud Jerusalem agingga iti aglawlaw idiay Illyricum, naan-anayko nga inwaragawag ti Ebanghelio ni Cristo." Bayat ti panangisuratna kadagidiay a balikas, adda tarigagayna a mapan pay idiay Espania. Iti kaunaan kadagiti suratna, inladawanna ti adayo a nadanon ti panagsaksi dagiti Kristiano idiay Tesalonica: "Ti mensahe ti Apo ket nagaweng manipud kadakayo saan laeng idiay Macedonia ken Achaia—ti pammatiyo iti Dios ket naammuanen iti sadinoman."

Nupay kasta, saan a mapanunot da David wenno Pablo dagiti moderno a wagas ti komunikasion iti intero a lubong. Makapasiddaaw a kapanunotan a babaen ti radio ken telebision, ti timek ti maysa a tao ket mabalin a dumanon iti intero a lubong. Maysa nga aldaw, nakaawatkami iti surat manipud iti maysa a dumdumngeg idiay British Guiana idi, Guyana itan, a nakangngeg iti programa ti Bible School of the Air. Idi kinitami ti globo, naamirismi a dayta ket iti kagudua ti lubong manipud Manila ket pinanunotmi no sadino ti dalan a nagnaan ti signal! Anian a pribilehio ti panangipatulod iti Ebanghelio iti intero a lubong—anian a dakkel a rebbeng.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Idiay Guelph Summer Bible School idiay Ontario idi 1948, nakisaritakami ken ni Dr. Edward Harlow maipapan kadagiti Bible school. Bayat a misionero isuna idiay Africa, nangipatulod iti sagut para iti panangrugi iti Bible school idiay Canada. Dayta ket bukel a nagtalinaed iti daga iti sumagmamano a panawen. Idi nagawid manipud Africa, timmubo ti bukel ket babaen ti tulong dagiti sabali a kakabsat, nangiturong iti pannakarugi ti Emmaus Bible School. Interesado ni Dr. Harlow iti pannakabangon dagiti Bible school kadagiti lugar ti misión kas wagas ti panangsanay kadagiti umili para iti trabaho ti Apo. Interesadoak met gapu ta iti sumagmamano a tawen, nangisuroak idiay Manila Evangelistic Institute.

Nupay kasta, bayat ti panangpanunotmi nga agsubli iti Filipinas iti dayta a tiempo, kasla saan a mabalin a mangrugikami iti kasta a proyekto idi. Nupay kasta, kasla adda gundaway para iti correspondence Bible school. Adda dagiti nakapsut a panangpadas dagiti dadduma iti daytoy a wagas sakbay ti World War II. Saan a nagballigi dagitoy, kaaduanna gapu ta inusarda dagiti correspondence course manipud United States ket nabayag unay ti panagsubli dagiti papel ti test. Masapul ti ad-adda nga asideg a pannakainaig dagiti staff ken dagiti estudiante ti correspondence school. Kasta met, ti kasta a panggep ket masapul a maibagay iti lokal a kasasaad.

Idi nagsublikami idiay Manila idi Agosto 1949, interesadokami a mangrugi manen iti ministerio iti radio, gapu ta nakipasetkami iti kasta sakbay ti gubat. Idi Hunio 1948, ti Far East Broadcasting Company (FEBC) ket nangipatakder iti istasion ti radioda ket nangrugi nga agbroadcast. Ni Max Atienza, a maysa kadagiti estudiantek idiay Manila Evangelistic Institute, ket kameng idi ti staff ti FEBC. Gapu ta ammoda ti immuna a ministeriok iti radio, isuna ken ni Mr. Robert Bowman ket immasideg kaniak maipapan iti panangaddaan iti programa iti FEBC. Makaay-ayo daytoy kaniak, ngem masapul ti tiempo ken kararag sakbay ti panagkeddeng. Iti dayta a kanito, adda dagiti sabali a banag nga inunana, kas iti panagnaed ken panangtulong iti simbaan idiay San Juan tapno maipasdek manen. Ti sabali pay a napanunot ket ti pateg ti programa iti Kristiano nga istasion no idilig iti komersial nga istasion a kas iti adda kadakami idi. Ti komersial ket ad-adu ti magastos iti panagbayad iti oras iti radio ngem kaipapananna met ti ad-adda a nalawa nga agdengdengngeg a saan a naisalakan a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

tattao. Iti Kristiano nga istasion, ti kaaduan kadagiti agdengdengngeg ket dagidiay adda bassit nga interesda kadagiti banag ti relihion.

Ti sabali pay a banag a masapul a panunoten ket no ania a kita wenno format ti programa. Ti programa a kaaduanna musika ket saan a pulos a mabalin; awan ti kabaelanmi para iti dayta iti uneg ti bukodmi a bunggoy. Idi rugrugi ti 1950, ikarkararagmi pay laeng ti panangidalan ti Apo. Napigsa ti riknami nga agturong iti ministerio iti radio a panangisuro iti Biblia. Iti dayta a tiempo, nangipatulod ti Emmaus Bible School kadakami iti kopia ti baro a kursoda a "What The Bible Teaches." Iti sangapulo ket dua a nalaka a leksion, daytoy a kurso ket mangiparang kadagiti dadduma a kangrunaan a kinapudno ti Biblia agraman ti nalawag a panangiparang iti kinapudno ti Ebanghelio. Idi nabasami daytoy a kurso, kasla nalawagen ti panangidalan ti Apo. Maaddaankami iti programa ti nalaka a panangisuro iti Biblia ket idiayami daytoy a kurso para iti panagadal iti balay. Pagtiponenmi dagiti kapanunotan ti programa iti radio ken ti correspondence course.

Iti saan a panangbaybay-a iti tiempo, nagsuratkami ken ni William MacDonald, a President idi ti Emmaus idiay Chicago, tapno dawatenmi ti pammalubosna nga usaren ti kurso ken kasta met tapno agpabalakadkami ken dumawat kadagiti singasing. Pinanunotmi nga imaldit ti kurso ditoy iti loose-leaf a porma tapno mabalinmi nga ipatulod ti dua a leksion iti tunggal maysa. No isubli dagiti estudiante dagiti umuna a dua a test, makaawatda kadagiti sabali a leksion. Kasta met, ninamnamami a maipatarus ti kurso, umuna iti Tagalog ket idi agangay kadagiti sabali a pagsasao ti Filipinas. Saan a nagbayag, naawatmi ti pammalubos a dinawatmi ken dadduma a makatulong a balakad manipud Emmaus.

Kalpasanna, nakasaganakamin a mangidatag iti singasingmi ken ni Robert Bowman ti FEBC. Ti sungbatna ket nalawag a pammaneknek a daytoy a proyekto ket pagayatan ti Apo. Kinunana a ti staff-da ket kaudian a binuyada manen dagiti nadumaduma a kita ti programa nga adda kadakuada. Narikna a masapul ti programa a mangted iti tulong iti panagadal iti Biblia. Naragsak unay iti singasingmi a maysa nga inlawas a programa a kagudua nga oras. Indiayana nga ikkannakami iti oras iti rabii ti Lunes, a paset idi ti bukodna a programa iti tunggal rabii, a nalatak unay. Indiayana met a tulongannakami kadagiti umuna a dua wenno tallo a programa tapno maipakaammo ti programami. Pinagsaritaanmi ti nagan ket saanmi nga inawat ti "Emmaus" gapu iti dua a rason. Saan a nagan a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pamiliar iti kaaduan kadagiti agdengdengngeg ket nalabit a saan a husto ti pannakaibalikasna. Inkeddengmi ti "Bible School of the Air" ket inrugimi ti programa idi Abril 1950.

Idi imbagak iti maysa a gayyemko a misionero a Baptist maipapan iti daytoy a proyekto, kinunana, "Nasayaat dayta! Ngem mabalin nga agbalin dayta a full time a trabaho." Napaneknekan a pudno dayta, uray no impagarupmi nga ekstra laeng daytoy iti dadduma a trabahomi. Maysa pay, saanmi nga ammo a kasla dakami gayam ti immuna a nangrugi iti kastoy a wagas ti panangiwaragawag iti ebanghelio, uray no ti Seventh-Day Adventists ket agus-usaren iti kapada a wagas. Pagyamanan unay a dadduma ti naparegtan a mangusar met iti daytoy a wagas iti sabsabali a lugar. Idi agbakbakasion (furlough), kinuna ti maysa a misionero manipud iti West Indies, "Kayatmi koma ti agaramid iti kasta, ngem saanmi a kabaelan." Insungbatko, "Uray dakami, saanmi met a kabaelan idi nangrugikami!" Awan pulos ammomi no ania ti pagbanagan daytoy, ngem immaddangkami a buyogen ti pammati. No ammomi koma idi amin a mairaman, nalabit awan koma pammatimi a mangrugi. Ammo ti Apo, ket indalannakami iti tunggal addang. Saannakami a binay-an no di ket intedna ti amin a kasapulanmi.

Idi damo, amin dagiti dumawdawat kadagiti libre a kurso ket naggapu kadagiti agdengdengngeg iti radio. Malagipko pay ti ragsakmi idi naibagami ken ni Bob Bowman a nakaawatkamin iti sangaribu a dawat. Idi naipatarus ti "What the Bible Teaches" iti Tagalog, inusar daytoy ti gayyemmi a ni Max Atienza iti maysa a rabii iti kada lawas iti programana a "Bukas na Aklat" (Nakalukat a Libro). Nanayonan daytoy ti interes ken ti bilang dagiti nagpalista. Idi agangay, naipatarus met iti tallo pay a pagsasao ti Filipinas. Nupay kasta, iti promedio, 60% kadagiti dawat ket para iti kurso iti Ingles. Gapu daytoy ta Ingles ti pagbatayan ti panagadal kadagiti iskwela. Iti maysa a tiempo, intukonmi daytoy a kurso iti Espanol, ngem idi agangay ket naisardeng. Dagiti sumagmamano a nagdawat iti kurso iti Espanol ket estudiante a kayatda a pasayaaten ti abilidadda iti dayta a pagsasao. Idi un-unana, Espanol ti pagsasao dagiti nangato a klase ti tao, nabati manipud iti panagturay dagiti Espanol. Saanen a kasta ita.

Masansan nga adu ti parikut ti panagipatarus. Iti leksion maipapan iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

"pannakaisalakan" masansan a mausar ti sao a "deliver" (ispalen). Nalawag a ti kabsat a nangipatarus iti Tagalog ket nagpannuray laeng iti diksionariona para iti daytoy a sao. Inusarna ti maysa a sao a ti kayatna a sawen ket iyawat ti maysa a pakete wenno mensahe. Saan a parikut kaniak ti panangkita iti patarus iti Tagalog, ngem kadagiti dadduma a pagsasao, masapul a nagpannurayak kadagiti sabsabali.

Ti nangipatarus iti Ilokano ket maysa a lalaki nga addaan iti makapainteres nga estoria. Idi World War II, nagserbi isuna a maysa nga opisial iti guerilla a sinarangetda dagiti Hapon. Agsimsimba isuna iti maysa a simbaan a Methodist ket isu ti mangisursuro iti Bible class dagiti nataengan. Adda dagiti American G.I. a napan iti dayta a simbaan kalpasan ti Liberation. Maysa kadakuada ti nagsubli idi agangay a kas misionero ket binisitana dagiti dati a gagayyemna iti dayta a simbaan, uray no Baptist isuna. Babaen ti panangpaneknekna, naisalakan ti pastor, kalpasan ti 12 a tawen a panagpastorna. Idi dinamagna iti misionero no kasano a matulonganna dagiti miembro ti simbaanna, imbalakad kenkuana nga agsurat iti Bible School of the Air. Adu a nagan ti naipatulod ket nangrugi ti Dios iti aramid ti parabur iti adu a puso. Naisalakan ti asawa ti pastor, ken maysa pay a maestra ti literatura iti high school. Dagiti dua a high school a nangisursuruanna ket pribado nga iskwela ket ti padi ti parokia ket kameng ti school board. Nakaro ti pungtotna idi naammuanna nga irekrekomenda daytoy a maestra ti panagbasa iti Biblia a kas kasayaatan iti amin a literatura iti Ingles. Ibagbagana kadagiti estudiantena, "No kayatyo ti correspondence course a tumulong kadakayo a mangtarus iti Biblia, maalayo dayta iti Bible School of the Air, a libre."

Iti maysa a rabii ti Sabado, ti dati a lider ti guerilla, ni Mr. Lamagna, ket agsagsagana iti leksionna iti Sunday school para iti sumaruno a bigat. Adda sigarilio iti imana bayat ti panangsukisokna iti maysa a reperensia iti leksion. Binasana, "Gapu ta adda kadatayo dagitoy a kari, dakayo nga ay-ayatek, dalusantayo dagiti bagbagitayo iti amin a rugit ti lasag ken ti espiritu, a pagbalinentayo a naan-anay ti kinasanto buyogen ti panagbuteng iti Dios" (2 Cor. 7:1). Iti dayta a kanito, iti umuna a gundaway iti biagna, nagbalin a sibibiag a Libro ti Biblia. Nagsao ti Dios kenkuana; ti sigarilio iti imana ken ti arak iti aparadorna ket "rugit ti lasag." Napan iti klasena iti sumaruno a bigat a sabali a tao. Kinunana, "Adda napasamak kaniak

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

idi rabii. Nagsao ti Dios kaniak. Sibibiag ti Saona."

Saan a nabayag kalpasan nga inadalna dagiti leksion maipapan iti baro a pannakayanak iti kurso ti Emmaus, "Daytoy gayam ti napasamak kaniak! Nayanakak manen ket diak ammo no ania dayta." Masansan nga maawis isuna nga agsao kadagiti kumperensia dagiti Methodist ket manipud idin, ti kaay-ayona a topiko ket, nasirpatyo met laeng, ti baro a pannakayanak. Damagen dagiti tattao no sadino ti nakasursuruanna iti dayta, ket irekomendana ti Bible School of the Air. Kalpasan dagita a kumperensia, makaawatkami iti listaan ti sangagasut wenno ad-adu pay a nagan a dumawdawat iti kursomi.

Nagsurat ni Mr. Lamagna tapno dumawat iti balakad ta mangrugi isuna iti Bible class kadagiti malem ti Domingo (malaksid kadagiti regular a klasena). Adda kadi mabalinmi nga irekomenda a topiko wenno serye dagiti leksion? Insingasingmi ti kurso a "Lessons for Christian Living" wenno "Guide to Christian Growth." Iti umuna ket adda leksion maipapan iti bautismo, ket dinamag ni Mr. Lamagna kadakami no kasano nga isuro dayta iti kasasaadna. Insungbatmi nga ipapan ti leksion ti patienmi a sursuro ti Baro a Tulag. Isu ti agdesision no umno wenno saan daytoy. Saan a nabayag kalpasan dayta, simmangpet isuna iti balaymi. Idi dinamagko no apay a napan iti Manila, kinunana a kayatna ti mabautisaran babaen ti panangilemmes. Isu a naragsakankami a nangbautisar kenkuana idiay Manila Bay.

Agarup uppat a pulo ti adda iti Bible class-na, isu nga idi nalpasda ti kurso, dinamagna no mabalin a mapankami idiay San Nicolas tapno iyawatmi dagiti sertipiko iti kasla graduasion. Nagluganankami idiay idi malem ti Sabado ket nagkasabaak iti panagdayaw iti simbaan idi bigat ti Domingo. Naay-ayatak a nakakita iti opisina ti pastor iti maysa a set ti "Synopsis of the Bible" ni J.N. Darby. Iti dayta a malem, iti maysa a naisangsangayan a gimong, inyawatmi dagiti sertipiko. Idi agpakadakamin iti balay ni Mr. Lamagna tapno agawidkami, nangiruar iti kagudua a sako ti bagas ket inkabilna iti kotsemi. Nagkiddawak a saankami nga agnamnama iti aniaman manipud kadakuada no di ket naragsakkami nga agserbi a libre. Insalaysayna nga idi napalabas a tawen, inkeddengna nga ikapullo ti apitna. Nakaapit iti 75 a sako ket inikkanna ti simbaan iti pito ket kagudua. Kinunana, "Ammoyo, nasaysayaat ti panagkasaba ti pastor no umdas ti kanenna!" Iti simmaruno a tawen, manipud iti isu met laeng a talon, nakaapit iti 175 a sako ket kalpasan

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti panangitedna iti 17 iti simbaan, adda ti kagudua a sako para kaniak. Isu ti nangipatarus iti “What the Bible Teaches” iti Ilokano.

Idi inrugimi ti Bible School of the Air, awan pay dagiti tape recorder isu a tunggal programa ket live idiay studio ti FEBC. Idi damo, adda paset ni Anna iti panagbasa kadagiti surat wenno panagdamag kadagiti saludsod. Idi simmangpet ni Ken Engle, nga addaan iti kapadasan iti radio idiay WMBI, ti istasion ti Moody, timmulong isuna iti programa. Nakipagnaed kadakami agingga a nakiasawa ket kasla anakmi a lalaki. Nakaskasdaaw ta adu a tattao ti nagkamali a nagpagarup nga isu ti manugangmi! Kalpasan ti maysa a tawen, simmangpet met ti mismo nga anakmi a ni Ken ket adda met pasetna iti daytoy a ministerio.

Dagiti umuna a lawas ni Ken iti Bible School of the Air ket adda iti “Six Hours at the Mimeograph” (Maikadua a Tomo) ken iti “The Bible School of the Air” (Iti Ragsakna).

Napateg a paset daytoy a ministerio ti panangsungbat kadagiti saludsod dagiti estudiante babaen ti personal a surat. Adu kadagitoy ti maipapan kadagiti banag iti leksion. Dadduma ket nalabit gapu laeng iti kinaususioso. Masansan a mauma bassit ti sekretariak kadagiti nagsaludsod kadagiti gagangay a saludsod a kas iti “Sadino ti nangalaan ni Cain iti asawana?” Pinadasmi nga ipaawat kadagiti estudiante ti kinapateg ti panagbasa ken panagadal iti Biblia tapno masungbatanda dagiti bukodda a saludsod. Adda maysa a lalaki a mangipatpatulod kadagiti listaan dagiti saludsod ket iti sumagmamano a tawen, ipagarupko a nasungbatak ti saan a basbassit ngem sangaribu kadagiti saludsodna. No dadduma, intultuloyko ti panangipaawat kenkuana iti kinapateg ti pannakaisalakan. Diak ammo no nakaammo kadi isuna iti Apo.

Iti panaglabas dagiti tawen, nagduduma ti porma ti programa iti radio. Iti maysa a tiempo, agarup pito a minuto ti mismo a mensahe ket kalpasan ti maysa a himno, addaankami iti forum a tallo wenno uppat ti agtugaw iti aglawlaw ti mike ket pagsasaritaanda dagiti banag iti leksion. Kalpasanna, nagbalin a posible ti panangirekord iti programa iti nasaksakbay. Ad-adda a nalaka daytoy ta mabalinmi ti agpili iti oras ti panagrekord. Idi un-unana, masapul a mapankami iti istasion ti radio iti tunggal rabii ti Lunes. Kadagidi a tiempo, adu ti riribuk dagiti rebelde iti aglawlaw ti Manila. Masansan a mangngegmi ti paltog ti riple iti adayo bayat ti panagluganmi nga agturong iti istasion, 13 a milia a panagdaliasat iti tunggal pagturongan. Agyamankami iti panangsalaknib ti Apo. Iti gundaway a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

agrekord iti aldaw, inikkatmi ti forum ket inatiddogmi ti mensahe. Iti kasta, posible ti panangisagana iti programa a para iti sangabulan iti maysa laeng a bigat. Iti maysa a tiempo, addaankami met iti tallo a 15-minuto a programa iti tunggal lawas iti Ingles a sabali a kurso ti us-usarenda ngem kadagiti kagudua-oras a programa. Manipud idi 1981, maysa kadagiti nalaing a misionero a Filipino ti agbasbasa kadagiti script nga isagsaganak. Nakaad-adu ti dadduma a trabahona isu nga awan oras na a mangisagana kadagiti script (uray no kabaelanna unay ti agaramid), ket nakabanbannogen kaniak ti agmaneho nga agturong iti istasion.

Kadagiti naudi a tawen, bassit laeng ti direkta a sungbat manipud iti programa iti radio iti Ingles. Nupay kasta, nasayaat ti sungbat manipud iti programa iti Tagalog nga itultuloy ni Rey Cervantes, maysa pay kadagiti misionero a Filipino; ngem uray isuna ket marigatan met a mangbirok iti oras a mangisagana kadagiti programa, nangnangruna ta lalpasenna ti panagadalna iti maysa a Bible institute.

Saan a nabayag kalpasan nga inrugimi ti Bible School of the Air nadlawmi a dawaten dagiti estudiante a maipatulod met ti kurso kadagiti gagayyem wenno kaklaseda. Isu a tapno nalaklaka daytoy, nangipatulodkami kadagiti porma a mabalinda a pagipalistaan iti innem pay a tao no ipatuloddan dagiti test paper-da. Masansan met a nangikabilkami iti anunsio kadagiti lokal a pagiwarnak. Dakkel ti innayon dagitoy iti bilang dagiti agpalpalista. Kalpasan ti panangipalistami kadagiti gagayyem ti maysa nga estudiante, ipatulodmi manen kenkuana ti listaan agraman ti surat a mangdawdawat nga allukoyenna dagiti gagayyemna a sumungbat. Di nagbayag, umabot iti 3000 a nagan ti maaw-awatmi iti maysa a lawas. Pagkebbaan laeng a dimtengmi ti kangatoan a 4000 nga ad-adu pay iti lawas a nangbisita kadakami da Dr. ken Mrs. Harlow idi 1962. Idi Mayo 1967, nangangaykami iti publiko a rally ket nangted iti Biblia iti lima nga estudiante manipud iti aglawlaw ti Manila a nagpalista idi dimtengmi ti dagup a maysa a milion. Idi Marso 1976, dimteng ti dagup a nagpalista iti maysa ket kagudua a milion.

Ad-adu ti agpalpalista kadakami ngem iti aniaman a sentro ti Emmaus iti intero a lubong, ngem ti porsiento dagiti nakalpas ket dandani kababaan. Nalawag nga adu kadagiti nakaawat iti umuna a dua a leksion ti saan a nagtuloy. Agarup 10% laeng dagiti nakalpas. Nangipatulodkami kadagiti follow-up a surat kadagiti saan a simmungbat, ket nagbunga dayta iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sumagmamano a resulta. Idi dayta a tiempo, ipatpatulodmi ti umuna a dua a leksion iti siasinoman a naited kadakami ti nagan ken address-na. Kadagiti naudi a tawen, mangipatpatulodkami iti surat a mangdamdamag no talaga a kayatda ti kurso, agraman ti sumagmamano a literatura ti Ebanghelio. Nupay pinabassit daytoy a wagas ti bilang dagiti agpalpalista, pinangatona met ti porsiento dagiti makalpas. Maysa pay a gapuna ti panagngato ti bayad ti selyo. Idi nangrugi ti BSA, umdasen ti selyo a dua a centavo a pangipatulod iti surat (maysa a cent U.S.); ita uppat a pulo a centavo ti masapul! Nupay lima laeng a cent U.S. dayta iti agdama a palitan, dakkel ti innayonna kadagiti bayadan iti selyo.

Di nagbayag, nalawag a nakasaysayaat a pamay-an ti kurso a pangiwaragawag iti ebanghelio iti amin a paset ti Filipinas, manipud Batanes iti amianan agingga iti Tawi-tawi iti abagatan. Saan laeng a namin-maysa a napan ti maysa a misionero iti lugar a pagarupenna nga awan pay ti nangipaneknek iti Ebanghelio sakbayna. Kalpasanna, iti maysa a balay, makitana ti Certificate of Completion a sipapasindayag a naikuadro iti diding. Gapu ta adda dagiti saan a nangisubli kadagiti umuna a test, napateg a maikkanda iti nalawag a panangiparang iti Ebanghelio. Idi damo, siaasi nga impatulod kadakami ni R.A. Laidlaw manipud New Zealand ti suplay ti nasayaat unay a booklet-na, “The Reason Why.” Inusar met dagiti dadduma a booklet ket nakaawatkami iti sumagmamano a naited a “Here’s How” manipud iti Life Messengers idiay Seattle. Adda dagiti dadduma a booklet nga ad-adda a kayatmi ngem daytoy, ngem nasarakanmi a kasla ad-adda a nabileg ti “Here’s How.” Idi inusigmi ti gapuna, ti konklusionmi ket gapu ta naisurat dayta a kas panagsarita ti dua a tao, ipagarup dagiti agbasbasa a dakuada ti maysa kadagiti agsasarita. Tinulongan daytoy ida a mangtarus iti mensahe.

Kas bunga daytoy a panagadal, nangaramidkami iti booklet a “What’s the Answer?” Ipakitana ti maysa nga agassawa iti lokal a kasasaad a mangisaludsod iti daytoy. Babaen ti maysa a Kristiano a kaarruba nga addaan iti Biblia, naammuanda ti sungbat iti adu a saludsod a gagangay a maisaludsod ditoy. Ilawlawag ti kaarruba ti dalan ti pannakaisalakan, ket agpatingga ti estoria nga agparintumeng ti agassawa a mangawat ken Cristo a kas Apo ken Mangisalakanda. Naipatarus daytoy iti uppat a pagsasao a pangiwarwarasanmi iti kursomi

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ditoy. Napaneknekan a nalaing ti riknami ta adu ti nagsurat a nangibaga no kasano nga inawatda ni Cristo, agingga iti panagparintumengda a kas iti inaramid dayta nga agassawa.

Maysa a lalaki idiay Visayan Islands ti nagsurat nga iti maysa nga aldaw, bimmisita iti balay dagiti kabagianna ket nakitana ti maysa a booklet iti lamisaan. Gapu iti kinaususiosona, nangrugi a binasana, ngem gapu ta pinariknana a saan a nanam-ay, imbatina. Kasta met laeng ti napasamak kadagiti simmaruno a panagbisitana ngem iti maikatlo a gundaway, inkeddengna a basaen ti intero a booklet. Idi nalpasna ti booklet, inawatna met ni Cristo a kas Mangisalakanna.

Maysa a misionero manipud iti Far East Broadcasting Company ti nangestoria iti panagbisitana iti maysa a tribu dagiti Sea Gypsies kadagiti adayo nga isla iti abagatan, sumagmamano laeng a milia iti amianan ti Borneo. Nasdaaw isuna ta nakasarak iti maysa a Kristiano iti dayta a paset ti pagilian, a kaaduanna ket Moslem. Idi dinamagna iti daytoy a lalaki no kasano a nagbalin a mamati, naibaga kenkuana a babaen dayta kadagiti kurso manipud iti Bible School of the Air.

Iti maysa kadagiti panagbisitami idiay Baguio, binisitami ti maysa a baldado a balasang a Chinese iti balayda sadiay. Ti amana ket negosiante nga addaan iti dakkel a tiendaan iti siudad. Nakaskasdaaw ti pannakaisalakanna babaen ti panangadalna iti kurso a “What the Bible Teaches.” Nupay baldado ken agus-usar iti wheelchair, naraniag ti panangpaneknekna para iti Apo, uray no kaaduan iti pamiliana ket saan nga umanamong. Iti simmaruno a panagbisitami idiay Baguio, naammuanmi nga agnanaed isuna idi iti maysa a barrio idiay bantay a pagnegosioan dagiti dadakkelna. Naammuanmi nga adda bus a mapan sadiay iti bigat ket agsubli iti malem. Pimmanawkami idiay Baguio iti agarup alas otso ket simmangpetkami iti barrio iti agarup alas onse, isu nga addaankami iti agarup dua nga oras a pagbisita sakbay ti panagawidmi. Iti kaaduan a dalan, saan a nasementuan ti kalsada, agsikko-sikko iti igid dagiti bantay ken nakaad-adu ti tapok. Idi nagluganankami iti bus, dakami laeng ti puraw, dagiti dadduma ket kayumanggi a Filipino. Idi bimmabakami, agpapada amin ti marami! Dagidiay a bus ket nakalukat ti sikigan ket awan pulos salaknibna iti tapok! Iti prayer meeting iti dayta a rabii, inadawko ti Sao ti Dios ken ni Adan, “Ta tapok ka ket iti tapok agsublika.” Saanmi a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

unay a kaay-ayo ti panagsubli iti tapok iti kasta a wagas! Nupay kasta, maikari ti panangparegta iti dayta a balasang. Idi agangay, indalan ti Apo isuna iti full-time a Kristiano a panagserbi nupay adda kapsutna iti bagi.

Kadagiti napalabas a kapitulo, insalaysayko no kasano a nabukel dagiti gimong idiay Tarlac ken idiay Bahay-pare, Pampanga a kas bunga dagiti pannakikontak iti Bible School of the Air. No dadduma, mangngegmi met dagiti dadduma a grupo a nagbalin a lokal a simbaan babaen daytoy a pannakikontak. Iti maysa a lugar a maawagan iti Nahapay iti probinsia ti Iloilo, adda bassit a gimong a nangrugi gapu ta adda dagiti naisalakan babaen dagiti kurso. Naaddaankami iti pannakikadua iti daytoy a grupo babaen dagiti panagbisita dagiti Filipino a trabahador. Mabalinmi pay ti agsalaysay maipapan kadagiti lallaki ken babbai nga agserserbi itan iti Apo iti nadumaduma a wagas a natulongan wenno naisalakan babaen ti panagadalda. Ni Mr. Fred Magbanua, managing director ti Far East Broadcasting Company, ket maysa kadakuada.

Iti sumagmamano a tawen, naibrodkast ti kagudua-oras a programa iti Ingles iti sumagmamano a komersial nga istasion. Iti dadduma kadagitoy, makikontrata ti Back to the Bible Broadcast iti oras iti ere iti pito nga aldaw iti kada lawas. Alaenmi ti oras ti Domingo ket bayadanmi ida. Idi naideklara ti martial law idi Septiembre 1972, amin nga istasion ti radio ket temporario a naibilin nga agsardeng. Dagiti istasion ti Far East Broadcasting Company ti kaunaan a napalubosan nga agtuloy, nangnangruna gapu ta saanda a nakipulitika. Ipagarupko a maysa laeng a lawas a brodkast ti napaay kadakami gapu iti dayta. Para kadagiti dadduma a komersial nga istasion, nabaybayag sakbay a nakaagtuloyda manen. Idi nagtuloyda, kaaduanna kadakuada ket nangatngato unay ti singirda ngem idi. Inusigmi manen ti kasasaad, ket gapu ta bassit ti sungbat manipud kadagitoy nga istasion, inkeddengmi a saan a maikari ti innayon a gastos.

Saan a nabayag kalpasan ti panangrugimi, nalawag a masapulmi ti tulong iti trabaho iti opisina. Ni Miss Luz Lazaro manipud iti gimong idiay San Juan ti immay nagtrabaho kadakami ket agserserbi pay laeng a sipupudno iti opisina kalpasan ti nasurok a tallopulo a tawen. Adu pay a dadduma iti panaglabas dagiti tawen ti nakitrabaho kadakami iti nabayag wenno ababa a tiempo. Da Misses

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Letty ken Nelly Licera ket nangted iti napateg a tulong iti adu a tawen. Idi pimmanaw da Mr. ken Mrs. Glynn Dean nga agturong iti United States, ni kabsat Elino Aragon a nagtrabtrabaho ken ni Glynn ket immay iti Bible School of the Air a kas office manager idi 1974. Panglakayen isuna iti gimong idiay Binangonan ket mairamraman iti adu pay a dadduma nga aramid iti trabaho ti Apo, nangnangruna iti trabaho iti kampo. Isu nga ti intero nga operasion ti opisina ti BSA ket adda itan kadagiti ima dagitoy a Filipino. Ti komite ti tallo a misionero ken ni Kabsat Aragon ket agtataripnong no dadduma tapno pagsasaritaanda dagiti dadakkel a banag. Addaan iti sueldo dagiti empleado.

Daytoy a paset ti trabaho ti Apo ket maysa a panagrisgo iti pammati ket idaydayawmi unay ti Apo gapu iti kinamatalekna a nangted kadagiti kasapulan. Dadduma kadagiti Filipino a kakabsat a lallaki ken babbai ti regular nga agted, ngem ti kaaduan a pondo ket naggapu iti ballasiw-taaw. Sumagmamano a tawen ti napalabas, idatdatagko iti Apo dagiti kasapulan daytoy a trabaho. Iti nabiit a panagbilang, $500 ti masapul, nangnangruna para iti panagimprenta ken selyo. Idi nagtugawkami a manganen iti pammigat kalpasan ti debosionko, simmangpet ni Ken Engle. Gapu iti maysa a rason, masapul a rimmuar a nasapa iti dayta a bigat ket immapan iti post office tapno alaenna ti suratmi. Naragsakankami (ken nasdaawkami, masapul nga ipudnok) ta ti maysa a surat ket addaan iti tseke a $500. Saan a gagangay nga umay ti pondo iti kasta a nakaskasdaaw a wagas, ngem mabalinmi a paneknekan a saannakami a binay-an ti Dios.

Kitaenyo ti "Five Hundred Dollars at Breakfast" iti Maikawalo a Tomo.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 24

Trabaho iti Kampo

"Ita, agyamantayo iti Dios, a kanayon nga ipangpangulonatayo iti panagballigi ken Cristo, ken babaen kadatayo iwarwarasna iti tunggal lugar ti banglo ti pannakaammo Kenkuana." (2 Cor. 2:14)

Iti sumagmamano a sao, iladawan ti Apostol ti nakaskasdaaw a ladawan ti balligi. Pinarmek ni Cristo dagiti amin a kabusorna ket ipangpangulona kadatayo a nasubbotna iti naballigi a parada. Dagiti naballigi a parada dagiti Romano ket kaduaan ti panangpuor iti insienso. Iti parada ti balligi ni Cristo, ti insienso ket ti banglo ti pannakaammo Kenkuana. Gapu iti nalablabes a kinatan-ok ti pannakaammo ken Cristo Jesus nga Apona, situtulok ni Pablo a mapukawna ti aniaman a gunggona nga maited daytoy a lubong. Ngem saan laeng a masapul nga am-ammotayo Isuna; masapul met nga ipaammotayo Isuna. Masapul a maiwaras iti sadinoman ti banglo dayta a pannakaammo. Maysa kadagiti wagas a nangiwarasan iti dayta a pannakaammo ket babaen kadagiti kampo.

Nadakamaten iti napalabas a kapitulo ti Philippine Keswick Camp. Iti kaunaan a kasta a kampo, a naangay idiay Montalban manipud Disiembre 26, 1931 agingga Enero 2, 1932, adda 85 nga agtutubo. Napaneknekan a tiempo daytoy ti nabaknang a bendision uray no talaga a kurang dagiti pasilidad. Kadagidi a tiempo, saan a nalaka kadagiti estudiante ti agiskwela iti high school wenno kolehio kadagiti probinsia. Kasta met, dagiti agad-adal idiay Manila ket masansan a saanda a makaawid iti bakasion ti Paskua. Isu nga kapanunotan ti maysa a misionero ti panangangay iti kampo para kadagiti estudiante iti dayta a tiempo. Iti maikapat a kampo idi 1934, 136 ti timmabuno. Sakbay laeng ti kampo idi 1937, maysa a napigsa a bagyo ti nangyanud iti dakkel a paset ti ginget idiay Montalban a nangangayan dagiti napalabas a kampo. Nakasarakda iti baro a lugar kadagiti turod iti baba ti Antipolo.

Nasaysayaat ti panagsagana para iti maika-11 a Philippine Keswick Camp iti ngudo ti 1941. Ti grupo a nakaplano nga agtrabaho idi Disiembre 8 ket naikansela idi dimteng ti damag maipapan kadagiti panangraut dagiti Hapon iti Pearl Harbor ken kadagiti lugar iti Filipinas. Kaaduan kadagiti alikamen ti kampo ket naidulin iti balaymi. Dagiti camp cot ket naiyawat iti komite dagiti Americano idiay Santo Tomas Internment Camp. Idi agangay iti gubat, maysa a Kristiano a pamilia a Chinese ti nagkiddaw a mangusar kadagiti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

tolda. Agbakuitda nga agturong iti bassit nga isla iti amianan ti Luzon. Nalabit dagidiay a tolda ti nangawis iti imatang dagiti bomber ti U.S., a nalabit impagarupda nga us-usaren dagiti Hapon. Makapaladingit ta dadduma kadagiti gagayyemmi a Chinese ti natay ken nasugatan kadagidiay a panangraut. Siempre, awan pulos gundaway a panangangay kadagiti kampo bayat ti panangsakup dagiti Hapon. Saankami met a nakaitultuloy kadagiti kasta nga aramid idi nagsublikami iti Filipinas idi 1949.

Idi agangay, inrugi da Ray Kalback ken Ken Brooks agraman ti dadduma ti Highland Band Camp. Ti umuna a kampoda ket naangay idi 1954 idiay Tagaytay, ket tiempo daytoy ti bendision para kadagiti agtutubo a naguummong sadiay. Iti maysa nga aldaw iti daytoy a kampo, ti direktor a ni Ray Kalback ket napasamak a nagliwliwa iti likud ti kosina iti mismo a kanito a nakitana ti maysa a nuang (carabao) nga ar-aramanenna ti sopas para iti pangrabii. Dagus a binugaw ti nuang nupay kasla nagustuanna ti sopas. Nasayaat a pinaburek ti sopas kalpasan dayta ket awan kadagiti camper ti nakaammo. Saan a nasayaat unay dagiti pasilidad sadiay, isu nga iti simmaruno a tawen, naangay ti kampo iti daga ti Far Eastern Bible Institute and Seminary (FEBIAS). Umdas ti lugar para kadagiti camper, ngem napudot dagiti pasdek ta maang-angay dagiti kampo iti panawen ti kalgaw. Nupay kasta, umdas ti interes ken bendision tapno maitultuloy daytoy nga aramid.

Manipud 1956 agingga 1961, nakaabangda kadagiti pasilidad ti Nazarene Bible School a matantannawagan ti Trinidad Valley iti asideg ti Baguio. Daytoy a nalawa ken patad a tanap ket nalatak gapu kadagiti talon ti nateng ken prutas ket naawagan iti “the salad bowl” (ti mangkok ti salad). Gapu ta adda iti bantay, nalamlamiis ti klima; kinapudnona, dadduma a taga-baba ti nakarikna a nalamiis unay iti kampo. Naangay dagiti nagduduma a kampo para kadagiti Filipino ken Chinese iti las-ud ti innem a lawas. Adu ti nangpaneknek kadagiti agnanayon a bendision nga inawatda kadagidiay a kampo ket dadduma kadagiti timmabuno ket agserserbi itan iti Apo a full-time.

Maysa kadakuada ti kabsattayo a ni Elino Aragon, panglakayen iti gimong idiay Binangonan ken office manager met iti Bible School of the Air. Insuratna, “Dimmakkelak nga agsimsimba iti Sunday School isu nga ammok a nalaing ti dalan ti pannakaisalakan. Uray no diakon malagip ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

tiempo a immayak iti Apo ket inawatko Isuna a kas Apo ken Mangisalakanko, impagarupko a naisalakanak. Nupay kasta, idi laeng timmabunoak iti kampo a nadlawko dagiti panagduadua nga adda kaniak maipapan iti pannakaisalakanko. Agtutuboak pay idi ket interesadoak unay kadagiti aramid iti kampo. Maysa kadagiti kaay-ayok a tiempo ket ti Gospel Hour a nangadalanmi iti Umuna a Surat ni Juan. Idi dimtengmi ti 1 John 4:20, nariribukak. Kuna ti bersikulo a no kuna ti maysa a tao nga ay-ayatenna ti Dios ngem guraenna ti kabsatna, ulbod isuna. Iti dayta a tiempo, kanayon a saankami nga agtunos ken agap-apa ti manongko. Napanak iti nagsao kalpasanna ket dinamagko kenkuana ti parikutko. Posible kadi a naisalakanak ngem guraek ti kabsatko? Binalakadannak, ket indatonko manen ti biagko iti Apo. Idi nagawidak, pinadasko ti addaan iti baro a kababalin iti kabsatko. Kalpasan ti sumagmamano a tawen, naamirismo a saan a ti kabsat iti lasag ti tuktukoyen ti bersikulo no di ket dagiti padatayo a Kristiano. Aniaman, dayta a bersikulo ti nagbalin a nagbalbaliwan ti biagko a kas Kristiano."

Idi 1962, nangisagana ni Milton Haack iti kampo idiay Valdez, iti igid ti karayan iti asideg ti Floridablanca. Daytoy ket kangrunaan a para kadagiti mamati iti dayta a paset ti Pampanga. Dadduma kadagitoy a tattao ti saan a makabael iti gastos ti panagdaliasat nga agturong iti Baguio. Kanayon a panggep ti komite ti kampo a nababa a kas mabalin ti gastos tapno makatabuno dagiti napanglaw nga estudiante. Kadagiti simmaruno a tawen, naangay dagiti kampo idiay Cabcaben ken iti campground ti New Tribes idiay Dinalupihan. Agpada dagitoy a lugar nga adda idiay Bataan a nangsarangetan dagiti soldado a Filipino ken Americano kadagiti ad-adda a nabileg a puersa dagiti Hapon idi 1942. Idi 1974, ti naudi a tawen sakbay nga inusarmi ti bukodmi a kampo, adda 69 a camper manipud iti 15 a simbaan iti Christian Training Camp idiay Dinalupihan agraman ti 26 a staff. Ni Elino Aragon ti direktor iti dayta a kampo. Nagawid dagiti agtutubo nga addaan iti dagsen ti puso a tumulong iti trabaho kadagiti nagduduma a gimongda. Iti isu met laeng a tawen, 48 ti timmabuno iti Pampanga Youth Camp idiay Floridablanca ket sangapulo kadakuada ti nangipudno iti pammatida iti Apotayo a Jesu-Cristo. Ni Stimson Alviar ti direktor iti dayta a kampo. Kadagitoy amin a kampo, napabileg dagiti mamati iti pammatida ket adu kadagiti saan pay a naisalakan ti nakaam-ammo ken Cristo a kas Apo ken Mangisalakanda.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Kadagitoy amin a lugar, adda dagiti parikut ta masapul a maiskediul dagiti kampo iti tiempo a nanam-ay kadagiti akinkukua ti daga ti kampo. Nasaysayaat unay no addaankami iti bukodmi a kampo, ngem sadino ti pangalaanmi iti kuarta a pagbayad iti maitutop a daga? Iti sumagmamano a tiempo, kinita ti komite dagiti nagduduma a posibilidad ken dadduma kadagiti mabalin a lugar. Kasla awan ti nalawag a panangiturong ti Apo maipapan iti aniaman kadagitoy. No laeng adda dakuada iti pagayatan ti Apo a mabalinda ti agnamnama nga Isuna ti mangted kadagiti kasapulan.

Idi 1974, maysa kadagiti Filipino a trabahador ti nakaammo maipapan iti maysa a daga iti asideg ti Malolos, ti kapitolio ti Bulacan. Babaen ti maysa a gayyemna a real estate agent, naammuanna nga adda dua nga ektaria (nasursurok bassit ngem lima nga acre) a talon ngem addaan met iti sumagmamano a kayo nga agbunga, kaaduanna ket mangga. Ti presio ti daga ket nalaka unay no idilig kadagiti presio iti dayta a lugar. Masapul a gatangen ti bassit a paset ti daga a pagdaldalanan, ngem malaksid iti dayta, nalaka a madanon. Gapu ta asideg iti kangrunaan a highway nga agpa-amianan manipud Manila, madanon dayta manipud Manila iti maysa nga oras babaen ti kotse. Kasta met, adda iti tengnga ti kaaduan kadagiti gimong idiay Luzon.

Kalpasan ti adu a kararag ken panangpanunot, agraman ti panagbilang kadagiti adda a pondo, naikeddeng nga ituloy ti negosasion. Saan a mamati dagiti akinkukua ngem napaneknekan a nalaka ti makisarita kadakuada ket naurnos dagiti maitutop a kondision. Ti kuarta a pang-down payment ket adda wenno immadda babaen kadagiti sagut dagiti tattao ti Apo ken dagiti gimong ditoy. Ti Workers Together idiay U.S. ket nakaparnuay iti interes kadagiti tattao ti Apo idiay United States ken Canada. Dagitoy ken dadduma pay a wagas ti inusar ti Apo a nangted kadagiti kasapulan isu a posible a nabayadan amin iti husto a tiempo. Daytoy ket panangipakita kadagiti tattao ti Apo idiay Filipinas no kasano nga ited ti Apo dagiti kasapulan ti trabahona. Gapu ta paset laeng ti daga ti masapul ita para iti panagkampo, panggep ti panangala iti umdas a ganansia manipud iti apit a bagas ken prutas a pagbayad iti gastos ti mismo a daga.

Iti umuna a dua a tawen (1975-1976) iti bukodmi a daga, dagiti tolda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ket naibulod a kas dormitorio. Nupay naipaayda ti dagus a kasapulan, nakapudpudot dagitoy. Isu nga iti simmaruno a tawen, posible a naipatakder ti dua a temporario a dormitorio. Kaaduanna ket naaramid iti atep ken diding a ba-ag ti niog, ket napattapatta a makapagserbi iti agarup lima wenno innem a tawen. Impagarupda nga iti dayta a tiempo, posiblen ti panangipatakder iti permanente a dorm. Dua a babassit a balay ti naipatakder para iti caretaker ken ti mannalon agraman dagiti pamiliada. Makapaladingit ta dagiti padas iti panagtaraken iti manok ken kuneho ket saan a nagballigi gapu iti sakit ken panagtakaw iti rabii. Maysa kadagiti umuna a proyekto ket ti pangananan ken kosina. Dakkel a pagimbagan idi nalpas dagitoy ken nasalaknibanen iti screen iti aglawlaw. Nupay kasta, iti panangisuratko itoy (1982), nakaipit unay dagitoy a pasilidad no nasurok a sangagasut ti agpalista iti kampo; isu nga agpla-plano a palawaen dagitoy. Ti pangananan ket masansan a mausar a pagtitipunan, ngem no nasayaat ti tiempo, maang-angay dagiti klase iti linong dagiti kayo. Kasta met, iti daytoy a tiempo, adu a kuarto ti dormitorio a hollow block ti naipatakderen nga addaan iti nakapirmi a double bunk bed. Kadagiti sumaruno a tawen, namnamaenda a nayonan dagitoy ken mangipatakder met iti kapilia, ken nalabit iti maysa nga aldaw, uray swimming pool. Addan elektrisidad, isu a posiblen ti panangusar iti bomba a mangisang-at iti danum manipud iti bubon agingga iti water tower. Idaydayawmi unay ti Apo gapu iti panangipaayna kadagitoy amin a pasilidad.

Siempre, mabalin a maisaludsod no umdas kadi ti pannakausar ti kampo tapno maikari ti panangigastos iti kuarta para iti daga ken pasdek. Nalawag a saantayo a mabalin nga ninamnama a material a banag ti gunggona daytoy a puonan. Adda dua a wagas a panangkita iti daytoy. Umuna, ti mismo a pannakausar ti daga, ken maikadua, dagiti bunga iti biag dagiti lallaki ken babbai ken ubbing.

Iti daytoy a klima ti tropiko, saan a masapul a maisagana dagiti kampo para iti lamiis ti winter; saan unay nga agbalbaliw ti temperatura iti intero a tawen. Bayat ti kakaruan ti tag-ay (Agosto agingga Oktubre), kaaduanna ket nabasa unay ti daga. Ti regular a panawen ti panagkampo ket iti kalgaw (nga isu met ti bakasion ti iskwela) iti Abril ken Mayo. Iti sumagmamano a tawen, ti dua a lawas a Christian Training Camp ket nagbalin a nakagunggona unay a tiempo.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Kaaduanna ket agtutubo, ngem adda met dadduma a nataengan, ti tumabuno iti daytoy a kampo. Maipatpataray daytoy a kas “short-term” a Bible school nga addaan iti kurikulum a naiwaras iti uppat a tawen. Iti Bible study, maad-adal ti dadduma a libro ti Biblia ken dadduma a panagadal iti doktrina. Adda met dagiti klase maipapan kadagiti praktikal a paset ti Kristiano a panagserbi. Ti panggep ket isuro kadagiti mamati dagiti kinapudno ti Biblia, agraman dagiti wagas ti panagserbi, tapno mausar daytoy a pannakaammo kadagiti bukodda a gimong. Kadua daytoy ti tarigagay a pabaknangen ti naespirituan a biagda ken patibkerenda iti pammati tapno addaan iti naespirituan a pakaigapuan ti panagserbi iti Apo.

Maang-angay met iti tunggal tawen dagiti kampo para kadagiti agtutubo a kaedad ti high school ken para met kadagiti dadduma a nataengan. Kadagitoy a kampo, nagtitipon dagiti mamati ken saan a mamati, isu nga ad-adda a panangiwaragawag iti ebanghelio ti mapasamak. Iti tunggal tawen, adda dagiti report nga adda naisalakan ket naaddaan iti personal a relasion iti Apotayo a Jesu-Cristo. No mabalin, maaywanan dagitoy tapno makipaset kadagiti aramid dagiti agtutubo kadagiti lokal a simbaan.

Idi agarup 1969, ni Miss Tessie Castro, a ti pannakabalbaliwna ti nangrugian ti trabaho iti lugar ti Bahay-pare, ket naaddaan iti sirmata maipapan iti kampo dagiti ubbing. Bayat ti bakasion ti Paskua, naawis dagiti ubbing manipud iti dayta a lugar. Ti ama ni Tessie, kadagiti napalabas a tawen, ket addaan iti negosio ti itlog ket taraken dagiti agitlog a manok kadagiti pasdek iti dagana. Kalpasan a naisardeng ti negosio, dinalusanda dagiti balay ti manok ket inusarda a kas temporario a dormitorio para iti kampo dagiti ubbing. Adayo a nasayaat dagiti pasilidad, ken bassit dagiti adda; ngem gundaway daytoy a mangyeg iti dadduma nga ubbing iti impluensia ti Ebanghelio. Kadagiti naudi a tawen, naiyakar ti kampo dagiti ubbing iti baro a kampo ket nalawlawa ti madanonna ken nasaysayaat dagiti pasilidadna.

Iti maysa a tiempo, masapul nga umabangkami kadagiti pasilidad ti kampo ngem ita, mabalinmin a paabangan ti kampo kadagiti naanamongan nga organisasion nga ebangheliko iti tiempo a nanam-ay iti bukodmi a grupo. Mangyeg daytoy iti bassit a sapul a tumulong iti panangaywan ken panangpasayaat. Bayat ti tawen, masansan a mausar ti kampo kadagiti kumperensia iti maysa a rabii wenno iti weekend. Iti tunggal

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

tawen, maang-angay ti kumperensia dagiti lallaki iti maysa a publiko nga holiday. Dagiti lallaki manipud iti nagduduma a gimong ket agtitipon para iti tiempo ti pannakikadua ken panagadal iti Sao ti Dios. Dagiti napili a topiko ket masansan a praktikal tapno tumulong iti biag ti lokal a simbaan, a kas iti The Choice and Function of Elders (Ti Panagpili ken Pagrebbengan dagiti Panglakayen); Discipline in the Local Church (Disiplina iti Lokal a Simbaan); wenno ti Pangrabii ti Apo, no ania ti kayatna a sawen ken no kasano a masalimetmetan.

Kadagiti naudi a tawen, adda dagiti kumperensia dagiti babbai. Maallukoy dagiti assawa a lallaki nga isuda ti mangaywan iti balay iti dua nga aldaw tapno nawaya dagiti assawada a makipaset kadagitoy a kumperensia. Saan laeng a naragsak a tiempo ti pannakikadua bayat ti panagtitipunda manipud iti nagduduma a lugar no di ket tiempo met ti panagadal. Ditoy met, praktikal ti sursuro maipapan iti lugar dagiti kakabsat a babbai iti lokal a simbaan ken iti balay. Dagiti dadduma a grupo a kas iti Boy's Brigade, Pioneer Girls, ken dagiti fellowship dagiti agtutubo ket us-usarenda ti kampo para kadagiti naisangsangayan a panagtitipon. Kalpasan ti sumagmamano a tawen, idi 1982, napili ti nagan manipud iti sumagmamano a singasing. Maam-ammo itan a kas "Emmaus Bible Camp." Kararag dagiti amin a mairaman a daytoy a kampo ket pudno a kas iti dalan nga agturong iti Emmaus, maysa a lugar a pakasursuruan dagiti tattao nga makikadua ken Cristo a magna ken dumngeg iti sursurona.

Manipud idi nagun-od ti daga ti kampo, addaan dagiti kakabsat iti sirmata a mangusar met iti dayta a kas Bible school. Adu dagiti nasayaat a Bible school ken seminario iti Filipinas. Nupay kasta, denominasional man wenno saan, saanda a kabaelan nga isuro ti kinapudno ti Baro a Tulag a kas iti panangtarusmi. Maysa pay, iti kapadasanmi, dadduma kadagiti agtutubomi a nagadal kadagiti kasta nga iskwela ket naawis kadagiti sabali a grupo. No maipapilida ti regular a sueldo wenno panagtalek iti Apo para kadagiti kasapulanda, no dadduma kasla ad-adda a makaay-ayo ti umuna. Ti umuna a Bible school ket naangay manipud Enero agingga Marso 1982, nga addaan iti 15 nga estudiante. Dadduma kadagitoy ket naikomenda a trabahador a nakarikna iti kasapulan a manayonan ti pannakaammoda iti Sao. Dadduma ket naggapu kadagiti nagduduma a gimong, ti kalakayan kadakuada ket maysa a retirado a soldado manipud Baguio. Gapu ta Ingles ti pagbatayan ti panagadal iti Filipinas, adu a Bible school ti mangus-usar iti dayta a pagsasao. Maysa kadagiti gapuna daytoy ket

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ta dagiti estudiante ket naggapu kadagiti lugar a nagduduma ti pagsasaoda. Maysa a parikut a bunga daytoy ket masansan a marigatan dagiti estudiante a mangiyebkas kadagiti teolohikal a kapanunotan iti bukodda a pagsasao. Adda dagiti gundaway a nagsao dagiti mangaskasaba iti Ingles ket timmaliawda kaniak, "Kasano a sawen dayta iti Tagalog?" Isu nga iti bassit nga iskwelami, Tagalog ti pagsasao ti panangisuro. Idi agangay, namnamaen a pagbalinen ti iskwela a full term nga iskwela, a mangusar kadagiti pasilidad ti kampo no saan a regular a panawen ti panagkampo.

Ngem awan serserbi dagitoy amin nga aramid no awan ti naespirituan a bunga iti biag dagiti lallaki ken babbai. Pudno nga adda dagiti kasta a bunga a pakaidayawanmi iti Apo. Iti isyu ti KAMANGGAGAWA idi Mayo-Hunio 1973, masarakantayo dagiti kastoy a panangpaneknek. Manipud iti maysa a balasang idiay San Juan: "Dakkel a bendision kaniak daytoy a kampo. Idi immayak, immayak nga agbisbisin ti pusok iti pudno a pannakikadua a Kristiano. Adda dagiti saludsod a mangriribuk kaniak. Nasungbatan dagiti saludsodko ditoy ket nagun-odko ti kayatko—pannakikadua kadagiti Kristiano a kaedadko. Makapnek dayta ta naibingay iti Nagan ni Jesus."

Daytoy ti patarus ti panangpaneknek iti Tagalog ti maysa a baro manipud Sumapa nga isu ti kaasitgan a gimong iti kampo: "Ditoy, nasarakak ti pudno a kinatalged ti pannakaisalakanko. Intedko ti biagko Kenkuana ket ammok a no agtalinaedak a napudno, addaanak iti balligi iti pammatik iti amin a tiempo."

Maysa a balasang manipud Caloocan City ti mangted iti daytoy a panangpaneknek: "Naggapuak iti pamilia a Romano Katoliko, isu nga awan ammok maipapan iti pannakaisalakan. Babaen ti personal a panangpaneknek ti counselor-ko ken dagiti mensahe a naited, naam-ammok ni Jesu-Cristo ket intedko ti biagko Kenkuana nga isu itan ti Apok. Naragsakak unay! Agyamanak iti Dios gapu kadagiti kampo a kas iti daytoy."

Awan duadua a ti ministerio ti kampo ket nagbalin ken agtultuloy nga agbalin a napateg a tulong iti panangitandudo iti trabaho ti Apo ken iti panangpabileg kadagiti tattao ti Dios iti kasantoan a pammatida. Siempre, daytoy ti mangiturong iti naespirituan a panagdakkel ken iti panagrang-ay dagiti lokal a simbaan.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 25

Pannakikadua iti Ebanghelio

"Napudno ti Dios, a nangayab kadakayo iti pannakikadua iti Anakna a ni Jesu-Cristo nga Apotayo." (1 Cor. 1:9)

Ti dakkel a mannurat ken mangaskasaba ti debosion iti napalabas a henerasion, ni Dr. F. B. Meyer, ket insuratna idi, "Nupay situtulokak a mangidaton iti pigsak kadagiti tattao a kakadduak gapu iti patpatiek, saanak a kayat nga agbalin laeng a denominasionalista ket ti kangrunaan a pagragsakak ket ti panagbalinko a kabsat dagiti amin nga agayat iti Apo a Jesu-Cristo a sipupudno." Dagiti kasta a rikna ket nalabit ad-adda a makaay-ayo kadagiti adda iti mission field a gapu iti kasasaad ket direkta a makikontak kadagiti adda iti dadduma a Kristiano a grupo. Nupay saankami a sisasagana a mangbaybay-a kadagiti kinapudno a masarakanmi a naisuro iti Kasuratan, mabalin a makikaduakami kadagiti annak ti Dios a saan a kanayon nga awaten ti dadduma kadagita a kinapudno. Ti kinapudno ti panagsina ket mabalin a malabsing no isu ti mangiturong kadatayo a mangilibak iti aniaman a pannakikadua kadagiti annak ti Dios. Ti kasta a pannakikadua ket saan a kayatna a sawen nga anamongantayo amin a wagas ti panagserbida wenno ti panangilawlawagda iti Kasuratan. Adipen ida ti Apo ket Kenkuana ti pangsungbatanda, saan a kadatayo. Ammo ni Apostol Pablo nga adda dagiti nangikasaba iti Ebanghelio iti saan a nasayaat a panggep, ngem nagragsak ta naikasaba ti Ebanghelio (Phil. 1:15-18).

Iti daytoy nga espiritu nga imbilangko a pribilehio ti panagserbi iti sumagmamano a wagas kadagiti adu a sabsabali nga organisasion iti panaglabas dagiti tawen. Iti nabayag wenno ababa a tiempo, naaddaanak iti pribilehio nga agserbi kadagiti konseho wenno advisory board dagiti grupo a kas iti Christian Literature Crusade, Open Air Campaigners, ken Back to the Bible Broadcast. Iti agarup 15 a tawen, pribilehiok ti pannakikadua iti naudi nga organisasion, umuna a kas miembro ti Philippine Advisory Council, kalpasanna idi naiparehistro ti Philippine Bible Broadcasters, nakitaripnongak kadakuada, umuna a kas miembro ken kalpasanna a kas consultant agingga a nagresignak idi Disiembre 1979. Iti dayta a tiempo, iti edad nga 81, masapul a kissayak ti dadduma kadagiti aramidko. Ti anakmi a ni Kenneth ket miembron dayta a board ita.

Maysa nga aramid a saanak pay a nagresignan ket ti advisory board ti Overseas Christian Servicemen's Centers. Iti napalabas a kapitulo, nadakamat dagiti soldado nga immay iti balaymi kadagiti tawen sakbay a nagrugi ti gubat iti Pacific. Nakikontakkami kadagiti dadduma kadagitoy a lallaki a nakalasat iti gubat, agraman, iti dadduma, dagiti kampo dagiti balud ti gubat idiay Filipinas ken idiay Japan.

Maysa kadakuada ni Jessie Miller, ket insuratna ti estoriana iti maysa a tract, "Nine must die" (Masapul a Matay ti Siam). Kalpasan ti Death March manipud Bataan, adda isuna iti kampo idiay Tarlac a nabingbingayda kadagiti grupo a sangapulo. "No adda maysa a makalibas, mapaltogan ti siam," kinuna dagiti Hapon. Maysa iti grupo ni Jessie ti nakalibas ket ti siam ket naipila iti sango ti firing squad. Gapu iti amin a rigat ti bisin, kurang a taraon ken sakit, kinayat ni Jessie a lalpasendan koma. Ket malpasen dagiti panagsagabana—addan iti balay a kadua ti Apo. Iti dayta met laeng a kanito, nagsao ti Apo, "Jessie, situtulok ka kadi nga agsubli ditoy a kas misionero?" Kasla saan a posible dayta ngem simmungbat ni Jesse, "Wen, Apo, situtulokak." Kinunana nga iti dayta a kanito, ammona a saan a mapaltogan dagiti Hapon isuna! Gapu iti di ammo a rason (di ammo ti amin malaksid ken ni Jessie), pinagnada manen dagiti lallaki nga agsubli iti barracks ket kinunada, "Inton bigat." Dayta nga inton bigat ket saan a pulos dimteng!

Kalpasan ti adu a tawen iti kampo dagiti balud ken nadagsen a trabaho idiay Japan, dimteng met laeng ti J-Day. Idi nagawid, napan ni Jessie iti Biola ket idi agangay nagsubli iti Filipinas a kas misionero. Kalpasan ti sumagmamano a bulan, napan idiay Japan tapno alaenna a kas nobiana ti natayag, blonde ken napintas a ni Netty, a misionero sadiay. Saan a nabayag kalpasan ti panagsublida idiay Manila, adda awag para iti maysa nga auxiliary chaplain a mangangay iti panagdayaw para iti maysa a detachment ti U.S. Air Force idiay Manila Port Area. Nagbalin daytoy a gundaway para iti trabaho kadagiti soldado, a nawadwad a binendisionan ti Apo babaen ti pannakaisalakan ti adu a lallaki.

Nagbalinkami a nasinged a kadua da Miller iti daytoy baro a trabaho ket timmulongkami a nangbirok kadagiti lugar para iti servicemen's center ken kadagiti kumperensia a naangay para kadagiti soldado. Daytoy a trabaho ket idi damo adda iti sirok ti Far Eastern Gospel Crusade a pagserserbian idi dagiti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Miller. Nupay kasta, gapu ta daytoy a kita ti aramid ket saan a paset ti naiplano a trabaho daytoy a mision, nagkinnaawatanda a masapul nga agbalin daytoy a sabali a trabaho. Bayat ti furlough-mi idi 1953-54, naawisak a mapan idiay Chicago para iti kumperensia a kadua da Miller ken dadduma kadagiti soldado a naisalakan. Babaen ti kinaimbag ti OMF, napalubosankami nga agtataripnong iti balayda sadiay iti sumagmamano nga aldaw. Inusarmi daytoy a tiempo a nangikeddeng kadagiti panggep ken nangisurat iti konstitusion ti Overseas Christian Servicemen's Centers, Inc.

Iti panaglabas dagiti tawen, dakkel ti panangbendision ti Dios iti daytoy a trabaho. Dadduma kadagiti lallaki a naisalakan iti kaunaan babaen daytoy a trabaho ket addaan iti dakkel a paset iti panagdakkelna. Ni Dick Patty a dati nga adda iti maysa a center idiay Oxnard, California, ket immay a nanglukat iti center idiay Olongapo ket idi agangay nangipatakder iti center iti asideg ti ruangan ti Subic Naval Base. Idi agangay, nalukatan ti maysa a balay iti asideg ti Clark Air Force Base. Adu dagiti lallaki a nabalbaliwan ti biagda babaen ti pannakaam-ammoda ken Cristo kadagitoy a center. Maysa a lalaki ti gagangay a daan a soldado a ti rupana ket mangipakita kadagiti bunga ti nadangkes a biagna. Ti panaginumna, dagiti dakes nga ugalina, ken ti narugit a pagsasaona ket nagbaliw amin idi nagtalek ken Cristo. Saan a mamati ti asawana, ket idi nagawid kenkuana idiay U.S., pinanawanna isuna. "Nasayaat unay" kano para kenkuana!

Naiserra ti Manila Center ngem adda sabali a nalukatan idiay Cavite iti asideg ti Sangley Naval Base. Idi naiyawat dayta a pasilidad iti Gobierno ti Filipinas, naiserra dayta a center. Ngem bayat dagiti tawen a nakalukat dayta, adu ti nabendisionan. Maysa a lalaki sadiay ti nagkuna a mamati isuna manipud iti maysa a gimong iti Eastern U.S. Nagsimba idi iti Sunday school, ken timmabuno iti summer camp a nangipudnuanna iti pammatina ken Cristo. Idi agangay nabautisaran ket naawat iti pannakikadua sakbay a napan iti ballasiw-taaw. Iti maysa a rabii idiay Cavite, nagsakit isuna. Bayat ti pannakaiddana iti bunk-na, nalagipna ti bersikulo, "Ti nayanak iti lasag ket lasag, ti nayanak iti Espiritu ket espiritu." Naamirisna a nupay dimmakkel iti Kristiano a pamilia, nangipudno iti pammati, nabautisaran ken naawat iti pannakikadua iti simbaan, iti kinapudnona saan pay a pulos a nayanak manen. Inrisutna dayta

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a banag iti dayta a rabii, ket nalawag unay ti simmaruno a panagbaliw ti biagna.

Ti trabaho kadagiti soldado iti ballasiw-taaw ket agbalbaliw iti dua a wagas. Umuna, dagiti adda iti militar ket addaan iti limitado a termino ti panagserbi iti ballasiw-taaw, kaaduanna agarup dua a tawen. Dagiti center a para iti Navy ket ad-adda a marikna daytoy gapu ta umay ken pumanaw dagiti barko. Gapu iti kasta a panagaw-awis, saan a posible ti panangpadakkel iti trabaho a kadua ti isu met laeng a tattao. Iti sabali a bangir, dagiti panagbaliw iti politika ken gubat ket baliwanda ti panagaw-awis ti militar. Bayat ti Vietnam War, nanglukat ti OCSC kadagiti center idiay Vietnam, Thailand, ken Taiwan; ngem naiserra amin dagitoy idi pimmanaw ti militar kadagitoy a lugar. Agtultuloy dagiti center idiay Japan ken Korea a mangpanggep a mangipaay iti “balay iti adayo ti balay” para kadagiti soldado a lallaki ken babbai. Kadagiti umuna a tawen daytoy a trabaho, kaaduanna ket lallaki ti madandanon ngem ita adu met dagiti babbai.

Makapaladingit unay idi naiserra ti Hospitality House idiay Clark idi naud-udi a paset ti 1981, saan a nabayag kalpasan a rinambakanda ti 20 a tawen iti dayta a lugar. Inlako ti akinkukua dagiti inab-abang a pasilidad ket saan a nagballigi dagiti panangbirok iti sabali a maitutop a lugar. Maysa pay a gapuna ket adda dagiti grupo ti simbaan iti aglawlaw dayta nga Air Force base a mangaywan kadagiti Kristiano a soldado. Kadagiti umuna nga aldaw daytoy a trabaho, ti kangrunaan a pagturongan ket idiay Far East, ngem ita adda kadagiti pagilian iti Europa ken iti bassit met a paset idiay United States. Ibilangmi a ragsak ken pribilehio ti naaddaan iti pannakikadua iti daytoy nga aramid nga inusar ti Dios iti pannakaisalakan ti adu a lallaki ken babbai.

Kalpasan ti World War II, adu nga agtutubo a misionero ti immay iti Filipinas. Adu kadagiti misionero sakbay ti gubat ti saan a nagsubli. Dagitoy baro a misionero nga addaan iti ubbing a pamilia ket dagus a nadanagan maipapan iti panagadal dagiti annakda. Sumagmamano ti nangpadas a nangipan kadagiti annakda kadagiti public school ti Filipinas ngem adda dagiti parikut iti daytoy. Adda dagiti parikut iti kultura ken pagsasao, uray no Ingles ti pagbatayan ti panagadal. Maysa pay, ti lokal a kurikulum ket pinarigatna ti MK (missionary kid, anak ti misionero) a makibagay kadagiti iskwela idiay pagilianda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

bayat dagiti tiempo ti furlough.

Dadduma ti nangpadas a mangisuro kadagiti annakda iti balay babaen ti tulong dagiti correspondence course. Iti sumagmamano a tawen, inusarmi ti Calvert system a nasayaat met, ngem adu ti oras ti nagannak a masapul, ket awan ti pannakitinnulong wenno panagsasalisal kadagiti dadduma nga ubbing. Dadduma kadagiti mision ket addaan kadagiti maestro para kadagiti ubbing iti bukodda a mision, ngem narigat iti maestro ti mangaywan ken mangisuro kadagiti ubbing iti nagduduma a grado ket adu ti mapukaw dagiti ubbing iti sports, musika, ken dadduma pay nga aramid iti ruar ti klase.

Adu a tawen ti napalabas, dadduma a misionero, nangnangruna dagiti British, ket ipatulodda dagiti annakda iti pagilianda tapno agadal kadagiti pribado a boarding school. Daytoy ti nangtalged iti nasayaat a panagadal dagiti ubbing iti bukodda a kultura, ngem inikkatna kadakuada ti napateg a biag iti balay a kadua dagiti dadakkelda. Iti kastoy a wagas, masansan a saan a nasayaat ti kasta nga urnos ta napukaw ti pannakikontak dagiti ubbing kadagiti dadakkelda. Maysa nga anak dagiti misionero a kastoy ti panagadalna ket idi agangay dinamagna kadakami no ania ti ar-aramidenmi maipapan iti daytoy a parikut. Imbalakadna kadakami nga iti amin a wagas, padasenmi nga ikadua dagiti annakmi. Gapu ta ammok ti kinaalumamay ti bukodna a naespirituan a biag, nariknak nga agsasao isuna manipud iti bukodna a kapadasan.

Idi 1955, adu a misionero ti nagtitipon tapno pagsasaritaanda daytoy napateg a pakaseknan maipapan kadagiti annakda (wenno, iti kasasaadmi, dagiti apokmi). Awan duadua iti kasapulan ti kasta nga iskwela, ngem dagiti dadakkel a saludsod ket: Siasino ti mangpataray, sadino ti pagtaudan ti pondo, ken sadino ti pakaisaadanna. Maipapan iti naudi, nadlaw a dagiti kasta nga iskwela kadagiti tropikal a pagilian ket kaaduanna adda kadagiti lugar iti bantay a nalamlamiis ken nasalsalun-at ti klima. Isu nga adda dagiti nangisingasing a koma idiay Baguio ti iskwela, ti lugar iti bantay a pagaywanan, 150 a milia iti amianan ti Manila. Nadlaw nga adda sadiay ti Brent School, maysa a pribado nga iskwela dagiti Episcopalian. Ti naudi a desision ket iti maysa a lugar iti aglawlaw ti Manila. Ti nangikeddeng ket adu a misionero ti agnanaed iti dakkel a lugar ti Manila isu nga adu kadagiti ubbing ti makapagnaed iti balayda. Maysa a bunga daytoy ket agarup kakatlo laeng kadagiti estudiante ti agnanaed iti boarding.

Adu nga iskwela dagiti misionero ti pataray ti maysa a mision wenno ti maysa a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

grupo dagiti agtitinnulong a mision. Kayatna a sawen daytoy nga adu kadagiti kangrunaan a desision ket kontrolado dagiti opisina wenno headquarters dagitoy a mision iti pagilianda. Nakaro ti kinapateg ti desision a ti baro nga iskwela ket saan a pataray ti mision no di ket pataray dagiti misionero. Addanto board dagiti lallaki (ket idi agangay mairaman dagiti babbai) a mismo ti mangpili kadagiti sumukat kadakuada, a mapili manipud kadagiti nagduduma a mision nga addaan kadagiti annak iti iskwela. Kadua daytoy ti desision a dawaten kadagiti mision a nairepresentar kadagiti estudiante nga ipaayda dagiti kualipikado a maestro a suportaran dagiti bukodda a grupo.

Maipapan iti pondo, siempre, adda matrikula ken bayad iti boarding ken bayad met iti lugan. Adda innayon a bayad a pagtulong iti panangpalawa kadagiti pasilidad. Naipaammo dagiti kasapulan ket nangrugi nga umay dagiti sagut para iti iskwela. Diak ammo no siasino ti immuna a nangisingasing iti nagan a Faith Academy, ngem pudno unay a babaen ti pammati iti Dios a naipaay dagiti amin a kita ti kasapulan. Uray ti pannakagun-od ti dakkel a pautang a pangipatakder iti iskwela ket aramid ti pammati, ta nakaskasdaaw unay nga ipautang ti maysa a dakkel a kompania ti insurance ti kasta a gatad iti grupo laeng dagiti misionero.

Pribilehiok ti panagserbi iti umuna a Board of Trustees ken kas maysa kadagiti umuna a nangiparehistro (incorporator) idi 1956 ken 1957. Nakasarak ti iskwela iti daan ken dakkel a balay iti V. Mapa Street idiay Manila. Adu ti masapul a napasayaat ngem idi Hulio 1958, sisasagana dayta nga agserbi a kas iskwela para iti 47 nga estudiante ken pagnaedan ti 12. Ti nalawa a paraangan nga addaan iti sumagmamano a kayo nga akasia ket umdas a pagay-ayaman, nupay saan a maitutop iti adu a sports.

Adda kami iti pagilianmi a nagbakasion (furlough) manipud iti autumn ti 1958 agingga 1959. Bayat daytoy a tawen, dimmakkel ti iskwela ket masapul a nangabang iti sabali a balay para iti boarding. Bayat dayta a tiempo, agbirbirokda iti daga a mabalin a gatangen para iti iskwela. Nakaro ti pannakiraman ni Leonard iti daytoy a panagbirok. Nasarakan ti daga iti sumagmamano a milia iti daya ti Manila iti nangatngato a daga. Kinuna ti akinkukua ken ni Len, “Mapanmo kitaen no ania ti ipagarupmo a kasapulanyo iti dayta a lugar.” Minarkaan ni Len ti agarup 12 nga acre ket idi nagsubli iti akinkukua nga addaan iti singasingna, simmungbat, “Ania

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti imbatim kaniak? Awan sabali no di dagiti turod ken ginget!" Dadduma ti nagpagarup nga adayo unay ken narigat a madanon. Nupay kasta, inkeddeng ti Board a gatangen dayta a daga ket kas sungbat iti pammati, intedda ti Apo dayta a kasapulan.

Kalpasan laeng ti panagsublimi manipud iti furlough, sumagmamano a misionero ti simmang-at iti maysa kadagidiay a turod ket iti simple a panagkararag, saan a pormal nga indatonda dayta iti panagserbi iti Apo. Di nagbayag, immay dagiti bulldozer ket pinukanda dayta a turod. Iti kasta, posible a naaddaan iti patad a lugar para kadagiti pasdek ken campus ti iskwela. Ti campus ket nakalitlitak agingga iti natangken a bato, ket nagsingsingpet ti Board uray iti kuarta para iti naingpis a daga a pagtubuan ti ruot. Adda kadi pulos tumubo sadiay? Kasla saan idi. Dagiti makakita kadagiti mula ken kayo a tumtubo sadiay ita ket marigatanda a mangladawan no ania dayta idi. Ngem saan kadi a daytoy ti ladawan ti kanayon nga ar-aramiden ti Dios iti biag dagiti lallaki ken babbai ken uray dagiti ubbing, a kas kadagiti agad-adal iti Faith Academy? Ti bukel ti Sao ti Dios a naimula kadagiti natangken ken nabato a puso, a masibugan iti kararag ken maaywanan iti naalumamay ken naayat a panangtaripato, ket mangpataud iti apit a pakaidayawan ti Dios.

Dua a banag ti adda pasetna iti pannakagun-odmi iti dakkel a pautang manipud iti kompania ti insurance. Umuna, maysa kadagiti miembro ti Board ket nangato ti pammadayaw a kas insurance actuary. Am-ammo isuna dagiti opisial ti kompania ti insurance. Kasta met, ti presidenteda ket nakaduami idiay internment camp ti Los Banos.

Nagbalin a nalaka a madanon ti daga idi napadur-as ti aglawlaw a kas nangato a klase a lugar a pagnaedan, agraman ti golf and country club. Nakagatang ti Faith Academy iti karbengan a mangusar iti pribado a kalsadada. Iti dayta a tiempo, kasla nangina ti presio ngem iti panaglabas dagiti tawen, napaneknekan a maikari. Bayat dagidiay a tawen, pinilinak ti Board nga agbalin a tesorero, ngem pudno a saan a gapu iti kapadasan. Adu nga innayon a trabaho dayta kaniak bayat ti panagtuloy ti pannakaipatakder. Gapu iti nalaing unay a bookkeeper, nakalasatak iti dayta a rigat. Ti Board idi ket mangpattapatta iti posible a 300 nga estudiante, mamindua dagiti nagpalista iti dayta a tiempo. Kadagiti naudi a tawen, nasurok a 500 ti nagpalista, isu nga iti panaglabas dagiti tawen

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dakkel ti panagdakkel.

Adda lugan para kadagiti estudiante nga agawid iti inaldaw, ket maysa kadagiti umuna a bus ket jeepney a kas kadagiti nagadu iti kalsada ti Manila. Saan a kabaelan ti Faith Academy ti gumatang kadagiti baro a bus isu a nanggatang kadagiti segunda mano a bus, dadduma manipud iti surplus ti armed forces ti U.S. Siempre, agdadael dagiti kasta a bus no dadduma. Agkiriring dagiti telepono dagiti misionero iti nasapa a bigat a dumawdawat iti tulong a mangitugot kadagiti ubbing iti iskwela. Bayat dagidiay umuna a tawen, nakasarakkami iti maysa a nausaren a bus a kasla nasayaat pay ti kasasaadna. Saan a makadesision ti Board no kabaelanda dayta a gastos. Iti dayta a tiempo, malaksid kadagiti dadduma a banag, agtrabtrabahoak iti sumagmamano nga aldaw iti kada lawas iti maysa a komite para iti pannakarebisar ti Baro a Tulag iti Tagalog. Iti maysa a bigat, maysa a tesorero ti mision ti simmangpet iti Bible House tapno iyawatna kaniak ti tseke para iti Faith Academy manipud iti misionda. Dakkel ti gatadna ket bayat ti panagawidko a mangan iti pangaldaw, agkarkararagak iti panangiturong maipapan no ania ti irekomendak iti Board a pangusaran daytoy. Idi nakadanonak iti balay, imbagak ken ni Anna ti maipapan iti tseke; naragsakak unay. Nasdaawak iti kinunana, “O, para iti bus dayta!” Kasano a makadesision isuna iti kasta—saan met a miembro ti Board! Kalpasanna, naammuak a timmawag ti dealer maipapan iti bus. Kasapulanda unay ti cash iti dayta nga aldaw. No makaited kami iti cash iti isu met laeng nga aldaw, itedna kadakami ti bus iti nababbaba unay a presio, pudno a bargain. Naguray ti pangaldaw bayat ti panangkontakko iti dadduma a miembro ti Board ken panangalak iti pammalubosda, kalpasanna tinawagak ti dealer ket inawatko ti intukonna. Maysa manen a sungbat iti kararag ken pammati.

Maysa pay a pakaseknan ken pagkararagan kadagidiay nga aldaw ket ti panangbirok iti danum. Nangpadas ti maysa nga agkalkali iti bubon, ngem namaga amin dagiti abut a kinalina. Bayat dayta, agiyak-akarkami iti danum iti bassit a tanker para iti panangikamang iti semento ken kadagiti kasapulan ti panagipatakder. Nagkonsultakami kadagiti geologist maipapan iti bato iti sirok ti daga. Inreportda nga adda kapet ti natangken a bato a di ammo ti kapuskolna iti sirok ti dagami, isu nga nakabasbassit unay ti namnama a makasarak iti danum. Indalannakami kadi ti Dios agingga iti daytoy ken intedna dagiti kasapulan ti panagipatakder, tapno laeng iturongnakami iti awan ti pagbanagan maipapan iti danum? Adu ti kararag a sumang-at iti Dios manipud iti intero a komunidad dagiti misionero. Dadduma a tattao nga interesado iti daga iti aglawlaw ti nagkuna iti maysa a Kristiano a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

negosiante, “Ipagarup kadi dagidiay agmauyong a misionero a mabalinda ti agtugaw iti rabaw ti turod ket makaalada iti danum babaen laeng ti panagkararagda?” Wen, saanmi nga ninamnama nga ibaon ti Dios ti maysa a Moises ket ibagana a kabilenna ti bato, ngem pudno a namatikami a sungbatan ti Apo dagiti kararagmi.

Iti dayta met laeng a tiempo, sumagmamano a gagayyem manipud U.S. ti nangbisita kadakami. Daytoy a kabsat, nga interesado unay kadagiti mision, ket naballigi a builder ken contractor. Idi impan da Ken ken Elaine isuna iti pagtrabahuan idiay Faith Academy, nadanagan bassit maipapan kadagiti wagas nga us-usaren dagiti Filipino a trabahador. Idi naammuanna nga awan pay ti kinasigurado maipapan iti danum, nangrugi met a pagarupenna a “agmauyong a misionero” dakami. Impagarupna a nasigurado koma ti suplay ti danum sakbay a nangrugi nga agipatakder. Daytoy a kabsat ket addaan met iti kapadasan iti panagabut iti bubon, ket insingasingna ti panangabut iti asideg ti amianan-laud a suli ti daga. Nagbalin dayta a probision ti Apo iti danum iti dayta a tiempo.

Kalpasan ti sumagmamano a tawen, saanen nga umdas ti danum manipud iti dayta umuna a bubon para iti dumakdakkel a kasapulan. Isu a nagbalin manen a nadagdagsen a kiddaw iti kararag ti danum. Iti maysa a tiempo, nadawat kadagiti ubbing nga agitugotda iti inumen a danum iti inaldaw para iti bukodda a kasapulan. Adda manen sabali nga abut a naabutan. Adda danum a nasarakan ngem di ammo no kasano kaadu. Naikeddeng a kalian a naun-uneg ngem dagus a nadanon ti natangken a bato. Idi pinalawada ti abut tapno mapadur-as ti adda sadiay, napaneknekan nga ad-adu ngem iti damo a ninamnama. Nagballigi manen ti pammati idiay Faith Academy.

Idi nagsublikami iti Filipinas idi 1970, kalpasan ti furlough, napankami idiay Baguio iti dua a tawen tapno tumulong a mangaywan iti trabaho sadiay. Da Ken ken Mary Lou Engle a nangrugi iti dayta a trabaho ket agawid para iti nabayag a furlough. Adda dagiti agtutubo a Kristiano a masapul a maaywanan. Bayat ti kaaddami sadiay, idi Nobiembre 1970, maysa a napigsa unay a bagyo ti limmabas iti lugar ti Manila. Saanmi a nakontak dagiti kabagianmi babaen ti telepono ta naputed dagiti linia. Manipud iti damag, naammuanmi a natumba ti tower ti telebision iti asideg ti balaymi; kalpasanna, naawatmi ti damag babaen ti radio contact dagiti misionero a nasayaat amin dagiti kabagianmi nupay adda dagiti kayo a natumba iti balaymi. Kasta met, adda nakaro a dadael idiay Faith Academy. Napaneknekan daytoy babaen ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ladawan ti iskwela iti maysa a pagiwarnak, a dimteng kadakami kalpasan ti dua wenno tallo nga aldaw.

> *Da Brooks ti nangaywan iti baro a simbaan idiay Baguio bayat ti kaadda da Engle idiay Kansas. Kitaenyo ti "Mary Lou, Mary Lou" ken ti "Brigade Boys and Baguio" iti Maikawalo a Tomo.*

Idi agangay, naammuanmi a naitayab ti atep ti gymnasium ket natumba ti dua a diding. Kasta met, napukaw ti paset ti atep ti academic building ket nabasa iti tudo dagiti libro ti biblioteka, malaksid kadagiti dadduma a dadael. Dagus a maiserra dagiti iskwela no maipangato ti typhoon signal #2 ken #3, isu a dagiti laeng ubbing a nagnaed iti boarding ti adda kadagiti dorm. Ti balay a nagbalinan da Len ken Esther a house-parents ket adda iti sikigan ti turod. Adda beranda iti intero nga atiddog ti balay a matantannawagan ti hardin ken ti swimming pool. Inyangat ti napigsa nga angin ti atep ti beranda, agraman dagiti nadagsen a solerab a mangsalsalaknib iti dayta, ket intapuakna amin iti rabaw ti balay agingga iti driveway iti likudan. Dandani di mapati ti pigsa ti angin. Uray dua a pickup nga addaan iti kawar ket narigatan a nangiyakar kadagidiay a solerab manipud iti driveway. Maysa kadagiti ruangan a plate glass nga agturong iti beranda ket nabuong. Gapu iti kinaimbag ti Dios, ni Marilou, ti apokmi a babai, ket immatras iti mismo a kanito a nangdungpar kenkuana ti ruangan. Nakaro ti sugatna ngem nakarkaro koma no ti rupana ti nadungpar. Gapu kadagiti natumba a kayo ken poste, narigat ti panangitugot kenkuana iti ospital tapno maagasan.

Kaaduanna, dagiti makadadael a bagyo ket dagus a lumabas. Isu nga iti simmaruno nga aldaw, naraniag ken nasileng bayat ti panagtitipon ti komunidad dagiti misionero a tumulong. Inwarawar dagiti ubbing dagiti libro ti biblioteka tapno agmaga bayat a nangrugi dagiti nataengan a nangdalus kadagiti rugit. Idi nagwaras ti damag maipapan iti nakaro a dadael, adu ti immay a tulong a material ken pinansial manipud kadagiti lokal a donor ken manipud iti ballasiw-taaw. Nangipatulod ti U.S. Navy kadagiti relief material ken trabahador manipud iti Subic Navy Base babaen ti helicopter. Daytoy a tulong ti nangpabalin a maipatakder manen ti iskwela nga addaan kadagiti paset a mangpabassit iti pannakadadaelna iti masakbayan.

Nalaka a mapattapatta dagiti material a gunggona ngem narigat a rukoden dagiti amin a naespirituan a pagimbagan. Nupay kasta, awan duadua a dakkel ti naudi. Adda dagiti tiempo ti panagbiag manen (revival) ken bendision iti pakasaritaan ti iskwela. Adu a biag ti naparegtan ken

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nabalbaliwan. Napabileg ti pammati, ket napasayaat ti pannakikadua dagiti misionero iti nagduduma a grupo. Adu kadagiti nakagraduar iti high school ti idi agangay ket nakiraman iti full-time a Kristiano a panagserbi, dadduma kadakuada ti nagsubli tapno agserbi idiay Faith Academy. Imbilangmi a pribilehio ti naaddaan iti bassit a paset iti daytoy a panagrisgo iti pammati.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 26

Dagiti Kadua nga Agtrabaho ken Cristo

"Ngarud, kakabsatko a nakaay-ayat ken kalkalikagumak, ragsak ken koronak, agtakderkayo a sititibker iti Apo, dakayo nga ay-ayatek." (Phil. 4:1)

Awan duadua a ni Apostol Pablo ket naun-uneg ti panangipategna iti pannakikadua dagiti dadduma a kaduana nga agserserbi iti Apo. Masansan nga insuratna dagiti "kadua nga agtrabaho," "kadua nga adipen," ken "kadua a soldado." No agdaliasat, saan unay nga agmaymaysa, ket dagiti kaduana nga agtrabaho ket kaaduanna saan a Judio a kas kenkuana; kaaduanna ket Hentil manipud iti nagduduma a lugar. Iti maysa a gundaway, ti grupo ket buklen dagiti lallaki manipud iti lima wenno innem a komunidad (Acts 20:4). Idi nabati nga agmaymaysa idiay Atenas, marikna ti panagleddaangna bayat ti panangipatulodna iti damag a dagus koma nga umay da Silas ken Timoteo a makikadua kenkuana. Saan nga iladladawan ti Kasuratan ti maysa a tao nga agmaymaysa nga agtrabaho iti trabaho ti Apo, malaksid iti saan a gagangay a kasasaad. Saantayo a mabalin ti agbalin a nalabes ti panagsolsolona iti panagserbitayo iti Apo. Idi imbaon ni Cristo ti Sangapulo ket Dua ken ti Pitopulo, nagdudua ti panagnada (Mark 6:7; Luke 10:1).

Isu nga iti panaglabas dagiti tawen, naun-uneg ti panagyamanmi gapu kadagiti kaduami nga agtrabaho. Siempre, tapno agpudnokami, masapul nga ipudnomi nga adda dagiti tiempo ti saan a pagkikinnaawatan ken panagsusupiat. Ita, no kitaentayo ti napalabas, nalaka a makita no kasano a naisayaat koma ti panangtarimaan kadagiti banag. Ngem no kitaentayo a nalawag, bigbigentayo a nadagdagsen unay ti pannakikadua ken panagtitinnulong ngem iti aniaman a rigat.

Nadakamaten ti dadduma kadagiti kaduami a misionero, ket no adda dagiti nagan a saan a nadakamat, saan a kayatna a sawen nga awan panangipategmi. Masansan nga indayawmi ti Apo gapu iti nasayaat a panagtitinnulong dagiti misionero iti grupomi ditoy Filipinas, ngem ita, tiempon a dakamatenmi ti sabali a grupo dagiti kaduami nga agtrabaho; kayatna a sawen, dagiti Filipino a kakabsat a lallaki ken babbai nga inayaban ti Apo iti full-time a panagserbi Kenkuana. Kas ken ni Pablo, ay-ayatenmi ida ken kalkalikagumanmi ida.

Kadagiti tawen sakbay ti World War II, no dadduma adda tulong kadakami manipud kadagiti estudiante ti Bible school bayat ti panangaramidda iti praktikal a trabahoda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a naituding. Masansan a napateg a tulong dagitoy, ngem iti kaaduanna, aniaman a gastos ket awit ti misionero. Saan a nasayaat daytoy a kasasaad. Awan pay idi ti full-time a naikomenda a trabahador ta adda pay laeng iti panangrugi ti trabaho iti lugar ti San Juan. Nupay kasta, iti amin a tiempo, adda iti sangoanami ti kapanunotan ti pudno a lokal a trabaho a mabalin nga itultuloy dagiti Filipino. Daytoy a kapanunotan ket addaan iti tallo a kasapulan: ti pannakaipasdek dagiti napigsa a lokal a simbaan, dagiti lallaki ken babbai nga inayaban ti Dios a mangidaton iti naan-anay a bagbagida iti trabaho ti Apo, ken ti panangikomenda ken panangsuporta dagiti lokal a simbaan kadagiti kasta a trabahador.

Kasapulan unay ti adu a panangisuro maipapan iti daytoy, a naibatay iti Sao ti Dios, ta baro daytoy iti adu kadagiti lokal a simbaan. Daytoy ket kapanunotan a nagduma unay iti kadawyan nga ar-aramid iti Kristiano a trabaho. Ti kadawyan, no adda tarigagay ti maysa nga agtutubo nga agserbi iti Apo, mapan iti Bible school wenno seminario. Dadduma ket napudno ti tarigagayda nga agaramid iti aniaman para iti Apo, idinto ta dadduma ket saanda pay a sigurado iti pannakaisalakanda, ngem pagarupenda a ti Bible school ket nalaklaka a dalan tapno makaadalda. Dadduma ket sursurotenda laeng ti kayat dagiti dadakkelda, ngem bassit laeng ti addaan iti suporta ti mismo a simbaanda. Isu a dagiti Bible school ti nagbalin a pagalaan iti tattao dagiti misión wenno simbaan a nagkasapulan iti trabahador. Ipagarup ti amin a ti nakagradwar kadagita nga iskwela ket nakasaganan a naan-anay para iti Kristiano a panagserbi. Isu nga adda tallo a kita ti panangisuro a nasapul.

Umuna, masapul a maisuro kadagiti lokal a simbaan a dagiti laeng inawagan a nalawag ti Dios ti rumbeng nga agserbi iti Apo iti full-time, nga awanen ti sabali a trabahoda iti lubong. Malaksid iti personal a pammatalged ti maysa a tao nga inawagan ti Dios, ken nalawag a panangiturong ti Espiritu Santo, masapul nga adda pammaneknek daytoy iti biagna kas Kristiano. Masapul nga adda makita a sagut manipud iti Dios, ket daytoy a sagut ket us-usarenna iti lokal a simbaan. No saanna a maipakita daytoy iti mismo a gimongna, saanna a namnamaen nga irekomendada isuna kas adipen ti Dios.

Adda kapanunotan a nasaknap a dagiti misionero ken dagiti full-time a trabahador

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ket nangatngato kano ti kasasaadda iti espiritual, a naisangsangayan ti gundawayda a mangtungpal iti pagayatan ti Dios. Kunada a no ti maysa a mamati ket naan-anay a nagpasakup iti Apo, baybay-anna ti trabahona iti lubong tapno maited amin a tiempona iti trabaho ti Apo. Saan a kanayon a kasta. Ti kapatgan iti biag ti aniaman a mamati ket aramidenna ti pagayatan ti Dios para kenkuana kas maysa a tao. Awan duadua a para iti dadduma, pagayatan ti Apo nga agtalinaedda iti propesion wenno trabahoda, aniaman dayta (1 Cor. 7:20). Nalawag a saan a pagayatan ti Apo nga agtalinaed ti siasinoman iti kasasaad a madadael ti Kristiano a pammaneknekna. Ni Apo Jesus ket tungtungpalenna met laeng ti pagayatan ti Amana idi nagbiag a di am-ammo kas karpintero idiay Nazaret, kas idi inaramidna ti trabahona a panangsubbot. No saan a nagbiag iti pagayatan ti Ama idiay Nazaret, saanna koma a natungpal ti dakdakkel a panggep ti pagayatanna idiay Calvario.

Maikadua, masapul nga adda pannakikadua ken rekomendasion dagiti panglakayen ken mamati iti mismo a lokal a simbaanna ti maysa a mangpangpanggep nga agserbi. No adda espiritual a pannakaawatda, mabigbigda saan laeng a ti kabaelanna no di pay ket ti panangiturong ti Apo iti biag dayta a tao. Iti dadduma a kaso, mabalin nga iturong ida ti Apo nga isuda ti umuna a mangparegta iti kasta a tao. Iti sabali a bangir, mabigbigda met no adda kinaawan ti kinaikari wenno biddut iti pagarupenna a panangiturong ti Apo. Masapul nga adda nasinged a pannakikadua dagiti panglakayen ken dagiti kandidato tapno agpada ti pannakaawatda iti pagayatan ti Apo.

Daytoy nga espiritual a pannakaawat dagiti panglakayen ket masapul a mapadakkel babaen ti kararag ken pannakaammo iti Kasuratan. Adda dagiti napaay ta awan ti pannakaawat dagiti panglakayen, isu nga agduaduada nga agrekomenda iti trabahador. Nupay kasta, masansan a gapu iti kasta a kinaawan ti pannakaawat, inrekomendada dagiti saan pay a nakasagana wenno saan nga inawagan ti Dios. Kasapulan pay laeng ti panangisuro maipapan iti panangirekomenda kadagiti trabahador. Daytoy ti maysa a topiko a nasaritaan ken naisuro iti dadduma a komperensia dagiti lallaki ken panglakayen idiay Filipinas.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Maikatlo, masapul ti panangisuro maipapan iti panangsuporta kadagiti trabahador, ket dua ti bangir daytoy. Para iti trabahador, masapul a nalawag a maawatanna nga agpannuray isuna iti Apo para iti kasapulanna. Nupay dagiti gimong ken dagiti tattao ti Apo ti usaren ti Apo a pagdaldalanan, masapul a kanayon a ti Apo ti tangadenna a gubuayan. No dadduma, pudno, nalapdan dagiti pagdaldalanan ket saan a dumteng ti suporta a kas iti rumbeng; ngem inkari ti Apo nga itedna dagiti kasapulantayo ket saanto a mapaay no Isuna ti pagtalkantayo. Saan met a rumbeng nga agpannuray ti Filipino a trabahador iti ganggannaet a misionero. Saanto a pudno a nainsigudan ti trabaho no ti suportana ket naggapu iti pondo manipud iti sabali a pagilian. Saan a kayat a sawen daytoy a saan nga ammo ti ganggannaet a misionero ti kasapulan ti Filipino, wenno saan isuna nga agited para kadagitoy a kasapulan. Saan met a kayat a sawen a saanen a pulos a rumbeng ti mangipatulod iti sagut manipud iti sabali a pagilian tapno makatulong kadagiti Filipino a trabahador. Ngem kas kadawyan a pagannurotan, nasaysayaat no dagiti kasta a sagut, naggapu man iti misionero wenno kadagiti tattao iti sabali a pagilian, ket maidaldalan kadagiti lokal a simbaan dagiti Filipino wenno iti maysa a pondo nga imatonan dagiti Filipino a panglakayen a mangiwaras kadagiti sagut, kas naikeddeng wenno kas iturong ti Apo.

Kadua daytoy a paset ti panangisuro ti kapadana: ti panangisuro kadagiti mamati ken gimong nga agited. Nupay agpannuray iti Apo ti trabahador para iti suportana, saan nga agtinnag ti kuarta manipud langit a kas iti manna idiay let-ang. Masapul nga agtaud daytoy kadagiti bulsa dagiti tattao ti Apo. Nupay agbiag babaen ti pammati ti trabahador, masapul nga agited met babaen ti pammati dagiti mamati. Bassit ti adu kadagiti gimong ket dagiti kameng ket bassit ti sapulda. Gapu iti dayta, adda kinaagsasaw a liklikan ti pagrebbengan nga agited, ta namnamaenda a sabali ti mangawit iti dagsen. Ngem masansan a napasaran a no rugian ti maysa a tao wenno gimong ti agited, uray bassit laeng, masdaawda ta ad-adu gayam ti maaramidda babaen ti tulong ti Apo ngem ti impagarupda. No sukimatem, no sangapulo a pamilia ti mangited iti apagkapullo ti sapulda, umdasen dayta a mangsuporta iti maysa a trabahador iti isu met laeng a kasasaad ti panagbiag. Ngem masapul met a bigbigentayo a para iti napanglaw a pamilia nga agpadpadakkel ken agpaadal kadagiti annak, uray ti panangited iti apagkapullo ket pudno a pannakasubok ti pammati.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Iti daytoy a banag ti suporta, nalabit kanayonto nga adda rigat maipapan iti panagdumaduma dagiti Filipino ken ganggannaet a trabahador. Kasla awan ti nalaka a solusion iti daytoy a parikut. Iti maysa a bangir, adda pagsayaatan ti ganggannaet ngem dagiti Filipino a kakabsat. Idiay pagilianna, adu ti gimong malaksid iti nangirekomenda kenkuana. Babaen kadagiti surat ken magasin ti misión, naam-ammo dagiti misionero iti nalawa a lugar. Awan ti kasta a nalawa a mangsupsuporta ti Filipino a trabahador, ken saan met a nabaknang ti kaaduan kadagitoy a kas kadagiti adda iti pagilian ti misionero. Ti panagdumaduma ti suporta ket mangpataud iti parikut iti misionero ken saan a pannakapnek iti bangir ti Filipino. Bigbigentayo a no dadduma, pinadakes pay daytoy ti bassit a panagpasindayag dagiti misionero. Naruam isuna iti nangatngato a kasasaad ti panagbiag, ket adda dagiti alikamen ken lugan a saan a kabaelan a gatangen wenno taripatoen ti Filipino a trabahador. Bassit laeng ti Filipino a trabahador a makaammo a mabalin a nasalsalimetmet pay ti panagbiag ti misionero ngem no adda koma idiay pagilianna nga agtrabaho iti lubong. Ti laeng makitada ket nangatngato ti kasasaad ti panagbiag ti misionero ngem ti adu a Filipino. Siempre, uray kadagiti Filipino a Kristiano ket adda met panagdudumaduma. Kadawyan a saan a nasirib wenno saan a mabalin, gapu iti salun-at ken pamilia, nga agbiag ti misionero a naan-anay a kas iti panagbiag dagiti Filipino. Masapul nga adda dagiti panangibagay iti taraon, kinadalus ken pagtaengan.

Kalpasan ti panagsublimi idiay Filipinas idi 1949, inkeddeng ni Eleazar Alfonso ti mapan iti Bible school. Dimmakkel ni Eleazar idiay San Juan ket apo isuna ni Timotea a nadakamat kadagiti napalabas a kapitulo. Masansan nga ikararagna nga idaton dagiti apona a lallaki ti bagbagida iti panagserbi iti Apo. Imbaga kaniak ni Eleazar a kayatna ti tumulong kaniak iti panagserbi iti Apo gapu ta adu unay ti aramidenmi iti dayta a tiempo. Bayat ti kaaddana iti Bible school, nakaam-ammo ken naayat iti sabali nga estudiante, ni Aurora Valdez. Kalpasan ti panaggradwarda, nagkasarda ket nagnaedda iti sumagmamano a tiempo iti balayda idiay Cotabato iti isla ti Mindanao. Idi 1957, nagsublida idiay San Juan ta patienda a pagayatan ti Apo nga agserbi isuna Kenkuana sadiay. Naragsak dagiti panglakayen a nangirekomenda kadakuada kas umuna a full-time a Filipino a trabahador, uray no

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ti maited ti gimong kas suporta ket saan nga umdas. Nupay kasta, napaliiw a manipud iti dayta a tiempo, inagpaut a nangato ti panagited idiay San Juan Chapel. Simmungbat dagiti tattao ti Apo iti karit. Nagtultuloy daytoy iti adu a tawen bayat ti panagdakkel ti pagrebbengan a tumulong iti ad-adu a trabahador. Adda dagiti tawen nga 75% ti amin a naited sadiay ket naited para iti suporta dagiti Filipino a trabahador.

Saan a kaskasdaaw kadagiti Filipino ti makasao iti dua wenno tallo a pagsasao, nangnangruna no agnaedda iti lugar a nagtitipon dagiti pagsasao. Adu met ti makasao iti Ingles, depende no kasano kaadayo ti naadalda. Makasao ni Eleazar iti Tagalog, Pampango ken Ilokano malaksid iti Ingles. Inikkan ti Apo isuna iti sagut iti panagkasaba ket nangnangruna a nalawag daytoy iti panangikasabana iti Ebanghelio. Makaragsak ti mangdengngeg kenkuana nga agkasaba iti ruar iti adu a tattao. Iti maysa a tiempo, timmulong met iti Every Home Crusade iti panangiwaras kadagiti literatura. Bayat daytoy a ministerio, nasarakanna ti grupo idiay Tarlac a nagbalin a mamati babaen kadagiti kurso ti Bible School of the Air. Nariknami a pudno a pannakapukaw iti trabaho ti Apo idiay Filipinas idi, idi 1968, inkeddeng ni Eleazar ti mapan idiay United States, ket idi agangay simmurot met ti pamiliana sadiay.

Ni Zaqueo ket inabakna ti rigat ti kinapandekna babaen ti panagulina iti kayo. Mabalin nga immuli met ni Stimson Alviar iti sumagmamano a kayo; saanko nga ammo. Ngem ammok nga inabakna ti parikut ti kinapandekna iti sabali a wagas. Idi saan pay a naisalakan, boksingero isuna, nalabit featherweight, ken isu met ti agtaripato kadagiti kabalio a sakayan ti maysa a nabaknang nga akinkukua iti daga! Nalabit kasla jockey ti langana gapu iti kinabassit ti bagina! Ita, ni Stimson ti kalakayan kadagiti Filipino a trabahador ket raraemen ken ay-ayaten unay dagiti padana a trabahador ken dadduma a Kristiano. Awaganda isuna iti “Tatang” (Daddy), maysa a sao a mangipakita iti raem ken ayat. Inrekomenda isuna iti trabaho ti Apo dagiti gimong idiay San Juan ken Pampanga. Ti panagdakkelna iti parabur ken pannakaammo ket natulongan ti panangadalna iti adu kadagiti kurso ti Emmaus a nagun-odna babaen ti Bible School of the Air. Ti kaaduan a panagbannogna para iti Apo ket idiay nakayanakanna a probinsia ti Pampanga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

a pagnanaedanda nga agassawa. Lima ti annakda, ket ti inauna nga anakda a lalaki ken ni asawana ket mangidatdaton met iti bagida iti trabaho ti Apo, a mangtaripato iti maysa nga orphanage iti sidong ti Philippine Faith Mission. Nupay pandek ni Stimson, a dandani di makita iti likud ti pulpito no agkasaba idiay San Juan, adda bileg ti panagkasabana. Timmulong ni Stimson iti panangisuro idiay Christian Training Camp ken iti Bible school, ngem ti kaaduan a ministeriona ket ti panangbangon ken panangpabileg kadagiti babassit a lokal a simbaan iti nadumaduma a lugar idiay Central Luzon. Kayat a sawen daytoy ti adu a panagdaliasat ken panagadayo iti balay.

Dimmakkel ni Nestor Dedel iti Romano Katoliko a pamilia ket awan ti Diosna ken awan ti namnamana. Idi agtutubo isuna, nariribuk ti biagna, ket saan a nalukayan daytoy gapu iti panagarakna. Maysa nga aldaw, inikkan isuna ti maysa a gayyemna iti Baro a Tulag ket binasana amin iti maysa a lawas. Idiay Mindanao a nagun-odna ti talna ti puso, kinasigurado iti pannakaisalakan, ken baro a wagas ti panagbiag. Dua a bulan kalpasan ti pannakabaliwna, nariknana nga aw-awagan isuna ti Apo nga agserbi Kenkuana, ket nagpalista iti maysa a short-term a Bible institute idiay Mindanao. Manipud sadiay, napan ni Nestor kadagiti bantay tapno ikasabana ti Ebanghelio kadagiti tribu a Manobo. Kalpasan ti maysa a tawen iti kasta a panagpayunir, nariknana a kasapulanna ti nauneg-uneg a pannakaammo iti Kasuratan. Isu nga immay idiay Manila ket nagpalista iti Far Eastern Bible Institute and Seminary (FEBIAS). Bayat ti kaaddana sadiay, naam-ammona ti Pamilia Castro idiay Bahay-pare ket idi agangay naayat ken nakiasawa ken ni Ligaya Castro, maysa a mannursuro iti public school. Iti kasta a wagas, naammuanna ti maipapan kadagiti gimong dagiti kakabsat. Kalpasan ti panaggradwarna iti FEBIAS, nagserbi iti Apo idiay Pampanga ket idi 1969 inrekomenda isuna kas full-time a trabahador ti San Juan Gospel Chapel. Iti sumagmamano a tawen, timmulongda a nangbangon iti trabaho idiay San Juan. Ti sagut ni Nestor ket saan unay a iti panangisuro no di ket kas ebanghelista ken pastor. Idi naluktan ti baro a trabaho idiay Cotabato idi 1981, nagnaed da Nestor ken Ligaya sadiay iti sumagmamano a tiempo a tumulong a mangpabileg kadagiti mamati.

Kadua ti kabsatmi a lalaki ken babai a da Milton ken Marjorie Haack idiay Pampanga ti maysa nga agassawa nga agnagan iti Simeon ken Tessie Susi,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Jr. Kas kadawyan iti daytoy a pagilian, masansan nga awagan ni Simeon iti Jun wenno Junior. Naipablaak ti pammaneknekna iti bilang ti KAMANGGAGAWA idi Nobiembre 1971, ket ipalubosyo nga ababaek daytoy:

"Protestante dagiti dadakkelko ket Protestante a ministro ti lelongko, isu a nangngegko ti maipapan iti panangisuro ni Apo Jesu-Cristo manipud pay kinaubingko, ngem saanko a pulos a naawatan no ania ti kayat a sawen ti panamati ken Cristo. Idi nagadalak idiay Manila, sinulisog dagiti gagayyemko a mapan kadagiti nightspot ken makipaset iti ragragsak ti lubong, ket nagbanagan dayta iti kanayon a panaginum. Masansan a matubngarak iti daytoy, ngem awan latta ti nagbanagan dagiti panagreggetko a mangbalbaliw iti bagik. Inkararagko nga iturongnak ti Dios iti kinapudno, ket patiek nga isu ngarud ti inaramid ti Dios. Nalagipko nga adda naam-ammok a misionero, ni Mr. Milton Haack, dua a tawen sakbayna, isu nga inkeddengko a biruken isuna. Idi nakitak isuna ken ni asawana idiay San Fernando, dinamagko no kasano ti maisalakan. Bayat nga ilawlawag ni Mr. Haack kaniak dagiti bersikulo manipud iti Biblia, naammuak a daytoy ti nakaskasdaaw a panggep ti Dios a pannakaisalakan. Iti dayta met laeng a rabii, nagparintumengak a nagkararag ket nagyamanak iti Dios gapu ken ni Apo Jesu-Cristo nga inawatko kas Apo ken Mangisalakan kaniak. Kalpasan ti sumagmamano nga aldaw, insuro ni Mr. Haack ti maipapan iti bautismo. Inkeddengko a kayatko ti mabautisaran. Kalpasan ti pannakaisalakak, imbagak iti asawak a ni Tessie, ket inawatna met ti Apo kas personal a Mangisalakan kenkuana. Namati met ken Cristo ti kabsatko a lalaki. Nabautisarankami a tallo idiay Basa Air Base Chapel ket kalpasan ti bautismo, nakikaduakami kadagiti Kristiano iti Pangrabii ti Apo. Idi saanak pay a naisalakan, malaksid iti panaginum, saanak nga agsardeng nga agsigarilio. Ita, inikkannak met ti Dios iti balligi iti dayta."

Isalaysay met ni Kabsat Susi no kasano a binaybay-anna ti politika ken no kasano nga adda dakkel nga apuy iti paraanganna idi pinuoranna dagiti literatura ni Herbert Armstrong ken dagiti Mormon. Sumagmamano a gimong ti naipasdek idiay Pampanga babaen ti panagbannog da Haack ken Susi ken dadduma pay a trabahador. Ken daytoy ket iti lugar a nabileg unay ti Romano Katolisismo.

Idi rinugian da Ken Engle ken dadduma ti maysa a grupo ti Christian Service Brigade idiay San Juan, maysa kadagiti ubbing a lallaki ni Rudolfo Ponce de Leon. Dagiti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dadakkelna a nagnaed idi iti isla ti Cuyo idiay Palawan ket gagayyem da Sandy ken Maisie Sutherland. Ni Mr. Javier Ponce de Leon ket aktibo iti adu a tawen iti Boy Scout ket maysa a naparabur unay a Kristiano a maginoo. Sakbay nga ited kadakayo ti mismo a pammaneknek ni Rudy, kayatko a dakamaten ti maysa a banag a saanna a dakamaten gapu iti kinapakumbabana. Ti kangatoan a gunggona iti Christian Service Brigade ket ti "Herald of Christ"—kasla iti panagbalin nga Eagle Scout. Ni Rudy ti umuna iti ruar ti continental United States a nakagun-od iti daytoy a gunggona. Kalpasan ti sumagmamano a tawen, nagun-od met dayta a gunggona ti kaanakanna a ni Pete Barotilla. Ngem ita, daytoy ti pammaneknek ni Rudy:

> *Ti intero nga estoria ni Rudy ket adda iti Mangiwaragawag ken Cristo: Ti Estoria ni Rudy Ponce de Leon.*

"Naimpluensiaak iti ebanghelio babaen kadagiti programa ti San Juan Gospel Chapel iti Sunday school ken iti Christian Service Brigade idi 1952. Nupay saanko ita a maitudo ti eksakto a kanito ti pannakabaliwko ken Cristo, idi Nobiembre 1956 a nagun-odko ti naan-anay a kinasigurado iti pannakaisalakan. Babaen ti impluensia dagiti nadiosan a lallaki, nangnangruna dagiti misionero, rimmang-ay ti biagko iti espiritual ken iti pannakilangen. Babaen kadagiti gundaway nga agserbi ken mangidaulo, dimmakkel ti kabaelak a maaramat ti Apo. Idi gibgibbuek ti panagadalko iti kolehio iti Commercial Art, nariknak a masapul nga idatonko a naan-anay ti bagik ken dagiti tarigagayko, ti masakbayak, iti Apo ken Mangisalakan kaniak. Dandani dagus a nasarunuan daytoy iti panagtrabahok kas staff announcer iti Far East Broadcasting Company. Bayat ti uppat wenno lima a tawenko iti FEBC, nagtultuloyak nga aktibo iti simbaan, iti Sunday school, iti youth fellowship, ken nangnangruna iti Brigade nga isu ti inturayak. Bayat a dumakdakkel ti karit a mangiwaras iti trabaho ti Brigade kadagiti dadduma a simbaan iti intero a pagilian, nariknak nga aw-awagannak ti Dios a pumanaw iti FEBC tapno ited ti amin a tiempok iti Brigade. Inaramidko daytoy idi 1965. Idi pimmanawak iti FEBC, impakaammok kadagiti panglakayen ti riknak iti sango ti Apo nga agserbi Kenkuana iti full-time ken agtalek Kenkuana para kadagiti kasapulak. Idi agangay, iti uneg ti sumagmamano a bulan, inrekomendanak ti simbaan babaen kadagiti panglakayen iti trabaho ti Apo kadagiti ubbing a lallaki. Ti ministeriok ket agpada iti lokal a chapter ti simbaanmi ken

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iti national headquarters, kas iti pangawag iti opisina ti Brigade. Iti sangapulo a tawen, nagserbiak kas executive secretary ket nakitak ti makaparegta a bunga iti amin a 25 a lokal a simbaan a nangbuangay iti Brigade club. Idi 1975, gapu iti panagngato dagiti presio ken saan a naan-anay a suporta dagiti lokal a simbaan, a nangpadagsen unay iti panangtaripato iti national office, naikeddeng nga iserra ti nasional a trabaho ken ikabil amin nga impormasion a naurnongmi maipapan iti trabaho kadagiti ubbing a lallaki iti maysa a libro a mabalin a gatangen ken usaren dagiti simbaan a mangbuangay kadagiti bukodda a club. Kalpasanna, nakisarsaritaak kadagiti panglakayen tapno ipakaammok nga iti daytoy a tiempo, kayatko ti sumrek iti ministerio ti intero a gimong ken saan laeng a para kadagiti agtutubo. Idi 1977, inaramatko ti gundaway nga agadal iti Bible College of New Zealand, ket iti isu met laeng a tiempo, nagtuloy ti asawak nga agadal kas doktor iti tay-ak ti medisina. Nagsublikami idi 1980 tapno ituloymi ti trabaho iti kapilia ken kadagiti dadduma a ministerio a nainaig kadagiti gimong.”

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Makapabannog unay no isuratko ti maipapan kadagiti amin a napateg a Filipino a padami a trabahador, ngem kayatko a dakamaten ti tallo pay nga agassawa. Dagiti agtutubo iti lugar ti Bahay-pare ket nangaramid kadagiti rally iti nagan ti Bulacan Youth Fellowship. Naawis ti dadduma manipud iti sabali a grupo a makikadua iti daytoy a pannakikadua. Babaen daytoy, naam-ammo ni Rey Cervantes a taga-Plaridel saan laeng a ti trabaho ti gimong idiay Bahay-pare, no di pay ket ni Norma Castro. Agpada met a nakidar-ay iti kampo ken nagadal iti Philippine Missionary Institute. Kalpasan ti panagadalda sadiay, nagkasarda ket inrekomenda ida iti trabaho ti Apo dagiti gimong idiay Bahay-pare ken Baguio. Iti sumagmamano a tiempo, nakipagtrabahoda ken ni Dave Harvey idiay Baliwag, nangnangruna iti trabaho kadagiti estudiante. Ti Baliwag ket napateg a komersial nga ili idiay Bulacan, ti tengnga ti dakkel a lugar ti talon. Idi nagatang ti pagkampuan, immakar da Rey ken Norma sadiay tapno imatonanda dayta a trabaho. Idi agangay, nagsublida idiay Baliwag ket kalpasanna nangala iti tiempo a manggibus iti panagadalda iti Philippine Missionary Institute. Ita, adda manen idiay Baliwag a mangreggreg a mangbangon iti trabaho sadiay. Malaksid iti daytoy, inawatda ti pagrebbengan a mangisagana iti programa iti radio para iti Bible School of the Air iti Tagalog. Daytoy ket maysa a naawat unay a ministerio a nangyeg iti nasayaat a sungbat.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Idiay Plaridel, adda gayyem ni Rey a mamati met, ni Oscar de Leon. Insurance underwriter isuna; ket nakiasawa iti maysa a balasang, ni Gloria, a taga-Sumapa, maysa a paset ti Malolos, ti kabisera ti Bulacan. Babaen ti panangatendarna kadagiti kampo, komperensia ken dadduma a gimong a kadua ni Rey, interesado ni Oscar nga agserbi iti Apo a kadua dagiti gimong. Nakombinsir isuna a naibatay iti Kasuratan ti takderda. Inrekomenda isuna iti trabaho ti gimong idiay San Juan ket agtrabtrabaho iti probinsia ti Bulacan, nangnangruna idiay Sumapa nga adda aktibo a gimong. Dimmakkel daytoy a gimong ket nangirekomenda met kadagiti dadduma iti trabaho ti Apo. Babaen kadagiti am-ammo ni Oscar a naammuanmi ti maipapan iti daga a nagatang a pagkampuan. Saan nga adayo daytoy iti Sumapa, isu a da Oscar ken Glo ket asideg laeng a tumulong kadagiti aktibidad ti kampo. Adu met ti tulong nga inted ni Oscar iti panangisuro iti kampo ken iti Bible school sadiay.

Nagkita da John Paglinawan ken Gloria Latagan iti maysa kadagiti Christian Training Camp a naangay idiay Bataan sakbay nga adda bukodmi a pagkampuan. Taga-Basa Air Force base idiay Pampanga ni John ket taga-San Juan ni Gloria. Idi agangay, nagadalda iti Philippine Missionary Institute ket kas agassawa, inrekomenda ida ti gimong idiay San Juan iti trabaho ti Apo; immuna a nagtrabahoda iti baro a trabaho idiay Basista, Pangasinan, ket idi agangay idiay San Juan. Adda dagsen ti pusoda para iti trabaho ti misionero iti sabali a pagilian. Sumagmamano a Filipino iti dadduma a grupo ti napan iti sabali a pagilian kas misionero. Nag-apply da John ken Glo ket inawat ida ti Overseas Missionary Fellowship. Ti pagannurotan daytoy a misión ket awatenda dagiti tattao manipud iti nadumaduma a pagilian para iti trabaho ti misionero iti ruar ti pagilianda. Inrekomenda ida ti gimong idiay San Juan para iti daytoy a panagserbi ket inkarida nga ituloyda ti tumulong kadakuada kas iti inaramidda idi. Nupay kasta, saan nga umdas ti suporta manipud kadagiti lokal a gimong a mangsabet iti amin a kasapulanda. Kalpasan ti panagadalda iti pagsasao idiay Malaysia, imbati da John ken Glo ti dua nga annakda iti iskwela dagiti annak dagiti misionero sadiay ket napanda idiay Thailand. Bayat ti umuna nga uppat a tawenda, adu ti naadalda. Babaen ti panagtalekda iti Dios, sangsanguenda ti maysa nga ili a naan-anay a sabali ti kulturana, pagsasaona ken relihionna. Nupay kadagiti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

rigat, naadalda a nasayaat ti pagsasao a Thai. Binendisionan ti Apo ti panagbannogda, ket naragsakanda a nakakita iti maysa a baro a simbaan a naipasdek. Ita, adda manen idiay Filipinas para iti ad-adu pay a panagadal ken tapno agserbi kas pannakabagi ti Philippine Council ti Overseas Missionary Fellowship. Kayatda ti agsubli iti trabaho idiay Thailand no pagayatan ti Apo.

Saanen a masapul nga ibaga, nakaragragsak unay kadakami ti panangkita kadagidiay umuna a misionero a rimmuar manipud iti pannakikaduami a mapan iti sabali a pagilian, ken ti panangkita a ti Filipinas ket saan laeng a daga a pangawatan kadagiti misionero manipud iti sabali a pagilian no di pay ket daga a pangibaonan kadagiti misionero. Ngem kasano ti masakbayan iti daytoy a banag? Awan duadua nga adda pay dagiti agtutubo ditoy a situtulok a sumungbat iti karit ti trabaho ti misionero iti sabali a pagilian. Rinibu a Filipino ti mapan iti sabali a pagilian iti tinawen tapno agtrabaho. Adu kadakuada ti adda ita idiay Middle East kadagiti pagilian a nabaknang iti lana. Dakkel ti sapulda, ket ti kaaduanna ket maipatulod ditoy a pangsuporta kadagiti pamiliada. Kadagiti misionero, masapul nga agturong iti kabaliktadan ti panagayus ti kuarta, ket isu dayta ti rigatna. Bassit unay, babassit unay ken napanglaw unay dagiti gimong ditoy tapno naan-anay a masupsuportaanda dagiti trabahador iti sabali a pagilian. Narigat met ti panangsuporta kadagiti Filipino a trabahador ditoy pagilian. Awan duadua nga adda dagiti nalaka a mangibaga, “Bay-anyo ida a rummuar a sipapammati, nga agtalek iti Dios a mangited kadagiti kasapulanda.” Masansan nga ad-adawen dagita a tattao ti Philippians 4:19, ket malipatanda nga insurat daytoy ti maysa a misionero ken naipaay iti maysa a lokal a simbaan, simbaan a nawadwad ti panagitedna ket maited dagiti kasapulanda bayat nga ad-adu ti maitedda.

Iti Third World ita, adda dagiti agtutubo a mabalin a pagtaudan dagiti trabahador iti sabali a pagilian. Adda pagsayaatanda ta saanda a mainaig kadagiti nasion a nangsakup idi. Saanda a puraw ti kudilna, blonde nga Europeo wenno Americano. Naruamdan iti kasasaad a nadumaduma ti pagsasao kadagiti bukodda a pagilian. Ngem kasano a masuportaan dagita a misionero ti Third World, saan laeng a ti mismo a gastos ti panagbiagda, no di pay ket dagiti gastos ti panagserbida iti Apo? Saan a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nasirib ken saan met a praktikal a mairaman dagiti naganda kadagiti listaan dagiti trabahador manipud kadagiti pagilian iti Laud. Adda dagiti parikut no ipakaammo ti trabahoda babaen kadagiti magasin ti misión, kas iti Missions wenno Echoes. Ammomi manipud iti kapadasan a saan a nasirib a direkta a suportaan dagita a trabahador dagiti simbaan wenno tattao kadagiti pagilian iti Laud.

Kasla adda met napanunot maipapan iti posibilidad a mangparegta iti daytoy a paset ti trabaho ti misión. Ngem panawenen a rumbeng a mapanunot daytoy. No saan pay nga umay ti Apo iti mabiit, mabalin a daytoy ti pagturongan dagiti misión iti asideg a masakbayan. Maysa a posibilidad ket ti panangbuangay dagiti sumagmamano a mapagtalkan a panglakayen ken mangidadaulo iti maysa a pagilian a kas iti Filipinas iti maysa a komite nga agandar a kas iti CMML wenno MSC. Kalpasanna, mabalin a maidaldalan iti dayta a komite dagiti pondo manipud iti sabali a pagilian tapno maitungpal ti panggepda a mangiwaras iti misión kadagiti sabali a pagilian.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

KAPITULO 27

Ti Panagrang–ay ti Ebanghelio

"Kamaudiananna, kakabsat, ikararagandakami, tapno ti sao ti Apo ket sidadaras a maiwaras ken maidayaw, kas iti napasamak kadakayo." (2 Thess. 3:1)

Awan duadua nga ammo ti kaaduan a ti naliteral a patarus ket "tapno ti sao ti Apo ket agtaray." Iti panangiyebkasna iti daytoy a kiddaw a kararag, nalagip ni Pablo no kasano a napardas unay a naiwaras ti Ebanghelio idiay Tesalonica, kas insuratna iti umuna a suratna, "Ti mensahe ti Apo ket nagaweng manipud kadakayo, saan laeng idiay Macedonia ken Acaya—naammuanen iti sadinoman ti pammatiyo iti Dios." Nakaskasdaaw a pagarigan daytoy ti napardas a pannakaiwaras ti Ebanghelio. Iti dayta umuna a panawen dagiti Apostol, pudno a napardas ken nasaknap a naiwaras ti mensahe ti Apo. Kadagitoy maudi nga aldaw, masapul a malagiptayo a ti Sao ti Apo ket makatarayto laeng no itedtayo kenkuana ti saka ken luppo. Idi agur-uray ni Propeta Habakuk no ania ti ibaga kenkuana ti Apo, naibaga kenkuana, "Isuratmo ti paltiing ket aramidem a nalawag kadagiti tapi tapno ti siasinoman a mangbasa ket makatarayto a mangawit iti daytoy" (Hab. 2:2, NIV marg.) Nagaganat unay ti mensahe ti Dios isu a kalpasan a nabasana, masapul nga agtaray ti mangiwaragawag tapno ikasabana daytoy. Isu a saan a maibaga ti ulo kadagiti saka, "Saankayo a kasapulan." Kasapulannatayo ti Ulotayo, dagiti sakana, tapno itaraytayo ti mensahena.

Iti sumagmamano a tawen a napalabas, ti kabsatko iti asawa a ni George Gibson idiay Buffalo ket naputed ti dua a sakana. Tapno makadar-ay kadagiti gimong, agpannuray isuna kadagiti dadduma a mangitugot kenkuana kadagiti luganda. Maysa nga aldaw, bayat nga ilawlawagna kaniak no apay a saan a nakadar-ay iti maysa a gimong, kinunana, "Cyril, no adda koma dagiti sakak, addaak koma sadiay." Kalpasan ti dandani dua ribu a tawen, adda pay laeng dagiti tattao a saan pay a nakangngeg iti mensahe ti Apo. Ibagbaga kadi ti Apotayo, "No mausarko koma dagiti saka dagiti tattaok, addaak koma sadiay?" Saan ngarud a nakaskasdaaw nga ad-adawen ni Pablo ni Isaias a kunana, "Anian a kapintas dagiti saka dagiti mangyeg iti naimbag a damag!"

Idaydayaw ti Apo gapu kadagiti amin a mangidaton iti bagbagida Kenkuana tapno agbalin a mangiwaragawag a mangawit iti naragsak ken naimbag a damag ti pannakaisalakan. Kadagitoy nabiit a tawen, dadduma kadagitoy ket agtutubo nga agserbi iti mission field iti ababa a tiempo. Dadduma ti napan kas grupo, iti bukodda a gastos, nga itedda ti sumagmamano a lawas ti bakasionda iti kalgaw tapno tumulongda iti kabaelanda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iti maysa a mission field. Inted daytoy kadakuada ti gundaway a makita a mismo ti mission field, maammuan no kasano ti kasasaad, makarit gapu iti kasapulan, ken makikadua kadagiti tattao iti sabali a puli. Idi un-unana, saan a mabalin daytoy ta ti kaaduan a tiempoda ket maibusto koma iti panagdaliasat iti barko. Nupay kasta, panunotek a masapul a mausig manen daytoy a kita ti ababa a panagserbi. Maitutop kadi dagiti bunga iti gastos a nausar?

Dadduma ket nagserbi iti dua wenno tallo a tawen iti maysa a mission field ngem awan ti espesipiko a karina nga agnaed iti ad-adu pay a tiempo. Adu ti nasaritaan maipapan iti pagsayaatan ken saan a pagsayaatan ti ababa a panagserbi. Idi un-unana, ti panagserbi kas misionero iti sabali a pagilian ket maibilang a kari iti intero a biag, malaksid no mabingay gapu iti salun-at wenno pamilia. Adda dagiti mangipagarup a saan unay a naan-anay ti panangidaton dagiti short-termer. Awan duadua nga adda lugar ita para kadagiti short-termer ken para kadagiti makabael nga agnaed iti nabaybayag. Gapu iti moderno a panagdaliasat, dandani amin a paset ti mission field ket madanon iti sumagmamano laeng nga oras, idinto ta idi ket aldaw no saan a lawas. Iti kadawyan, mabalintayo a sawen a dagiti short-termer ket makanayon iti aramid dagiti agnanaed iti nabaybayag. Gapu iti pannakaammoda a mismo iti trabaho, nasaysayaat a mabigbigda ti pagayatan ti Apo ken no maitutopda iti nabaybayag a panagserbi. Naadaldanto ti sumagmamano a leksion iti pannakaibagay iti sabali a kultura ken nakagun-oddanto iti bassit a pannakaammo iti sabali a pagsasao.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Idi 1965, immay idiay Filipinas ti maysa a grupo manipud iti International Crusades (Literature Crusades idi). Inpangrunada unay ti panangiwaras kadagiti literatura, ket ti kaaduanna ket naaramid kadagiti tiendaan ken iti aglawlaw dagiti iskwela ken kolehio. Gapu ta adu ti agsasao iti Ingles ditoy, nangnangruna kadagiti siudad a kas iti Manila, kasla saan a kasapulan ti agbusbos iti tiempo iti language school, saan a kas kadagiti simmaruno a grupo. Kalpasan ti agarup maysa a tawen, dadduma iti daytoy a grupo ket immakar idiay Korea, da Warren ken Flo Dunham, Stuart Mitchell, ken William Roller. Idi agangay, nagsublida sadiay iti nabaybayag a tiempo. Kalpasan ti dua a tawen ditoy, nagsubli da James ken Gerrie LeValley ken da Steve ken Dot St. Clair tapno agnaedda iti nabaybayag, ket ti naudi nga agassawa ket nakipaset iti Faith Academy.

Ti kapada ti International Crusades idiay Australia ken New Zealand ket maawagan iti Gospel Literature Outreach (GLO). Nangibaon daytoy a grupo iti dua a grupo iti nagduma a tiempo. Dagitoy a grupo ket nangipangruna iti panangiwaras iti literatura iti tunggal balay, ket sinarunuanda daytoy iti Bible study iti balbalay no sadino man ti adda interesna. Naaramid daytoy kadagiti lugar nga asideg kadagiti adda a gimong tapno dagiti nasarakan ket maiturong kadagita a gimong. Ti wagas ti umuna a grupo ti IC ket nangyeg iti ad-adu a naiwaras a literatura ngem narigrigat ti follow-up ta naiwarwaras dagiti nasarakanda. Dadduma kadagiti follow-up iti amin dagitoy a panagregget ket naaramid babaen kadagiti kurso nga itukon ti Bible School of the Air. Nakalkaladingit ta dadduma kadagiti balasang kadagitoy a grupo ket nasapa a nagawid gapu iti salun-at wenno parikut iti rikna. Kalpasan ti dua a tawen ditoy, nagsubli idiay Australia ti dua nga agassawa iti umuna a grupo. Iti dua nga agassawa iti maikadua a grupo, maysa ti nagsubli manen. Da Len ken Mary Savill ket inrekomenda dagiti gimong iti pagilianda idiay New Zealand ket agtrabtrabahoda iti probinsia ti Pangasinan. Dua iti tallo a gimong iti dayta a probinsia ti bunga ti umuna a grupo. Agpada a nagnaed dagiti dua a grupo iti sumagmamano a tiempo idiay Baguio ket dakkel ti tulongda iti gimong sadiay.

Idi 1980, immay ditoy ti maikadua a grupo nga innem manipud iti International Crusades. Kalpasan ti sumagmamano a bulan a panagadal iti pagsasao, immakarda iti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ili ti Morong iti probinsia ti Rizal. (Adda pay sabali a Morong idiay Bataan nga adda kampo dagiti refugee para kadagiti boat people a nagliklik manipud Vietnam. Agnaedda sadiay agingga a maproseso ti papelesda tapno mapanda iti sabali a pagilian a mangawat kadakuada. Adda dagiti relief worker a tumultulong sadiay.)

Immay ti sabali pay a grupo nga uppat manipud iti IC idi 1982 ket kalpasan ti panagadalda iti pagsasao, immakarda idiay Morong tapno tumulong ken sumukat idi pimmanaw ti umuna a grupo idi 1983. Idinto ta dagiti grupo ti GLO ket nagtrabaho iti aglawlaw dagiti adda a gimong, inkeddeng dagitoy simmaruno a grupo ti umakar iti lugar nga awan ti gimong ket ipadasda ti mangipasdek iti maysa bayat ti kaaddada iti daytoy a pagilian. Babaen ti panagbisita iti tunggal balay, Bible study iti balbalay, panangipabuya iti pelikula, ken panangusar kadagiti puppet, naragsakanda a nakakita iti dadduma a naisalakan ken nabautisaran. Babaen ti tulong ti dadduma manipud iti gimong idiay Binangonan ken dadduma a misionero, nairugi dagiti regular a gimong ket iti nasurok bassit a maysa a tawen, dagiti baro a mamati ken ti grupo ket aggigimongen tapno rambakanda ti Pangrabii ti Apo.

Manipud idi inawagan ti Apo ni Rose nga agserbi Kenkuana idiay Pakistan idi 1966, naparaburankami a nakabisita sadiay iti mamitlo. Ti umuna a panagbisita ket idi 1969 idi nagsardengkami iti maysa a lawas. Bayat ti panagawidmi para iti furlough, inkeddengmi idin ti lumasat idiay Europa. Iti dayta a tiempo, nagnaedkami iti maysa a lawas idiay Multan nga agtrabtrabahoan ni Rose iti maysa a Women's Christian Hospital. Nagbayagen unay a siudad ti Multan. Kunada a ni Alexander the Great, idi limmasat iti Khyber Pass, dinanonna ti panangsakupna agingga iti dayta a siudad. Nupay adda iti igid ti Sind Desert, nadam-eg ti daga iti aglawlaw gapu iti sistema ti kanal ti irigasion nga inaramid dagiti British idiay Punjab. Idi Mayo ti panagbisitami, ti rugi ti napudot a panawen, ket ti temperatura iti aldaw ket dimmanon iti 110 degrees Fahrenheit wenno nasurok a 40 degrees Celsius. Maysa a rabii bayat a mangmangankami iti pangrabii a kadua dagiti ganggannaet a staff ti ospital, kellaat a pimmanaw ti amin iti lamisaan, ket imbatidakami nga agtugtugaw sadiay a mangpanpanunot no ania ti emerhensia. Di nagbayag, nalawag a dust storm daytoy ket masapul a mairikep amin a ruangan ken tawa. Uray kasta, adda latta tapok a simrek. Imbagak iti babai a doktor a mangim-imaton a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

no pumanawak, saanko nga ipagpag ti tapok iti sakak, ta ituppukto pay laeng manipud iti karabukobko. Kinunana, “Ay, saanmonto a maikkat a kasta laeng kalaka. Ipagpagmonto pay daytoy manipud kadagiti maletam iti adu a lawas.”

Ti Bethel, ti kapilia dagiti kakabsat, ket asideg laeng a magna manipud iti ospital. Isu a naragsakanmi ti pannakikadua kadagiti mamati sadiay, nupay dandani awan ti makasao iti Ingles. Nagtugaw ti amin kadagiti alpombra a naiyaplag iti datar, ket imbatida dagiti sapatosda iti ruangan. Para kaniak ken iti asawak, siaasi nga inikkandakami iti tugaw. Iti maysa a gundaway, naragsakak a nangited iti tugawko iti maysa a lakay a Pakistani a kabsat a saan unay a nasalun-at. Ni Baba Hashim ket inted ti bagina nga agserbi iti Apo, ket naawat a nasayaat ti ministeriona, uray no saan isuna a makabasa ken makasurat. Ipabasana kadagiti kameng ti pamiliana ti Biblia kenkuana, ket nagbalin a nalaing iti Kasuratan. Naibaga kadakami nga adda dagiti gundaway a ti agbasbasa iti Biblia ket agbiddut ket ni Baba Hashim ti mangtarimaan. Maysa a malem, binisitami dagiti trabahador dagiti kakabsat a nangtaripato iti maysa a klinika para kadagiti babbai ken ubbing idiay Mumtazabad, maysa a suburb nga agarup uppat a milia ti kaadayona.

Kalpasan ti maysa a lawas sadiay, nagtayabkami manipud Karachi a napan idiay Beirut a nagpatnagankami. Gapu ta saan a mabalin ti agtayab manipud Beirut a mapan idiay Tel Aviv, masapul a nagtayabkami idiay Cyprus ket manipud sadiay idiay Tel Aviv. Dua laeng nga aldaw ti kaaddami idiay Jerusalem, ngem saanmi a nalaka a malipatan dagidiay makalaglagip a buya—ti Bantay dagiti Olibo ken Getsemani, ti Wailing Wall ken ti lugar ti Templo a sadiay ti Dome of the Rock. Ti Via Dolorosa ken ti Tanem ni David. Nalawag pay laeng iti lagipmi ti Golgota ni Gordon ken ti Garden Tomb, ken ti panagbisitami idiay Betania, Jerico ken ti Natay a Baybay. Idi pimmanawkami iti Jerusalem, nagpatnagankami idiay Roma ket kalpasanna napankami idiay Britain. Kalpasan ti atiddog a weekend idiay London, nasayaat ti panagbisitami iti kaanakak a babai, ni Rue Hatton, ken ti pamiliana nga agnanaed iti makin-amianan ti London. Manipud sadiay, nagdaliasatkami nga agpaamianan, ket binisitami idiay Yorkshire ni Miss Jennie Coxon a kaduami idi kadagiti aldaw ti panangsakup dagiti Hapon. Kalpasanna, napankami iti daan a gayyemmi a ni David Shepherd idiay Paisley, Scotland, ken ken ni Miss Lois Stephen idiay Aberdeen. Misionero dagiti dadakkelna idiay makin-amianan a China ket nayanak isuna idiay Lingfield bayat ti maysa a furlough-da. Saanna nga ammo ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pannakainaigmi iti Lingfield, ngem nangrugin a nakisursurat ken ni Anna iti sumagmamano a tawen sakbayna. Dua a rabii ti nagnaedanmi kadagiti gagayyem idiay Edinburgh sakbay nga agmanehokami nga agpaabagatan a limmasat iti Lake District a napan idiay Lingfield. Iti maysa a gimong iti Mission Room sadiay, inyam-ammonak ti maysa a kabsat a ti amana ket nasinged a gayyem ti amak. Iti simmaruno a bigat, nagsardengkami tapno makitami ti balay a nagnaedak iti umuna a pito a tawen ti biagko. Kalpasanna, napankami idiay Dorking tapno bisitaenmi ti dua a kabsat a babai ti natayen a kabsatko iti asawa, ni Richard Weller. Nagnaedda iti isu met laeng a balay manipud pay kinaubingda, ket kasla saan unay a nagbalbaliw manipud idi nagbisitaak sadiay idi ubingak pay. Idi agangay, nagmanehokami a napan idiay Devon iti sumagmamano nga aldaw a kadua ti sabali a kaanakak a babai, ni Beryl Heggadon ken ti pamiliana. Idi immuna a pinlanomi daytoy a panagdaliasat, namnamaenmi koma a makita ti kabsatko a lalaki a ni George kalpasan ti limapulo a tawen, ngem iti pagayatan ti Apo, inawagan isuna nga umawid tapno makikadua iti Apo sakbay ti panagpanmi idi dayta a Mayo.

Ti maikadua a panagbisitami idiay Pakistan ket iti maudi a paset ti 1973. Adda iti furlough ni Ken ken ti pamiliana isu nga inkeddengmi a ramrambakan ti Paskua a kadua ni Rose. Manipud Oktubre agingga iti Enero ti nalamlammin a paset ti tawen. Idi simmangpetkami iti airport ti Multan iti rabii, awan ti simmabet kadakami. Saan a nakadanon ken ni Rose ti suratmi maipapan iti oras ti isasangpetmi. Idi nakita ti maysa a Romano Katoliko a padi ti kasasaadmi, siaasi unay a nagtukon a mangitugot kadakami idiay Mumtazabad a nagnanaedan ni Rose idi. Iti dayta a tiempo, inrekomendadan isuna nga agserbi a kadua dagiti trabahador sadiay. Bayat ti prayer meeting-da, nagkiriring ti doorbell. Impagarupna nga ayab daytoy para iti maysa kadagiti partera a mapan agpaanak iti balay, ngem nasdaaw idi naammuanna nga adda bisitana manipud Manila!

Kayat ni Rose a makitami ti ad-adu pay iti Pakistan ngem ti natapok a Multan laeng, isu a nangplano iti panagdaliasat a pakairamanan ti dua nga aldaw idiay Lahore ken Rawalpindi, a nangrangrang-ay a siudad ngem ti Multan. Kalpasanna, nagmanehokami a simmang-at idiay Murree kadagiti bantay iti makinlaud a murdong ti Himalaya. Ti hotel a nangireserbaanmi ket saanna nga impakaammo ken ni Rose a nakaserrada iti dayta a panawen, isu a nasapul nga agbiruk kami iti second-class a hotel. Bassit laeng ti pudot a naited isu a nalamiis ti rabii a nagpalabasanmi. Nupay kasta, adda subbot iti nakaskasdaaw a buya dagiti bantay. Iti simmaruno nga aldaw, binisitami ti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iskwela para kadagiti annak dagiti misionero idiay Murree ket nangankami iti pangaldaw sadiay. Mangitugotda iti sumagmamano nga estudiante iti dentista idiay Rawalpindi iti dayta a malem ket adda lugar para kadakami iti van. Ti reserbasionmi iti hotel idiay Pindi ket para iti simmaruno a rabii, ngem impagarupmi nga awan ti parikut. Iti dalan a bumaba, napardas unay ti panagmaneho ti Pakistani a drayber ti van ti iskwela para iti akikid ken agkurkurba a dalan iti bantay, isu nga idi limmiko iti maysa a kurba, nakidungpar iti maysa a jeep ti armi. Saan unay a dakkel ti dadael nupay dadduma kadakami ket nakigtot unay. Kas kadawyan idiay Oriente, dagus a nagurnong ti adu a tattao ket idi nakitada dagiti ganggannaet, saan a nagayam-ayam ti panagtignayda. Maysa a lalaki ti nangibaga a maysa kadagiti ganggannaet ti agmanmaneho, a siempre saan a pudno. Gapu ta ti kaaduan kadakami ket saanmi nga ammo ti maibagbaga, nagtugawkami laeng a siuulimek ken nagkararag. Nakaliwliwa idi kamaudiananna ket nakaalakami iti lugan a nangitugot kadakami iti nabati a dalan.

Idiay hotel, naibaga kadakami nga awan ti bakante iti dayta a rabii ket awan met ti nagbanagan dagiti panagtawagmi iti dadduma a hotel. Adda kombension a nagpatingga iti dayta a rabii. Napaaykami amin ken nabannogkami, nangnangruna ni Anna nga adda pay laeng kigtotna gapu iti aksidente ken iti saan a nasayaat a simmaruno. Ti desk clerk ket nagregget unay a nangbiruk iti pagnaedanmi ket kamaudiananna imbagana a nakasarak iti bakante iti New Comrade Hotel. Gapu iti impluensia dagiti Soviet iti dayta a paset ti lubong, adda pagduaduaak iti hotel nga addaan iti kasta a nagan. Bayat a mapmapankami iti taxi, inasitgannak ti clerk. Kinunana a saanna a kayat ti makakita kadakami a mapan iti dayta a hotel. No situtulokkami, mangikabilto kadagiti cot iti maysa a kuarto iti baba, ngem masapul a bumangonkami a nasapa ta masapul a sumrek dagiti waiter sadiay tapno isaganada dagiti lamisaan para iti pammigat. Siyayaman nga inawatmi daytoy ket nupay saan a nanam-ay, maikari dayta iti dakkel a tip.

Iti simmaruno a bigat, nakaserrekkami iti maysa a kuarto para iti weekend ngem saanmi a nabisita ti gimong sadiay ta nadadael ti tianko. Iti Lunes, nakatayabkami a napan idiay Peshawar a nasayaat ti pagnaedanmi. Iti malem, rimmuarkami a nagpasiar ket nasdaawkami idi nakitami da Mr. ken Mrs. Dennis Clark, gagayyemmi a misionero, a rumrummuar iti balayda. Saan a sigurado ni Rose no addada idiay

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Peshawar iti dayta a tiempo. Nangankami iti pangrabii a kadua ida iti simmaruno a rabii. Nangabangkami iti lugan a mangitugot kadakami iti simmaruno a bigat iti nalatak a Khyber Pass, ti dalan a mapan idiay Afghanistan. Saankami a nakabisita idiay Kabul ta single-entry ti visami iti Pakistan. Nakaro ti kinadawel ken kinabantay dayta a lugar. Dagiti dadakkel a bloke ti semento iti igid ti dalan ket mangipakita no kasano kapardas a maipasdek ti lapped iti dalan. Bayat ti panagtakderko iti abay ti ruangan iti dalan a mapan idiay Afghanistan, pinalubosannak ti guardia a mangala iti sumagmamano a ladawan sadiay. Kasla tunggal lalaki iti dayta a lugar ket adda awit a paltog ket kasla nakasagana a makigubat. Ti lugan ti adu kadakuada ket dagiti daan a sedan a naikkat ti atep ken ti kalub ti trunk. Tunggal lugar a mabalin ket nakatakderan dagiti lallaki, ket dandani makuskus iti daga dagiti bumper. Kasla saan a mabalin a maibtur dagiti ligay ken spring ti kasta a kadagsen ti tattao.

Ti siudad ti Peshawar ket nagbayagen ken makapainteres, nga adda dagiti nangato a balay a kayo a nagsisinnagid. Kadagiti tienda iti batog ti kalsada, nadumaduma a trabaho ti maar-aramid. Iti maysa, agar-aramidda iti “chapattis,” ti nalapad a kasla pancake a tinapay a trigo a kankanen ti adu sadiay; iti sabali, maysa a sastre a nakatugaw iti datar ket an-andarenna ti makina a pagdait babaen ti imana; adda met dagiti agar-aramid kadagiti banag a gambang. Iti saan a dumanon iti dua a doliar, nakagatangkami iti kalendario a gambang a mausar iti uppat a pulo a tawen babaen ti panangpusipos iti tengngana. Atiddog ti pakasaritaan ti Peshawar maipapan iti pannakainaigna iti Khyber Pass. Adda met ti kinamoderno ta nakitami dagiti agtutubo nga Americano, lallaki ken babbai nga agpada nga atiddog ti buokda, dangkes ti kawesda, ken addaan backpack, nga agal-alla a kas kadagiti gypsy ket adu kadakuada ti adda parikutna iti droga.

Makaragsak ti pannakaam-ammomi ken ni Robbie Orr ken ti asawana a ni Dr. Jean idiay Multan. Ni Robbie ti nangpayunir iti trabaho ti misionero idiay Multan, a masansan a dinarupdarup dagiti nauyong a Moslem bayat nga ikaskasabana ti Ebanghelio. Nalaing isuna nga agsao ken agsurat iti Urdu ken estudiante ti Kasuratan. Bayat ti Paskua iti dayta a tawen, ti kabsatna a ni Willie manipud Winnipeg ket nagbisita idiay Multan. Nasirib ti panagang-angaw dagiti dua nga agkabsat isu nga adu ti napigsa a katkatawami bayat ti panagkukuyogmi.

Bayat dayta a tiempo, nagdaliasatkami a kadua ni Robbie ken ti kabsatna kadagiti bantay iti daya ti Multan agingga iti lugar ti Baluchistan, a

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

mabeddengan ti Iran. Kayat a sawen daytoy ti panangballasiw iti paset ti desierto ken ti Karayan Indus. Gapu ta nababa ti karayan iti dayta a paset ti tawen, nagdaliasatkami iti dua wenno tallo a kilometro iti namaga ken nainar-anay a pagay-ayusan ti karayan agingga a nadanonmi ti mismo a karayan. Naballasiw daytoy babaen ti Bridge of Boats. Ti bilang dagiti bilog a nausar ket depende iti kalawa ti karayan iti aniaman a tiempo. Manipud sadiay, simmang-atkami iti akikid a dalan iti bantay agingga idiay Ft. Monroe a nagbalin idi a daan nga outpost dagiti British. Iti daan a tanem, adda dagiti lapida a napetsaan iti maika-19 a siglo. Napanunotmi laeng dagiti babbai ken ubbing a natay gapu iti sakit wenno dagiti soldado a napapatay iti gubat—amin dagitoy ket nakaidda kadagiti nalidayat a tanem nga adayo unay iti nakayanakanda a daga idiay Britain. Iti maysa kadagiti daan a pasdek, adda rest house a nagpalabasanmi iti rabii, nga agpigpigerger gapu iti lamiis. Anian a ragsakmi gapu iti apuy iti pagapuyan bayat nga ilutlutomi ti taraon nga intugotmi. Saan a kayat ni Anna ti pumanaw iti pudot ti apuy tapno rumuar iti nalamiis a pul-oy ti rabii, ngem kamaudiananna nakombinsirmi isuna a saanna a rumbeng a mapukaw ti naidumduma a buya ti langit. Nalawag ti rabii, awan ti ulep ken awan ti bulan. Iti nadalus a pul-oy ti bantay, adayo unay iti asuk ken lawag ti aniaman a siudad, adda buya dagiti bituen a saanmi a malipatan. Kasla saan a mapati a dagidiay tuldek ti lawag, a nakaraniag unay, ket mabalin a riniwriw wenno binilion a milia ti kaadayoda! Kasla madanonmi koma ida ken masagidmi no atiddog koma bassit ti takiagmi! Ad-adda a nagkaipapanan kadakami dagiti sao ti Dios ken ni Abram iti dayta a kanito —“Tumangadka iti langit ket bilangem dagiti bituen—no kabaelam a bilangen ida.”

Makapabuttaeng ti panagdaliasat iti dadduma a highway idiay Pakistan. Adu kadakuada ket naaspaltuan laeng iti tengnga, ti kalawa ti maysa a lugan. Awan ti puraw a linia iti tengnga! Siempre, agmaneho ti amin iti tengnga agingga a makipasa iti sumungsungad a lugan. Makapabuteng ti makakita iti nadumaduma ti marisna ken napnuan dekorasion a bus wenno trak nga agpardas iti highway nga agturong kadakami. Kalpasanna, iti maudi a kanito, ti tunggal drayber ket ited ti kagudua ti dalan ket lumasat a ti dua a ligay ket adda iti saan a nasementuan a paset.

Ti trapiko idiay Multan ket saan a nalatak gapu iti kinapardasna no di ket gapu iti kinadumadumana.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Malaksid kadagiti bus ken trak, adda dagiti lugan a tallo ti ligayna a kas taxi ken dagiti karison a guyguyoden ti kabalio a maabang. Dagiti nagsasaruno a kamelio nga addaan awit a dadakkel a binungon ti kapas ket nainayad ti pannagnada. Malaksid kadagitoy, adda dagiti karison ti baka, karison ti asno, ken bisikleta nga agsalsalliwasiw iti tengnga dagiti nayaw-awan a karnero ken kalding ken dagiti magmagna a namnamaenda a liklikan ida dagiti drayber. Aw, ngamin, maysa a banag ti sigurado kami—awan ti nayaw-awan a baboy!

Ti maikatlo a panagbisitami idiay Pakistan ket idi 1977, ket iti dayta a tiempo, ti gimong, ti klinika, ken ti pagnaedan dagiti misionero ket baro a naipasdek iti bukodda a daga idiay Mumtazabad. Panawen ti tinawen a kombensionda a nakaawisanak nga agsao, siempre, babaen ti interpreter. Dagiti dadakkel a tolda ket naipatakder iti abay ti baro a kapilia ket naiyaplag dagiti ikamen iti daga. No kasla napnon ti lugar, awagan ti chairman ti amin a tumakder ken umasideg iti sango tapno agsisinnagidda. Iti kasta, awan ti rigat a mangipaay iti lugar iti likud para kadagiti naladaw. Amin a kanta ket iti Urdu nga addaan kadagiti lokal a tono ken kadua ti nabiag a musika—maysa a bassit a kita ti organ a tokaren ti makannawan nga ima idinto ta ti makannigid nga ima ti mangandar iti pagpaangin iti likudna; maysa a tambor, castanets, ken clapper ti mangtengngel iti ritmo. Adu kadagiti himno ket naipatarus a salmo.

Ti sabali pay nga agsao iti kombension ket ni Alex Smythe, maysa a misionero nga adda idiay India iti adu a tawen. Maawatanna ti Urdu, ngem nariknana a saan unay a nalaing nga agkasaba iti dayta isu nga Ingles ti inusarna. Maysa a pagarigan nga inusarna ti nakapabain kenkuana ngem nakakatkatawa unay kadagiti dadduma a misionero. Bayat nga ibagbagana ti dakes ti panagsaritaan iti sabali, insalaysayna ti maipapan iti maysa a babai a managsarita a naibaga kenkuana nga ipagpagna dagiti dutdot manipud iti maysa a pungan iti ruar ket kalpasanna pidutenna amin dagiti dutdot. Idiay Pakistan, awan ti pungan a dutdot ta dagiti punganda ket napno iti kapok. Kasla awan met ti espesipiko a sao para iti dutdot. Kasla naawatan ti interpreter ti kayat a sawen ket nangisukat iti sabali a banag para iti dutdot. Nasirib koma no binaybay-an laengen dayta. Ngem ammo ni Kabsat Smythe ti ibagbagana ket impilitna a masapul a dutdot dayta. Ti kaasi nga interpreter ket nagsao maipapan iti maysa a pungan a napno kadagiti manok ket kalpasanna maipapan kadagiti payak ti manok ngem awan latta ti dutdot. Ay, dagiti

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

peggad ti panagsao babaen ti interpreter!

Kalpasan ti kombension, napan dagiti misionero iti retreat iti sumagmamano nga aldaw a sadiay nakibingayak manen iti ministerio ken ni Kabsat Smythe. Ditoy, natibtibker ti nagtakderanmi maipapan iti pagsasao ta nakapagsaokami a direkta iti Ingles. Naangay daytoy a retreat iti daga ti maysa a Romano Katoliko a training institute. Nakipangankami kadagiti staff a padi ken madre iti nagayam-ayam a kasasaad nupay nagduma ti teolohiami.

Ti panagsublimi idiay Manila ket pannakarigat imbes a ragsak. Saanmi nga ammo a ti reserbasionmi ket iti tiempo nga agsubli dagiti Moslem a peregrino manipud iti tinawen a panagdaliasatda idiay Mecca. Malaksid kadagiti adu a Filipino a peregrino, adda met dagiti Filipino a trabahador nga agawid manipud Middle East. Adu ti kuartada ket napnoda kadagiti radio, stereo, ken sagut para kadagiti pamiliada. Naladaw a pimmanaw ti eroplano iti Karachi isu a nabannog ti panaguraymi iti airport sadiay ket kalpasanna, agarup walo nga oras a panagtayab iti eroplano a naokupar ti amin a tugaw. Anian a panagyamanmi idi sinabatnakami ni Ken iti airport ti Manila.

Iti sumagmamano a tawen a napalabas, aggigimong dagiti misionero iti nadumaduma a grupo para iti prayer breakfast iti maysa a bigat ti Lunes iti tunggal bulan. Iti maysa a Lunes, ti nasayaat a gayyemmi a ni Dr. Edwin Spahr ti agsao ket kasla ad-adu ti tattao ngem iti kadawyan. Impagarupmi a gapu daytoy ta ay-ayaten ti adu ni Dr. Spahr ken maawagan iti “The missionaries’ pastor” (Ti pastor dagiti misionero). Nasdaawkami idi naammuanmi a dakami gayam ti padayawan iti maika-40 nga anibersario ti kasarmi! Gapu iti adu unay a panangidayaw iti sarita ni Ed, maysa a babai ti nangibaga kalpasanna a kayatna nga isuna ti agsao iti pumpon-na!

Kalpasan ti sangapulo a tawen, nangisagana dagiti padami a misionero iti banquet tapno rambakan ti maika-50 a tawenmi ket inawis manen ni Dr. Spahr kas kangrunaan nga agsao. Adda pay sabali a pagrambakan idi idiay San Juan Chapel idi nagurnong dagiti Filipino a gagayyemmi tapno ipakitada ti ayatda. Iti dayta a tiempo, ni Mr. Hahn Browne ti Far East Broadcasting Company ket nangisagana iti interview para kadakami ken ni Presidente Ferdinand Marcos iti opisinana idiay Malacanang. Naragsak ti 15 minuto a pannakisaritami kenkuana, sumagmamano laeng nga aldaw sakbay nga indeklarana ti martial law.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Napardas a limmabas ti sabali pay a sangapulo a tawen ket adda manen banquet a nangrambak iti maika-60 nga anibersariomi. Iti head table, adda iti abaymi ti pamiliami, da Leonard ken Esther, Ken ken Elaine, ken ni Rose met, a kadua ti anak ni Leonard, ni Dave ken ti asawana a ni Lois kas pannakabagi dagiti appo ken appo iti tumeng a saan a nakaay. Makaragsak met ta kaduami ti kaanakak iti apo a ni Miss Ruth Shannon manipud Taiwan iti dayta a naragsak a gundaway, idi agarup dua gasut a gagayyem ti nakiurnong kadakami tapno agyaman iti Apo gapu iti kinamatalek ken kinaimbagna. Dua ti kaipapanan dagitoy a pagrambakan gapu ta ti isasangpetmi idiay Filipinas ket tallo laeng a bulan kalpasan ti kasarmi. Agyamankami unay iti Apo gapu iti kinaimbagna iti pamiliami. Amin dagiti asideg a pamiliami ket agserserbi iti Apo ket amin dagiti appo ket adda iti pamilia ti pammati, ket dagiti nakaasawan ket padakkelenda dagiti annakda iti panangtaripato ken panangisuro ti Apo.

Inladawan ni Propeta Isaias ti maysa nga umaw-awag kenkuana manipud Seir, “Bantay, ania pay ti nabati iti rabii?” Gapu iti kinaganatna, inulit ti umaw-awag ti saludsodna. Simmungbat ti propeta kas bantay, “Umay ti bigat, ngem umay met ti rabii” (Isa. 21: 11-12). Maitutop a saludsodentayo daytoy kadagitoy nga aldaw. Kuna dagiti sientista, dagiti mangidadaulo iti pagilian, ken dagiti tattao ti lubong a dandaniten ti tengnga ti rabii, ti oras ti pannakadadael. Wen, pudno, para iti lubong, umay pay laeng dagiti kasipngetan nga oras—“ngem umay met ti rabii.” Para kadatayo a makaammo iti Apo, panawenen nga itangadtayo dagiti ulotayo nga agur-uray. “Umay ti bigat.” Pudno nga iti mabiit, agparangto ti Naraniag a Bituen ti Agsapa. Adda maysa a bersikulo iti himno ni Anne Cousin a naibatay kadagiti sinurat ti nasantoan a ni Samuel Rutherford a saan a masarakan iti kaaduan a libro ti himno:

“Nakidangadangak a nagturong iti Langit,
Iti bagyo ken angin ken dalluyon:
Ita, kas maysa a nabannog a managdaliasat,
A sumadsadig iti mangiturturong kenkuana.
Iti tengnga dagiti aniniwan ti malem,
Bayat nga agbanbanag ti nabati nga oras ti biag
Sarabuek ti dayag a sumingsingising
Manipud iti daga ni Immanuel.”

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ngem ti tiempo ti panaguray ket saan a tiempo a maibasura! Bayat a nakalukat pay dagiti ruangan ken adda pay wayawaya a mangiwaras iti ebanghelio, masapul nga ituloytayo ti panagserbitayo Kenkuana a nangayat kadatayo ken nangited iti Bagina para kadatayo.

Ket iti intero a dalan, para kadakami, daytoy ket "Grace Triumphant."

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

No Sadino ti Pakadakamatan dagiti Engle

Tunggal paset maipapan kada Ken ken Mary Lou Engle, iti urnos a panangisalaysay ni Dad Brooks. Ti numero ti panid ket ti umuna a panid ti kapitulo.

Rinugian da Ken Engle ken Ken Brooks ti Boys' Brigade idiay San Juan · kap. 20 — 179

"Maysa nga agtutubo nga agad-adal idiay Moody": ti panangawis, 1949–51 · kap. 22 — 200

Da Mary Lou, Evelyn Balanag ken ti pannakairugi ti gimong idiay Baguio · kap. 22 — 200

Dagiti Biblia para kadagiti nakagradwar iti Philippine Military Academy, 1970–79 · kap. 22 — 200

Ni Ken Engle maipapan iti Bible School of the Air: "kasla anakmi unay" · kap. 23 — 213

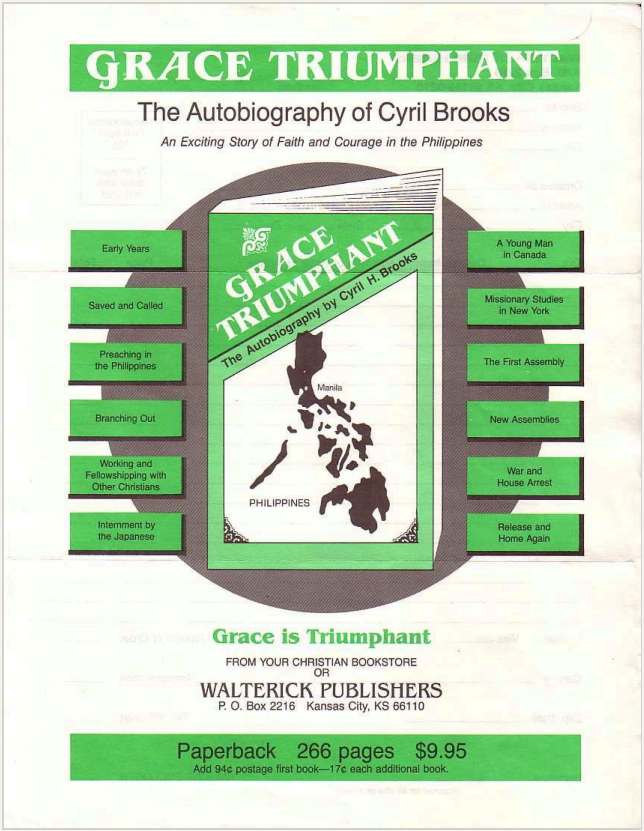
Lima gasut a doliar iti pammigat · kap. 23 — 213

Da Brooks idiay Baguio bayat nga adda iti furlough da Engle, 1970–72 · kap. 25 — 233

Ni Rudy Ponce de Leon ken ti Christian Service Brigade · kap. 26 — 244

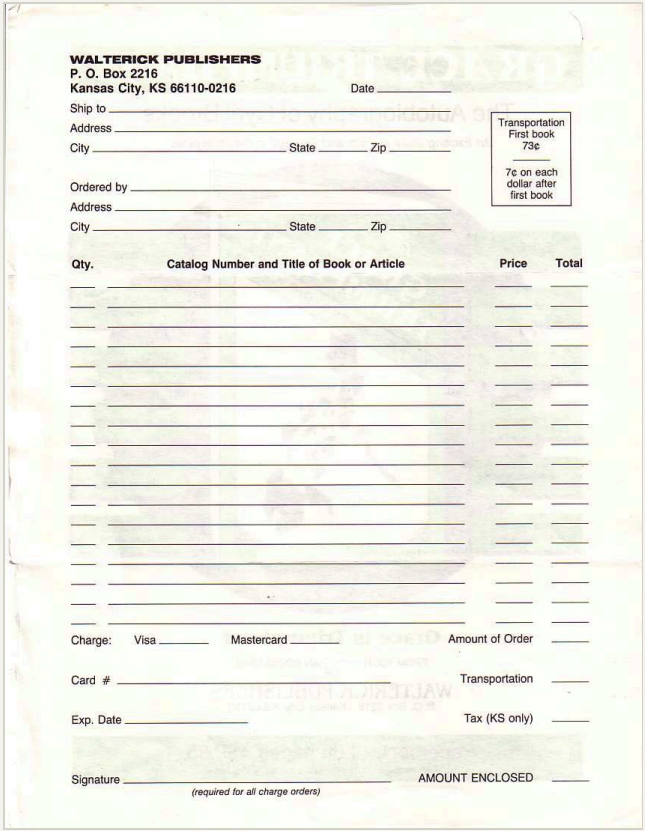
Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ti Libro idi 1985

Flyer ti Walterick Publishers: paperback, 266 a panid, $9.95. Manipud iti file da Ken ken Mary Lou Engle maipapan ken ni Dad Brooks.

Ti Order Form

WALTERICK PUBLISHERS
P. O. Box 2216
Kansas City, KS 66110-0216

Date _____

Ship to _____
Address _____
City _____ State _____ Zip _____

Ordered by _____
Address _____
City _____ State _____ Zip _____

Transportation
First book
73¢
_____
7¢ on each
dollar after
first book

Qty.	Catalog Number and Title of Book or Article	Price	Total
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___

Charge: Visa _____ Mastercard _____ Amount of Order _____

Card # _____ Transportation _____

Exp. Date _____ Tax (KS only) _____

Signature _____ AMOUNT ENCLOSED _____
(required for all charge orders)

Ti order form iti likud ti flyer, Walterick Publishers, P.O. Box 2216, Kansas City, Kansas.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ti Sumaruno

Daytoy ti *Grace Triumphant*, maysa a kadua a libro ti *Apo, Itedmo Kadakami Daytoy a Bantay*. Basaen ti estoria da Cyril ken Anna Brooks ken dagiti Engle iti Maikawalo a Tomo. Ilistana ti Dagiti Linaon ti tunggal libro iti serye.

> Pangngaasiyo, dikay ikkaten iti Dios ti uray bassit a dayag babaen ti panangited kadakami iti uray ania a pammadayaw.
>
> Cyril H. Brooks, Pakauna

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers. Nausar iti daytoy a serye ti pamilia nga addaan iti pakaammo ti copyright iti tunggal panid. Nainayon idi 13 Oktubre 2026.